

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Karam Magdy Elsayed Hussien HAMMAD

MISIR BASININDA TÜRKİYE’NİN TEMSİLİ: 2024 YILI ÖRNEĞİ

Gazetecilik Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2025

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Karam Magdy Elsayed Hussien HAMMAD

MISIR BASININDA TÜRKİYE’NİN TEMSİLİ: 2024 YILI ÖRNEĞİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÜSTÜN

Gazetecilik Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2025

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Karam Magdy Elsayed Hussien HAMMAD'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Gazetecilik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Tuğba Asrak Hasdemir (İmza)

Üye (Danışman) : Dr. Öğr. Üyesi Hasan Üstün (İmza)

Üye : Doç. Dr. Tuba Livberber (İmza)

Tez Başlığı: Mısır Basınında Türkiye'nin Temsili: 2024 Yılı Örneği

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 08/07/2025

Mezuniyet Tarihi :04/09/2025

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Mısır Basınında Türkiye’nin Temsili: 2024 Yılı Örneği” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(İmza)

**Karam Magdy Elsayed
Hussien HAMMAD**

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

.... / / 20...

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Karam Magdy Elsayed Hussien HAMMAD
Öğrenci Numarası	202252051502
Anabilim Dalı	Gazetecilik
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi. Hasan ÜSTÜN
Yüksek Lisans Tez Başlığı	Mısır Basınında Türkiye'nin Temsili: 2024 Yılı Örneği
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	2740107812
Rapor Tarihi	02/09/2025
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %7 Alıntılar dahil: %8
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,	
Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 111 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim. Danışman Öğretim Üyesi Unvanı, Adı-Soyadı İmza	

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	iv
GÖRSELLER LİSTESİ	v
KISITLAMALAR LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
SUMMARY	viii
ÖNSÖZ	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Temsil ve Medya	10
1.2. Ötekileştirme	12
1.3. Dış Politika ve Medya	13
1.4. Yumuşak Güç	15
1.5. Kamu Diplomasisi	16
1.6. İmaj Kavramı	17
1.7. Ülke İmajı	20

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE MİSİR İLİŞKİLERİNE TARİHSEL BİR BAKIŞ

2.1. Mısır'da Türk Varlığının Tarihsel Gelişimi ve İlk Etkileşimler	23
2.2. Osmanlı Döneminde Mısır: Türk Hakimiyeti, Yerel Güçler ve Dış Müdahaleler (1517-1805)	24
2.3. Mehmet Ali Paşa Döneminde Osmanlı-Mısır İlişkileri ve Mısır'da Modernleşme Süreci (1805-1848)	25
2.4. Kavalalı Hanedanlığı Döneminde Türkiye-Mısır İlişkilerinin Genel Seyri (1848-1953)	26
2.5. Abdülnasır Döneminde Türkiye-Mısır İlişkilerinde Gerilim, Kopuş ve Kademeli Normalleşme (1956-1970)	30
2.6. Enver Sedat Döneminde ABD ile Yakınlaşma ve Türkiye ile İlişkilerde Değişim (1970-1981)	34

2.7. Hüsnü Mübarek Döneminde Türkiye-Mısır İlişkilerinde Temkinli Yakınlaşma (1981-2011)	35
2.8. MSYK Döneminde Mısır'daki Geçiş Süreci ve Türkiye'nin Devrime Desteği (2011-2012)	36
2.9. Mursi Döneminde Türkiye ile Stratejik Yakınlaşma (2012-2013)	39
2.10. Türkiye-Mısır İlişkilerinde İdeolojik Kopuş ve Diplomatik Kriz (2013-2014)	40
2.11. Sisi Döneminde Mısır-Türkiye İlişkilerinde Gerilimden Normalleşmeye Geçiş (2014-Günümüz)	42
2.11.1. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Şubat 2024 Kahire Ziyareti	43
2.11.2. Cumhurbaşkanı Sisi'nin Eylül 2024 Ankara Ziyareti.....	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MISIR BASININDA TÜRKİYE'NİN TEMSİLİ

3.1. Siyaset ve Medya ilişkisi	46
3.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	47
3.3. Araştırmanın Varsayımları	49
3.4. Araştırmanın Yöntemi	49
3.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	51
3.5.1. Örneklem Gazeteleri	52
3.5.1.1. El-Ahram	52
3.5.1.2. El-Masry El-Youm	53
3.5.1.3. El-Youm El-Sabea	53
3.6. Araştırmanın Bulguları	53
3.6.1. El-Ahram Gazetesinde Türkiye'nin Temsili	59
3.6.1.1. El-Ahram'da Haberlerde Türkiye'nin Temsili	60
3.6.1.2. El-Ahram'da Köşe Yazısında Türkiye'nin Temsili	64
3.6.2. El-Masry El-Youm Gazetesinde Türkiye'nin Temsili	64
3.6.2.1. El-Masry El-Youm'da Haberlerde Türkiye'nin Temsili	65
3.6.2.2. El-Masry El-Youm'da Köşe Yazısında Türkiye'nin Temsili	69
3.6.3. El-Youm El-Sabea Gazetesinde Türkiye'nin Temsili	70

3.6.3.1. El-Youm El-Sabea’da Haberlerde Türkiye’nin Temsili	70
3.6.3.2. El-Youm El-Sabea’da Köşe Yazısında Türkiye’nin Temsili	75
3.6.4. Üç Gazetede Türkiye’nin Temsiline Dair Genel Değerlendirme.....	77
SONUÇ	80
KAYNAKÇA	85
ÖZGEÇMİŞ	96

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 2.1. Türkiye ile Mısır Arasındaki İlişkilerin Zaman İçindeki Dönüşümü (2012-2024)	45
Tablo 3.1. Gazetelere Göre Türkiye İçerikli haber ve köşe yazıları toplam sayıları	54
Tablo 3.2 Aylara Göre Üç Gazetede Türkiye İçerikli Haberlerin Sayısı	55
Tablo 3.3. Aylara Göre Üç Gazetede Türkiye İçerikli Köşe Yazılarının Sayısı	56
Tablo 3.4. Üç Gazetede Türkiye Konulu Haberlerin Konulara Göre Tasnifi	57
Tablo 3. 5. Üç Gazetede Türkiye Konulu Köşe Yazılarının Konulara Göre Tasnifi	59

GÖRSELLER LİSTESİ

- Resim 3. 1.** El-Masry El-Youm “2023’te Ortadoğu’daki Çatışmaların Geleceğine Dair Öngörüler” başlıklı köşe yazısı (09 Ocak 2023) 69
- Resim 3. 2.** El-Youm El-Sabea “Mısır - Türkiye... Yeni Bir Sayfa” başlıklı köşe yazısı (17 Şubat 2024) 75

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
BAE	Birleşik Arap Emirlikleri
MSKYK	Mısır Silahlı Kuvvetleri Yüksek Konseyi
NATO	North Atlantic Treaty Organization
PKK	Kürdistan İşçi Partisi
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TDK	Türk Dil Kurumu

ÖZET

Mısır-Türkiye ilişkileri, 2013 yılında yaşanan siyasi kırılmanın ardından yaklaşık on yıl boyunca diplomatik kopukluk ve karşılıklı gerilimle şekillenmiştir. Ancak son yıllarda, özellikle 2020 ABD başkanlık seçimlerinde Demokrat Parti adayı Joe Biden'ın zaferiyle birlikte Orta Doğu politikasında yaşanan yön değişimi, Mısır ve Türkiye arasında yeniden yakınlaşma sürecini beraberinde getirmiştir. Bölgesel siyasi dengelerdeki değişim, iki ülkenin ikili ilişkilerini yeniden tesis etme çabalarını hızlandırmıştır. Bu bağlamda, bu çalışma Aralık 2023 ile Nisan 2024 tarihleri arasında yayımlanan haberler ve köşe yazılarını inceleyerek, söz konusu dönemde Türkiye'nin Mısır basınındaki temsiline dair tematik dağılımı analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, El-Ahram, El-Youm El-Sabea ve Al-Masry Al-Youm gazetelerinde yer alan Türkiye konulu haberler ve köşe yazıları, betimsel içerik analizi yöntemiyle sistematik biçimde değerlendirilmiştir. Çalışmada, gazetelerin yayın çizgileri ve hedef kitleleri dikkate alınarak, Türkiye'ye ilişkin haber ve yazıların temaları ve dağılımları karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Araştırma bulguları, Mısır basınında Türkiye'ye yönelik genel yaklaşımın büyük oranda olumlu olduğunu; hem haberlerde hem de köşe yazılarında diplomatik temaslar, ekonomik iş birliği ve bölgesel koordinasyon gibi temaların öne çıktığını ortaya koymuştur. Türkiye'nin, analiz edilen içeriklerde çoğunlukla stratejik ve etkin bir aktör olarak temsil edildiği; ilişkilerin dostane biçimde yansıtıldığı bir basın söyleminin öne çıktığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Mısır, Betimsel İçerik Analizi, Mısır Basını, Mısır-Türkiye İlişkileri.

SUMMARY

TURKEY'S REPRESENTATION IN THE EGYPTIAN PRESS: A 2024 CASE STUDY

Following the political rupture in 2013, Egypt-Turkey relations were marked by nearly a decade of diplomatic disconnection and mutual tension. In recent years, however, particularly after the victory of Democratic Party candidate Joe Biden in the 2020 U.S. presidential elections and the resulting shift in Middle East policy, a process of renewed rapprochement between Egypt and Turkey has emerged. Changes in the regional political balance have accelerated efforts by both countries to reestablish bilateral relations. Within this context, the study aims to analyze the thematic distribution of Turkey's representation in the Egyptian press by examining news reports and opinion columns published between December 2023 and April 2024. The study systematically evaluates Turkey-related news and columns in the newspapers Al-Ahram, Al-Youm Al-Sabea, and Al-Masry Al-Youm using the descriptive content analysis method. Taking into account the editorial lines and target audiences of the newspapers, the themes and distribution of Turkey-related content were comparatively analyzed. The findings of the research indicate that the overall approach of the Egyptian press toward Turkey is largely positive; both news reports and opinion columns prominently highlight themes such as diplomatic engagement, economic cooperation, and regional coordination. In the analyzed content, Turkey is predominantly portrayed as a strategic and influential actor, while the press discourse generally reflects friendly and constructive bilateral relations.

Keywords: Turkey, Egypt, Descriptive Content Analysis, Egyptian Press, Egypt-Turkey Relations.

ÖNSÖZ

Bu çalışmaya yönelmemde yalnızca akademik merak değil, aynı zamanda kişisel yolculuğum da etkili olmuştur. Mısır'dan Türkiye'ye gelişim, bana sadece yeni bir akademik ortam sunmadı; aynı zamanda iki ülkenin tarihsel bağlarını ve ortak değerlerini kendi gözlerimle görme imkânı verdi. Bir yandan doğduğum toprakların kültürel mirasını taşıırken, diğer yandan Türkiye'de edindiğim deneyimler, beni bu iki ülke arasındaki ilişkileri daha derin ve insani bir gözle değerlendirmeye yöneltti. Bu yolculuk, yalnızca bir öğrencilik süreci değil; aynı zamanda köklerimi ve ait olduğum iki kültürün birbirini nasıl tamamladığını anlamamı sağlayan bir deneyim oldu.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın sağladığı burs ile lisans eğitimim için Türkiye'ye geldim. Akdeniz Üniversitesi'nde aldığım gazetecilik eğitimi, bana sadece akademik bilgi sunmakla kalmadı; aynı zamanda Mısır'dan getirdiğim birikimlerle birleşerek farklı bir bakış açısı kazandırdı. Lisans yıllarında edindiğim bu birikimler, yüksek lisansa devam etme kararımın da doğal bir temelini oluşturdu. Akademik alanda kendimi geliştirme isteğiyle birlikte, Mısır ile Türkiye arasında ortak bir entelektüel ürün ortaya koyma arzusu beni bu teze yönlendirdi. Dolayısıyla bu çalışma, yalnızca bireysel bir akademik uğraş değil; aynı zamanda iki ülke arasında bilgi, deneyim ve anlayış köprüleri kurma çabasının da bir yansımasıdır.

Araştırma sürecinde bana ilham veren önemli isimlerden biri de Mısırlı düşünür ve yazar Taha Hüseyin oldu. Görme engeline rağmen bilgiye ulaşma azmi, bireysel çabayı aşarak bilginin insan hayatını nasıl dönüştürebileceğini ortaya koymaktadır. Onun eğitim tutkusu ve düşünsel üretkenliği, engeller karşısında pes etmemenin, sabır ve kararlılıkla ilerlemenin ne denli önemli olduğunu bana hatırlattı. Taha Hüseyin'in düşünce dünyası, bana hem akademik açıdan esin kaynağı oldu hem de zorluklara rağmen yol almanın mümkün olduğunu gösterdi. Bu nedenle, onun mirası yalnızca Mısır entelektüel hayatına değil, kendi akademik serüvenime de yön veren kalıcı bir rehber niteliği taşımaktadır. Bu ilham, yabancı bir ülkede eğitim görmenin beraberinde getirdiği maddi sıkıntılar, kültürel farklılıklar, yalnızlık hissi ve yeni bir çevreye uyum sağlama zorluklarını aşmamda bana güç verdi. Karşılaştığım her engel, bireysel dayanıklılığımı pekiştirdi ve akademik yolculuğuma daha güçlü bir iradeyle devam etmemi sağladı. Böylece eğitim süreci, benim için yalnızca bilgi edinmenin ötesinde, kişisel gelişim ve yaşamı anlamlandırma açısından da dönüştürücü bir deneyime evrildi.

Tez çalışmasına yönelme fikri, lisans öğreniminin son yılında danışman hocamla yaptığım değerlendirmeler sırasında şekillendi. Hocamın yönlendirmeleri, ilgimi daha derin ve sistematik bir incelemeye dönüştürmem gerektiğini gösterdi. Bu karar, benim için yalnızca bir akademik tercih değil; aynı zamanda gazetecilik eğitimi almış ve iki toplumu da yakından deneyimlemiş biri olarak, Mısır ile Türkiye arasındaki bağları bilimsel bir zeminde inceleme isteğimin doğal bir sonucu oldu. İki kültürü bir arada yaşamak ve basının bu ilişkileri nasıl yansıttığını gözlemlemek, bu çalışmaya yönelmemde en güçlü motivasyonlardan biri haline geldi.

Hayatım boyunca bana koşulsuz destek veren, hem maddi hem de manevi anlamda her zaman yanımda olan anneme ve babama minnettarım; onların desteği olmasaydı, bu çalışmayı tamamlamak mümkün olmazdı. Tez jürimde yer alan saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Tuba Livberber ve Prof. Dr. Tuğba Asrak Hasdemir'e yapıcı katkıları, önerileri ve destekleri için şükranlarımı sunarım; onların eleştirel bakışları ve yönlendirmeleri bu çalışmanın olgunlaşmasına büyük katkı sağlamıştır. Yüksek lisans çalışmam ve bu süreçte yürüttüğüm araştırmalar boyunca bana sabırla rehberlik eden, akademik bilgi ve deneyimiyle yolumu aydınlatan değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hasan Üstün'e en içten teşekkürlerimi sunarım; katkıları, eleştirileri ve yönlendirmeleri sayesinde bu tezi başarıyla tamamlayabildim.

**Karam Magdy Elsayed
Hussien HAMMAD**

GİRİŞ

Basın, küresel ölçekte yaşanan olaylar, gelişmeler ve siyasi dönüşümler üzerine yoğunlaşan başlıca bilgi kaynaklarından biridir. Bu nedenle, basın kuruluşlarının gündeminde hükümetler arası ilişkiler ve uluslararası diplomatik gelişmeler sıklıkla öncelikli yer tutmaktadır. Toplumlara dünya hakkında bilgilendirme işlevi gören basın, yalnızca haber verme aracı değil; aynı zamanda bireylerin diğer ülkelere, toplumlara ve olaylara dair algılarını şekillendiren güçlü bir söylem üreticisidir. Basının sunduğu içerikler aracılığıyla halkların zihinlerinde oluşturulan ülke imajları, basın sisteminin yapısal özelliklerinden, siyasal sistemle olan ilişkilerinden ve basın politikalarından doğrudan etkilenmektedir. Öte yandan, bir devletin sahip olduğu jeopolitik konum, ekonomik ağırlık, uluslararası sistemdeki yeri ve siyasi ya da kültürel olaylardaki rolü, basın temsillerini belirleyen diğer önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, basında bir ülkeye atfedilen imaj, yalnızca nesnel gerçekliklerin değil; aynı zamanda basın sisteminin işleyişi ve siyasal bağlamın ürünü olarak şekillenmektedir.

Bu tez, 2024 yılı örneği üzerinden Mısır basınında Türkiye'nin temsiliyetini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, özellikle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Şubat 2024'te Kahire'ye gerçekleştirdiği ziyareti merkeze alarak, Türkiye'nin Mısır basınında diplomatik, ekonomik ve kültürel temalar etrafında nasıl temsil edildiğini ve bu temsillerin iki ülke arasındaki ilişkilerle nasıl ilişkilendirildiğini analiz etmektedir. Bu çerçevede, Mısır basınında Türkiye'ye dair haber ve köşe yazısı içeriklerinin ve söz konusu temsillerin siyasal bağlamda ne tür anlamlar taşıdığı sistematik biçimde ortaya konulacaktır. Bu doğrultuda, betimsel içerik analizi yöntemi kullanılarak El-Ahram, El-Youm El-Sabea ve Al-Masry Al-Youm gibi Mısır'ın önde gelen gazetelerinde 2024 yılı içinde yayımlanan haber ve köşe yazıları sistematik biçimde incelenmiştir. Çalışmanın çerçevesi, Türkiye-Mısır ilişkilerinin tarihsel arka planı ve bu ilişkilerin basındaki yansımalarına dayanmaktadır. Özellikle güncel gelişmelerin basın içeriklerine nasıl yansıdığı sorusu, bu analizde merkezî bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda, Erdoğan'ın 2024 Kahire ziyareti, Türkiye-Mısır ilişkilerinde bir dönüm noktası olmuş ve bu dönüşüm, Mısır basınında Türkiye'nin temsiline yönelik söylemlerde daha olumlu bir çerçevenin benimsenmesiyle yansımıştır.

Türkiye ile Mısır arasındaki ilişkiler, tarihsel olarak yalnızca diplomatik ve ekonomik bağlarla sınırlı kalmamış; aynı zamanda basında oluşan karşılıklı temsillerle de derinleşmiştir.

Bu iki ülke, İslam dünyasında ve Orta Doğu coğrafyasında sahip oldukları stratejik konumları, tarihî geçmişleri ve kültürel etkileşimleri sayesinde bölgesel gelişmelerde sıkça karşı karşıya gelmiş ya da ortak zeminlerde buluşmuştur. Özellikle Abbasiler döneminden itibaren şekillenmeye başlayan bu ilişkiler, Osmanlı'nın 1517'de Mısır'ı fethetmesiyle yeni bir boyut kazanmış ve bu tarihsel arka plan, modern dönemdeki etkileşimleri anlamak açısından önemli bir temel teşkil etmiştir. 2011 yılında başlayan Arap Baharı süreci, Türkiye ile Mısır ilişkilerinde yeni bir yakınlaşma dönemini başlatmış; ancak 2013 yılında Mursi'nin devrilmesiyle bu süreç ani bir kopuşa evrilmiştir. Türkiye'nin bu gelişmelere verdiği tepkiler, hem diplomatik ilişkileri hem de basın söylemini derinden etkilemiştir. 2020'li yıllara gelindiğinde ise iki ülke arasındaki ilişkiler, değişen bölgesel dengeler, ekonomik ihtiyaçlar ve uluslararası baskılar doğrultusunda yeniden yapılandırılmaya başlanmıştır. 2024 yılında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Mısır'a gerçekleştirdiği ziyaret, bu normalleşme sürecinin en görünür adımı olmuş ve basında geniş yankı uyandırmıştır.

Literatür taraması yapıldığında, Mısır basınında Türkiye'nin temsiline odaklanan çalışmaların oldukça sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Özellikle Türkiye-Mısır ilişkilerinin normalleşme süreci bağlamında Mısır basınının söylemsel üretimi üzerine yapılan kapsamlı ve sistematik analizlere literatürde yeterince yer verilmemiştir. Bu alandaki sınırlı sayıdaki çalışmalarda genellikle ya Türk basınında Mısır'ın temsili ele alınmış ya da Mısır basını üzerinden Türkiye'nin erken Cumhuriyet dönemindeki dönüşümüne yönelik algılar incelenmiştir. Örneğin, Nisan ve Şentürk Kara'nın (2021) çalışması, eski Mısır Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'nin ölümünün Türk basınında nasıl yer bulduğunu incelemektedir. Benzer şekilde, Acar (2018), Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş döneminde Mısır'ın Türk basınındaki temsiline odaklanmıştır. Bu çalışmada, o dönemde Türk basınında Mısır'a ilişkin haberlerin, diğer Arap ülkelerine kıyasla daha fazla yer aldığı ve bunun Mısır'a duyulan özel ilginin bir göstergesi olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca, Cumhuriyet'in ilanı sonrasında Mısır ve Arap dünyasından gelen tepkilerin basında yansıma bulduğu, Mısır imajının ise dönemsel olarak olumlu ve olumsuz şekilde dalgalandığı tespit edilmiştir. Kocaoğlu'nun (2017) araştırması ise, 1952'deki Mısır darbesinin Türk basınında nasıl haberleştirildiğini ele almakta; bu dönemde siyasi gelişmeler, parti haberleri, Kral Faruk'un görevden alınması ve Mısır'daki güncel olayların basında geniş yer bulduğunu göstermektedir. Çalışmada öne çıkan bulgulardan biri, Türkiye'de Mısır'a dair olumlu bir imajın hâkim olduğudur. Bu durum, Türkiye'nin bir model ülke olarak görülmesi ve Mısır'ın da benzer bir yolu izleyeceği beklentisiyle ilişkilendirilmiştir. Buna karşın, Sönmez'in (2009) Cemal Abdül Nasır dönemi Türkiye-Mısır ilişkilerini konu alan araştırmasında, Mısır'ın Türk basınında daha çok olumsuz bir şekilde

temsil edildiği ortaya konmuştur. Sarıoğlu (2019) ise Birinci Dünya Savaşı döneminde İkdam gazetesi üzerinden yaptığı çalışmada, İngiltere'nin Mısır üzerindeki sömürgeci yönetimine karşı basının duyarlılık gösterdiğini ve Mısır'ın İslam coğrafyasının savunulması gereken bir parçası olarak sunulduğunu belirtmiştir. Güneş (2021) ise 1922-1952 dönemini kapsayan çalışmasında, Türkiye ile Mısır arasındaki siyasi, sosyal ve ekonomik ilişkilerin basın gündemine etkisini analiz etmiş; bu uzun dönem boyunca iki ülke arasında zaman zaman anlaşmazlıklar yaşanmasına rağmen, Türk basınında Mısır halkına yönelik olumsuz bir yaklaşımın belirgin şekilde görülmediğini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra, Al-Daqqi'nin (1996) Türk basınında Arap imajını konu alan araştırması, Türk basınının Arap dünyasına olan ilgisinin zayıf olduğunu ve bu bağlamda basındaki Arap temsillerinin sınırlı düzeyde kaldığını vurgulamaktadır. Ek olarak, Saleh'in (2023) çalışması, 2021-2022 yılları arasında Sabah ve Cumhuriyet gazetelerinde yer alan haberler üzerinden Mısır'ın Türk basınındaki temsiline odaklanmıştır. Van Dijk'in eleştirel söylem analizine dayanan bu çalışma, haberlerde genel olarak Mısır'ın olumlu bir imajla temsil edildiğini, özellikle iki ülke arasındaki diplomatik normalleşme sürecine vurgu yapıldığını ortaya koymuştur.

Öte yandan, Mohamed'in (2016) araştırması, 1919-1924 yılları arasında Mısır basınında Türkiye'nin nasıl temsil edildiğini incelemiş; özellikle Milli Mücadele ve Cumhuriyet'in ilanı gibi süreçlere karşı Mısır'da hem hayranlık hem de eleştirel tepkilerin var olduğunu göstermiştir. Son olarak, Menküç'ün (2017) tezi, 1922-1926 yılları arasında Mısır basınında hilafet tartışmalarını ele almış, bu tartışmaların Türkiye'de hilafetin kaldırılması sürecine odaklanarak El-Ahram, El-Mukattam ve Mecelletü'l-Menâr gibi gazetelerde nasıl işlendiğini analiz etmiştir. Çalışma, Mısır entelektüellerinin hilafet kurumunun geleceğinde Mısır'ın merkezi bir rol üstlenmesi gerektiğini savunduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda, bu tez çalışması, 2024 yılı Şubat ayında gerçekleşen Erdoğan'ın Mısır ziyareti gibi güncel ve diplomatik açıdan önemli bir gelişmeyi merkeze alarak, bu olayın Mısır basınında nasıl temsil edildiğini ideolojik çeşitlilik gösteren üç önemli gazete (El-Ahram, El-Youm El-Sabea ve El-Masry El-Youm) üzerinden karşılaştırmalı olarak incelemesi bakımından özgün bir katkı sunmaktadır. Çalışmanın betimsel içerik analizi yöntemiyle, hem söylem düzeyinde hem de tematik yapı bakımından Türkiye imajının nasıl şekillendiğini ortaya koyması, basın-siyaset ilişkilerine dair literatüre yeni bir perspektif kazandırmaktadır. Dolayısıyla bu tez, hem basın analizine dayalı uluslararası ilişkiler araştırmalarına hem de Mısır'daki basın yapısının dış politika temsilleri üzerindeki etkisine dair akademik tartışmalara anlamlı bir katkı sağlayacaktır. Dahası, mevcut literatürde Mısır basınında Türkiye'nin temsiline dair yapılan çalışmaların sayıca sınırlı ve tarihsel bağlamlara odaklı olduğu göz önüne alındığında; bu tez,

güncel bir olay ekseninde Mısır basınında Türkiye'ye yönelik temsili sistematik biçimde ele alarak bu alandaki önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

Bu çalışmanın zaman çerçevesi, Erdoğan'ın Mısır ziyaretinden önceki iki ay, ziyaretin gerçekleştiği ay ve sonrasındaki iki ay olmak üzere toplam beş ayı kapsamaktadır. Belirlenen bu dönemde, Türkiye ile Mısır arasındaki siyasi ve diplomatik gelişmelerin Mısır basınındaki yansımalarını incelemek; özellikle Erdoğan'ın ziyareti etrafında şekillenen söylemin nasıl inşa edildiğini ve değişim gösterip göstermediğini anlamamıza yardımcı olacaktır.

Mısır'da modern gazeteciliğin temelleri, 1828'de Kavalalı Mehmet Ali Paşa döneminde yayımlanmaya başlanan Vekayi-i Mısriyye gazetesiyle atılmıştır. Paşa, gazeteyi devletin kararlarını halka iletmenin yanı sıra toplum yaşamına dair gelişmeleri de kapsayacak şekilde düzenlemiş ve tüm kesimlere hitap etmeyi amaçlamıştır. Ancak gazetenin basım adedi 600 nüshayı aşmamış, bu nüshalar daha çok âlimlere, yüksek okullardaki öğrencilere ve Mısır, Hicaz, Şam ve Sudan'daki üst düzey sivil ve askerî memurlara dağıtılmıştır. Bu durum, Mısır basınının başlangıçta sınırlı bir elit kitleye seslendiğini, fakat zamanla kapsamını genişlettiğini göstermektedir (Abdulkarim ve İbrahim, 2024: 367). Hidiv İsmail Paşa döneminde Vekayi-i Mısriyye gazetesine büyük önem verilmiş, düzenli bir yapıya kavuşturulmuş ve en seçkin yazarlar ile çalışanlar burada görevlendirilmiştir (Refik, 2015: 278). Hidiv, Mısır'daki bağımsız basını hem manevi hem de maddi açıdan desteklemiş, böylece onun döneminde ülkede özgür basının ortaya çıkışı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, edebiyatçı ve şair Abdullah Ebü's-Suûd, 1866 yılında haftada iki kez yayımlanan "Vâdî en-Nîl" adlı haftalık gazeteyi kurmuştur (Hamza, 2007: 27-28). Aynı dönemde ülkenin farklı şehirlerinde varlıklı aileler tarafından birçok gazete kurulmuştur. Bu sürecin sonunda, 1875 yılında, Bişara ve Selim Takla kardeşler İskenderiye'de bunlardan birini çıkararak El-Ahram adını verdiler. Günümüzde aynı adı taşıyan devlet-yayınevi tarafından basılan bu gazete, bölgedeki en eski Arapça günlük gazete olma özelliğini sürdürmektedir (El-Bendary, 2010: 32).

19. yüzyılın sonlarından itibaren gazetecilik giderek siyasi talepler doğrultusunda şekillenmeye başlamış; özellikle İngiliz işgali döneminde sömürge karşıtı düşüncelerin taşıyıcısı haline gelmiştir. Nitekim 1882'de Kahire'nin işgalinden kısa bir süre sonra İngiliz yönetimi, 23 Aralık 1882 tarihli bir emirle Es-Zamân, Es-Sefir, El-Tâif, El-Müfid ve El-Neceh gazetelerinin yayımlanmasını yasaklamış; ayrıca El-Nedîm gazetesini kapatmıştır. İşgal yönetimi daha sonra bazı gazeteleri kendi etkisi altına almış; bu çerçevede El-Ahram, El-Mahrûsa ve El-Vatan gazeteleri de bu sürece dâhil edilmiştir. Böylece Mısır basını en az on yıl

boyunca derin bir durgunluk dönemine girmiş, ancak bu hâlden sıyrıldıktan sonra işgale karşı yeniden mücadeleye yönelmiştir (Abdulkarim ve İbrahim, 2024: 370).

Mısır basını ile İngiliz işgal güçleri arasındaki doğrudan karşılaşma, 1884 yılının başlarında başlamıştır. Daha önce 1882’de Kahire’nin işgali sırasında İngilizlere destek veren El-Ahram gazetesi, bu tarihten itibaren işgali eleştirmeye ve karşı çıkmaya başlamıştır. Aynı dönemde yayımlanan El-Urvetü’l-Vüskâ gazetesi de güçlü bir retorik ve sömürge politikasına yönelik sert eleştirilerle direnişi sürdürmüştür. Bu durum İngilizleri, kendi genişlemeci siyasetlerini destekleyecek yanlı basın organları oluşturmaya yöneltmiştir. Bu çerçevede 1884 yılında El-İ’lâm gazetesi yayımlanmaya başlamış, ardından Kasım 1885’te haftada iki kez çıkan siyasi içerikli El-Kahire gazetesi yayın hayatına girmiştir. 1886 yılında ise El-Kahire El-Hurra yayımlanmış ve yayın çizgisini, hem Britanya’nın Doğu’daki politikasını eleştirmek hem de Osmanlı hükümetinin icraatlarını olumsuz göstermek üzerine kurmuştur (Refik, 2015: 282).

Mısırlılar, bu dönemin ardından ulusal gazeteler çıkarmaya başlamışlardır. Bunların en önemlilerinden biri, 1889’da yayımlanan ve ulusal hareketin sözcüsü niteliğini taşıyan El-Mu’eyyed gazetesi olmuştur. Britanya işgali altında yaşanan iç istikrarsızlık koşulları, ulusal basının etkisini artırmış; Ez-Zamân, Sadâ eş-Şark, el-Mahrûsa, El-Muqtataf ve El-İttihâd El-Mısırî gibi gazeteler bu dönemde yayın hayatına katılmıştır. Bunu takiben, 1900 yılında ulusal hareketin bir organı olarak El-Liwa gazetesi yayımlanmıştır. Mustafa Kamil’in editörlüğünde çıkarılan bu gazete, işgale karşı bir kamuoyu oluşturma hedefi taşımış, aynı zamanda Mustafa Kamil’in siyasi liderliğinin başlangıcını simgelemiştir. El-Liwa, ulusal hareket için önemli bir mecra haline gelmiş; ulusal bilincin yaygınlaştırılmasında ve Britanya işgalinin uygulamalarının teşhir edilmesinde etkili bir rol oynamıştır (Abdulkarim ve İbrahim, 2024: 371).

I. Dünya Savaşı sırasında Mısır basını, ulusal görevini yerine getiremez hale gelmiş ve giderek durgunlaşmıştır. Bu süreçte basın faaliyetleri aşamalı olarak daralmış ve savaşın sonuna gelindiğinde yalnızca El-Muqattam, El-Ahram ve El-Vatan gibi ılımlı gazeteler yayın hayatını sürdürebilmiştir (Cünci, 1980: 56-57). 1919 Devrimi sırasında Mısır’da sıkıyönetim yürürlükteydi ve bu durum basın üzerinde son derece katı bir şekilde uygulanmaktaydı. Bununla birlikte, bazı ulusal gazeteler ihtiyatlı ve temkinli bir üslupla da olsa bu devrimi desteklediklerini göstermişlerdir. Bu gazetelerden biri olan El-Ahram, İngilizlerin Mısırlı devrimcileri “aşırılıkla” suçlayan iddialarına yanıt vermeye başlamıştır (Hamza, 1967: 117).

1936 yılında imzalanan antlaşmayla Mısır sınırlı bir bağımsızlık kazanmış, ancak ulusal hareket zayıflamış ve bu durum basına da yansımıştır. Bu dönemde siyasi partiler kendi görüşlerini savunan gazeteler çıkarmış, bazı büyük gazeteler ise önde gelen yazarları maddi çıkarlarla kendilerine çekmiştir. Bu durum köşe yazılarında belirgin siyasal dalgalanmalara yol açmış ve basının yozlaşmasına zemin hazırlamıştır. Bu süreçte halkın, özellikle gençlerin tepkisi artmış; siyasal, dini ve fikrî mücadele biçimleri basında farklı yansımalar bulmuştur. II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla ise birçok gazete yayın hayatından çekilmiştir (Hamza, 1967: 146-154).

1952 sonrasında Mısır'da basın giderek devlet kontrolüne alınmış ve kamusal alanı biçimlendiren ideolojik bir araç hâline gelmiştir. Bu sürecin dönüm noktalarından biri, Cemal Abdülnasır'ın cumhurbaşkanlığını kesin olarak sağlamlaştırmasının ardından atılan adımlardır. Nitekim 1960 yılında çıkarılan Basın Örgütü Yasası ile basın tamamen millileştirilmiştir. Bu düzenlemeyle iktidardaki Ulusal Birlik Partisi (1962'den itibaren Arap Sosyalist Birliği) mevcut bütün matbaalarla gazetelerin mülkiyetini devralmış, ayrıca yeni bir yayının çıkabilmesi için Arap Sosyalist Birliği'nin onayını şart koşturmuştur (Sternfeld, 2014: 30). Millileştirme, daha önce hükümeti eleştiren özel gazetelerin içerikleri üzerinde devletin gücünü artırmış; böylece basın, iktidarın söylemini yeniden üreten bir araca dönüşmüştür. Bu bağlamda El-Ahram, kısa süre içinde El-Cumhûriyye'nin yerini alarak devletin başlıca sözcüsü hâline gelmiştir. Abdülnasır'ın El-Ahram'ın genel yayın yönetmeni Muhammed Haseneyn Heykel ile kurduğu yakın ilişki, gazeteyi rejimin resmi çizgisini temsil eden bir mecra konumuna getirmiştir. Hatta öyle ki, siyaset bilimciler de dâhil olmak üzere birçok gözlemci, Heykel'in her hafta yayımlanan tam sayfalık köşe yazısını Nasır'ın düşüncelerinin göstergesi olarak kabul etmiştir (Nasser, 1979: 42; Amer, 2006: 21).

Enver Sedat döneminde Mısır basını, Cemal Abdülnasır dönemine kıyasla görece daha özgür bir döneme girmiştir. 1976'da Arap Sosyalist Birliği üç eğilime (sağ, sol ve merkez) ayrılmış, 1977'de çıkarılan 40 sayılı yasa ile bu eğilimler siyasi partiye dönüşmüş ve her partiye iki gazete yayımlama hakkı tanınmıştır. Bu çerçevede, iktidar partisi olarak Ulusal Demokratik Partisi El-Ahram ve El-Cumhûriyye üzerinden devletin resmi söylemini sürdürürken; sağ eğilimli El-Ahrâr Partisi 1977'nin ortasında ilk gazetesi Jaridat Misr'i yayımladı. Sol eğilimli Al-Tagammu Al-Watani Al-Taquadumi Al-Wahdawi Partisi ise muhalif çizgisiyle bilinen haftalık El-Ahâlî'yi yayımladı. Böylece Sedat dönemi, basında farklı siyasi eğilimlerin görünür olduğu ve çok sesliliğin güçlendiği bir dönem olarak öne çıkmaktadır (Sternfeld, 2014: 34-36).

1990'lı yıllarda Mısır hükümeti, diğer sivil özgürlüklerle birlikte basın özgürlüğünü de ciddi biçimde kısıtlamıştır (Sternfeld, 2014: 62). 2000'li yıllarla birlikte özel basın da güçlenmiştir. 2004 ve 2005 yıllarında Mısır basınında özel sermayeli gazetelerin yayın hayatına girmesiyle yeni bir dalga başlamıştır. Yüksek Basın Konseyi bu dönemde dokuz yeni özel gazeteye lisans vermiş, böylece 13 medya kuruluşu toplam 16 özel gazete çıkarma hakkı kazanmıştır (Amer, 2006: 73). 2004 yılında El-Masry El-Youm ve Nahdat Misr günlük gazete olarak, El-Cemâhîr ise haftalık olarak yayınlanmaya başlamıştır (Sternfeld, 2014: 74). El-Masry El-Youm, Mısır'daki özel basın kuruluşları arasında öncü bir örnek olarak öne çıkmıştır. İlk genel yayın yönetmeni Hişam Kassem, gazeteyi yüksek standartlara sahip, bağımsız ve güvenilir bir yayın organı olarak konumlandırmayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda gazetecilerine yüksek maaşlar ödemiş, kaliteli haberleri maddi olarak ödüllendirmiş ve onları devlet müdahalesinden korumaya çalışmıştır. Ayrıca reklam departmanının editoryal içeriğe müdahalesini de engellemiştir. Bu yaklaşım, özellikle 2005 seçimlerindeki usulsüzlüklerin kapsamlı biçimde haberleştirilmesiyle birleşince, El-Masry El-Youm kısa sürede en yüksek tirajlı özel gazete olmuş ve devlet ya da partiye bağlı basına ciddi bir alternatif haline gelmiştir (Sakr, 2013: 33-35; Amer, 2006: 91-92). 2005 yılında altı yeni özel gazetenin yayın hayatına başlamasıyla birlikte, Mısır basınında özel girişimciliğin etkisi giderek artmıştır. Bu sürecin devamında El-Youm El-Sabea (2008) ve El-Şurûk (2009) gibi gazeteler dikkat çekici örnekler arasında yer almış, böylece uzun yıllar boyunca devlet kontrolünün belirleyici olduğu basın alanında özel girişimcilik ve çeşitlilik eğilimi güçlenmiştir (Sternfeld, 2014: 74).

Televizyon, Mısır'da en yaygın ve etkili kitle iletişim aracıdır; hanelerin yaklaşık %99'u televizyon cihazına sahiptir ve nüfusun %94'ü günlük haber kaynağı olarak televizyonu kullanmaktadır (Allam, 2018: 7). Mısır Radyo ve Televizyon Birliği (ERTU), teoride kamusal bir yayın kurumu olsa da, pratikte devletin söylemlerini aktaran bir araç olarak faaliyet göstermektedir. Resmî kanalların içerikleri çoğu zaman devlet çizgisini yansıtırken, özel kanallar (Dream TV, Al Hayat, CBC, ON E) daha geniş kitlelere hitap eden tartışma programları ve siyasi içerikleriyle öne çıkmaktadır. Ancak bu kanallar da siyasi ve ekonomik baskılardan tamamen bağımsız değildir. Radyo yayıncılığı açısından, 1934'te kurulan Mısır Radyosu uzun yıllar boyunca güçlü konumunu korumuş; 2000'li yıllardan itibaren ise Nogoum FM, Nile FM, Radio 9090 gibi özel kanallar ortaya çıkmış, öte yandan BBC Arabic, Voice of America ve Monte Carlo Arabic gibi uluslararası haber ağları da Mısır'daki dinleyiciler arasında önemli bir takipçi kitlesi edinmiştir (Allam, 2018: 5-8).

2011 devriminden sonra Mısır'da dijital medya ortamı hızla gelişmiş, internet kullanıcı sayısı 33 milyonu aşarak nüfusun yaklaşık %41'ine ulaşmıştır (Allam, 2018: 3). Bu gelişme, haber sitelerinin özellikle gençler arasında başlıca haber kaynağına dönüşmesine yol açmıştır. Ekonomik krizler ve düşük tirajlar nedeniyle basılı gazetelerin etkisi azalırken, özel gazetelerden Al-Masry Al-Youm, El-Watan, El-Youm El-Sabea modern web siteleriyle dijital alanda öne çıkmıştır. Bu platformların aylık ziyaretçi sayıları milyonlara ulaşmaktadır. Buna karşılık, resmî gazetelerden Al-Ahram her ne kadar 1997'de Arap dünyasında ilk çevrim içi gazete örneklerinden birini başlatmış olsa da, teknik altyapı eksikliği ve düşük etkileşim nedeniyle dijital ortamda geri planda kalmıştır. Günümüzde haber siteleri, sosyal medya (özellikle Facebook ve X) üzerinden geniş kitlelere erişmekte, bu platformlar arama motorlarından sonra en önemli haber kaynağı konumuna gelmiştir (Allam, 2018: 9).

Bu tarihsel ve kurumsal arka plan, günümüzde Mısır basınında Türkiye'ye dair söylemlerin nasıl üretildiğini anlamak için önemli bir zemin oluşturmaktadır. Bu bağlamda, bu çalışmada özellikle El-Ahram, El-Masry El-Youm ve El-Youm El-Sabea gazeteleri seçilmiştir. Bu seçim, söz konusu gazetelerin ideolojik ve editoryal farklılıkları ile kamuoyunu şekillendirmedeki etkileri göz önüne alınarak yapılmıştır. Bu durum, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2024 yılında Mısır ziyareti bağlamında Türkiye-Mısır ilişkileri üzerine yapılan basın söylemlerinin analizi ve karşılaştırılması için önemli bir fırsat sağlamaktadır. İdeolojik çeşitlilik açısından bakıldığında; El-Ahram devlete yakın ve resmi söylemi temsil eden köklü bir gazetedir. El-Youm El-Sabea, daha popülist ve hükümete yakın bir çizgi izlerken; El-Masry El-Youm görece daha bağımsız bir yayın politikası yürütmektedir. Bu çeşitlilik, basında oluşan söylemlerin farklı ideolojik bağlamlarda nasıl şekillendiğini incelemek açısından önemlidir.

Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, bu araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturan temel kavramlara odaklanılmaktadır. Bu kapsamda; temsil ve medya, ötekileştirme, dış politika ve medya, yumuşak güç, kamu diplomasisi, imaj ve ülke imajı kavramları ele alınmaktadır. İkinci bölüm, Türkiye-Mısır ilişkilerine tarihsel bir bakış sunmaktadır. Bu kapsamda, iki ülke arasındaki ilişkilerin kökenlerinden başlanarak, özellikle 2013 sonrası yaşanan siyasi kırılmalar, diplomatik kopuşlar ve yeniden normalleşme süreci detaylı biçimde incelenmiştir. Ayrıca, 2024 yılında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Kahire ziyareti ile bu sürecin nasıl yeni bir aşamaya evrildiği de değerlendirilmektedir. Bu tarihsel ve siyasi arka plan, çalışmanın analiz bölümüne temel sağlayarak, Mısır basınındaki Türkiye temsiliinin güncel bağlam içinde nasıl şekillendiğini anlamaya katkı sunmaktadır. Üçüncü bölüm, Mısır

basınındaki Türkiye temsilini incelemeye odaklanmaktadır. Bu bölümde, Mısır'daki ana gazetelerin (El-Ahram, El-Youm El-Sabea, Al-Masry Al-Youm) söylemleri detaylı bir şekilde analiz edilmekte, Türkiye'nin basındaki temsilinin, farklı gazetelerde nasıl şekillendiği ortaya konmaktadır. Bu bölümde ayrıca, araştırmanın amacı, önemi, varsayımları, yöntemi ve bulguları da sunulmaktadır. Sonuç olarak, Erdoğan'ın Mısır ziyareti bağlamında Türkiye'nin Mısır basınındaki temsili, araştırmanın bulguları ışığında tartışılmaktadır. Bu kapsamda, basın içeriklerinde kullanılan dilin Türkiye'nin Mısır basınındaki temsiline nasıl yansıdığı betimsel içerik analizi yöntemiyle incelenecektir. Çalışma, Türkiye ile Mısır arasındaki diplomatik ilişkiler bağlamında, ilgili haber ve yazılarda kullanılan temalar, ifadeler ve anlatım biçimlerini tanımlayarak, Mısır basınının Türkiye'ye ilişkin genel yaklaşımını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 2024 yılında Kahire'ye gerçekleştirdiği ziyaret, ikili ilişkilerde dönüştürücü bir etki yaratmış ve bu etki, Mısır basınındaki haber ve köşe yazılarında Türkiye'ye yönelik temsillerde daha olumlu söylemlerle kendini göstermiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölüm, araştırmanın kavramsal ve kuramsal temelini oluşturarak, Türkiye'nin Mısır basınındaki temsiline ilişkin çözümlemenin üzerine inşa edileceği teorik zemini açıklamayı amaçlamaktadır. Medya, yalnızca bilgiyi aktaran bir araç değil; aynı zamanda toplumsal gerçekliği kurgulayan, kimlikleri şekillendiren ve uluslararası ilişkilerin kamuoyuna nasıl sunulacağını belirleyen güçlü bir temsil alanıdır. Bu bağlamda bölümde, temsil ve ötekileştirme kavramları ile medya söylemi arasındaki ilişki açıklanmakta; dış politika ile medya arasındaki etkileşim ve bu etkileşimin kamu diplomasisi, yumuşak güç ve imaj kavramları üzerinden uluslararası algı inşasına nasıl katkı sağladığı incelenmektedir. Ayrıca zihinsel imajın oluşumunda medyanın rolü ele alınarak, ülke imajının nasıl üretildiği ve yeniden üretildiği tartışılmaktadır. Bölüm, çalışmanın genel amacı olan Mısır basınında Türkiye'nin nasıl temsil edildiğine ilişkin söylem çözümlemesine kuramsal bir zemin sunmaktadır.

1.1. Temsil ve Medya

Temsil kavramı, “göstermek, imgelemek, tasvir etmek; başka bir şeyin tasvirini sunmak” anlam taşımaktadır (Hall, 1997b: 6). Temsil kavramı, Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından “birinin veya bir topluluğun adına davranma” şeklinde tanımlanmaktadır.

The Shorter Oxford English Dictionary’de temsil kavramı için iki tanım kullanılmaktadır:

1. “Bir şeyi betimleme ya da tasvir etme, tanıımıyla, tasviriyle veya imgesiyle akla getirme, akılda veya duyularda o şeye ilişkin bir resim oluşturma.
2. Simgeleştirme, yerine geçme, örneği olma ya da ikame etme” (Hall, 1997a: 16).

Hall, temsil kavramını açıklamak için “bardak” örneğinden yararlanmaktadır:

“İnsan elindeki bardağı bırakıp odadan çıktığında, artık bardak fiziksel olarak orada bulunmadığı halde hâlâ bardak hakkında düşünmektedir. Gerçekte, bir bardakla düşünmezsiniz. Bardak kavramıyla düşünürsünüz. Aynı şekilde, gerçek bardakla da konuşamazsınız. Yalnızca bardak kelimesiyle konuşabilirsiniz. Bu noktada temsil kavramı devreye girmektedir” (Hall, 1997a: 17).

Temsil, dil ve kavram arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir. Çünkü temsil, zihnimizdeki kavramların dil aracılığıyla anlamlandırılmasıdır. Dilin anlam üretiminin merkezinde şeyler,

kavramlar ve işaretler arasındaki ilişki yer almaktadır. Bu üç unsuru birbirine bağlayan süreç ise ‘temsil’ olarak adlandırılmaktadır (Polat, 2018: 48).

Stuart Hall, temsil kavramını açıklarken dilin bu süreçteki belirleyici rolünü vurgulamak amacıyla üç temel yaklaşım üzerinde durmaktadır. Bunlar, yansıtmacı, maksatlı ve inşacı yaklaşımlar olarak ifade edilmektedir.

Yansıtmacı yaklaşımda, anlamın doğrudan gerçek dünyadaki nesne, kişi, düşünce ya da olaylarda yer aldığı ve dilin bu önceden var olan anlamları adeta bir ayna gibi yansıttığı varsayılmaktadır. Bu yaklaşım, literatürde zaman zaman “mimetik” yaklaşım olarak da anılmaktadır (Hall, 1997a: 24).

Maksatlı yaklaşım, anlamın oluşturucusuna odaklanmakta ve mevcut anlamların onu oluşturan kişilerin bilinçli yaratımları olduğunu savunmaktadır (Hall, 1997a: 25).

İnşacı yaklaşımın savunucularına göre,

“başkalarıyla anlamlı bir iletişim kurabilmek için farklı dil türleri biçiminde düzenlenmiş işaret sistemlerine başvururuz. Diller, gerçek olarak adlandırılan dünyadaki nesneleri, insanları ve olayları temsil etmek, ifade etmek ya da onlara göndermede bulunmak amacıyla işaretleri kullanır. Ancak bu sistem yalnızca maddi dünyaya değil, aynı zamanda soyut düşünceler, hayali imgeler veya kurguya dayalı unsurlar gibi maddi olmayan olgulara da atıfta bulunabilir. Bu nedenle, dil ile gerçek dünya arasında doğrudan bir yansıtma, birebir taklit ya da eşleme ilişkisi bulunmamaktadır. Anlam, dilin içerisinde yer alan çeşitli temsil sistemleri aracılığıyla üretilir. Temsil, bir anlam yaratma süreci olarak işler; bu süreçte anlam, işaretleme ve anlam üretme pratikleriyle inşa edilir” (Hall, 1997a: 25).

Medya ile temsil arasındaki ilişkiye bakıldığında, öncelikle medyada ortaya çıkan içeriklerin niteliği üzerinde durulması gerekmektedir. Medyanın hangi konuları gündeme getirdiği, bu konuları nasıl aktardığı ve hangi söylem biçimlerini kullandığı, doğrudan temsil süreciyle bağlantılıdır (Dalhgren, 1995: 15).

Temsil, medya profesyonellerinin bir seçme veya eleme işlemi sonucunda bazı öğeleri dâhil etmesi, bazı öğeleri ise ihmal ya da göz ardı etmesiyle olaya veya konuya ilişkin inşa ettikleri anlamlardır. Medyada kurulan temsiller oldukça önemlidir; çünkü temsil edilen kişi, kurum ya da nesnenin toplumsal yaşamdaki konumunu yansıtır, bu konuma meşruluk kazandırır. Ayrıca, temsiller birbirine eklemlenerek dünyaya, topluma ve insana dair bakış açılarımızı şekillendirir ve sürekli olarak yeniden üretir (Gökalp, vd., 2010: 155).

1.2. Ötekileştirme

Türk Dil Kurumu'na göre ise öteki, “sözü edilen veya benzer iki nesneden önem ve konum bakımından uzakta olan, mevcut kültürün kabul görmüş değerleri içinde dışlanmış olan” şeklinde tanımlanmaktadır.

Öteki kavramının sosyolojik bir perspektif olarak etnisite, din, cinsiyet, yaşam tarzı vb. toplumsal sınıflandırmaları betimlemek için kullanıldığı görülmektedir. Öteki, bir toplumda baskın sosyal gruplardan farklı olan toplumsal kategorileri imleyen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır Dolayısıyla bizim gibi olmayan bizden ayrı olan bütün kategoriler öteki kavramı altında toplanmaktadır (Yanık, 2013: 85).

Ötekileştirme, kendisi dışında kendi gibi olmayanı kabul etmemek ve bunun üzerinden belli önyargılı ifadeler kullanmaktır. Bir “öteki” dışında kendi yaptıklarını hep “iyi” “doğru” saymak ama karşı tarafa “kötü” olanı yüklemektir (Taşyürek, 2019: 41).

“Ben” ve “öteki” kavramları, varoluşun iki temel kategorisini tanımlayan unsurlar olarak karşımıza çıkar. Bu iki kavram arasında hem diyalektik hem de paradoksal bir ilişki söz konusudur; zira her biri, kendi kimliğini diğerinin reddi üzerinden inşa eder. Sosyolojik bir bakış açısından ötekilik, toplumda baskın olmayan, çoğunluk dışında kalan grupların konumunu ifade eder. Bu çerçevede, egemen grubun özelliklerinin idealize edilmesi karşısında, ötekinin değersizleştirilmesi ya da dışlanması, ötekileştirme sürecinin temelini oluşturmaktadır (Yıldırım, 2019: 23).

Ötekileştirme, grup kimliklerini esas alan tüm insani farklılıkların herhangi birinde marjinalite ve kalıcı eşitsizlik yaratan bir dizi dinamik süreç ve yapı olarak tanımlanmaktadır. Ötekileştirmenin boyutları arasında, din, cinsiyet, ırk, etnik köken, sosyo-ekonomik durum (sınıf), engellilik, cinsel yönelim, yaşam tarzı ve ten rengi gibi farklılıklar yer almaktadır. Bu farklılıklar çeşitli bağlamlarda ötekileştirme aracı olarak kullanılsa da, temelde yatan psikolojik süreçler büyük ölçüde benzerlik göstermektedir (Powell ve Menendian, 2016: 17).

Günümüzde medya organlarının büyük bir bölümü, hâkim ideolojik yapılarla uyumlu bir yayın politikası benimsemektedir. Bu durum, iktidar çevrelerine yakın olmayan grupların kamusal alanda daha az görünür hâle gelmesine ve toplumsal güç ilişkileri içerisinde marjinalleştirilmelerine neden olmaktadır. Medyada yer alan her haber, yalnızca içerik seçimiyle değil; aynı zamanda kullanılan görseller, söylemler ve sunum biçimleriyle de belirli

bir anlam çerçevesinde yeniden inşa edilmekte ve böylece gerçeklik, baskın ideolojinin bakış açısına göre şekillendirilmektedir. Medya kuruluşlarının ekonomik çıkarlar ve sahiplik yapıları dikkate alındığında, bu tür bir yönelimin yapısal bir sonuç olduğu söylenebilir (Taşyürek, 2019: 48).

Bu çerçevede, medya, toplumda bireylerin neyi, nasıl düşünmesi gerektiği konusunda en etkili yönlendirme araçlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Dilsel ve görsel unsurlar eşliğinde yürütülen algı yönetimi, haber içeriklerinin ideolojik bir biçimde kurgulanmasını beraberinde getirmektedir. Bu doğrultuda üretilen haberler, genellikle iktidarın benimsediği politikaların yansımaları şeklinde topluma sunulmaktadır. Medyada sıklıkla rastlanan ötekileştirme ve nefret söylemi, bireylerin "bizden olan" ve "bizden olmayan" şeklinde ayırım yapmasında belirleyici rol oynamaktadır. Bu bağlamda medya; alay, hakaret, aşağılama, abartı gibi olumsuz dil kalıpları aracılığıyla, toplum tarafından öteki olarak konumlandırılan gruplara karşı önyargıların pekiştirilmesine neden olmakta ve bu grupları savunmasız bir konuma itmektedir (Akkiliç, 2018: 63).

1.3. Dış Politika ve Medya

“Dış politika; devletin politika yapıcılarının, uluslararası sistemdeki diğer devletler veya uluslararası aktörlere yönelik olarak ilettiği yöntemler, planlı davranış kalıpları ve hedefe ulaşma gayretlerinin bütünüdür” (Gözen, 2001: 3). Devletlerin uluslararası sistemde diğer devletlere yönelik uygulamalarını içeren dış politika, disiplinler arası bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Dış politikanın şekillendirilmesinde iki temel metodoloji öne çıkmaktadır: Bunlardan ilki, çıkar temelli bir dış politika izlemek; ikincisi ise, değerler doğrultusunda bir dış politika anlayışı oluşturmaktır (Tarhan, 2013: 4). Holsti’ye (1992: 9) göre dış politika bir devletin ihtiyaçları, arzuları ve kapasitesi çerçevesinde, karar-alma süreci ile belirlenen ve bu amaçları elde etmek için dış çevresine dönük siyasal nitelikli tutum ve davranışları olarak ifade edilebilir. Kısaca ifade etmek gerekirse dış politika, bir devletin belirli çıkarlarını gerçekleştirmek amacıyla oluşturduğu ve kendi sınırlarının ötesinde, diğer siyasal aktörlere yönelttiği tutum ve davranışlar bütünü olarak tanımlanabilir. Burada özellikle vurgulanması gereken nokta, bu faaliyetlerin devletin egemenlik sahasının dışında yürütülüyor olmasıdır (Baharçipek ve İnan, 2013: 103).

1970 sonrasındaki araştırmalar, medya, kamuoyu ve dış politika karar alıcıları arasındaki karşılıklı etkileşim dinamiklerine odaklanmıştır. Bu çalışmaların bir bölümü, medyayı kamusal düşüncelerin karar vericilere aktarımını sağlayan bir iletim aracı olarak değerlendirmiştir. Diğer

bir bölüm ise medyayı, hem kamuoyunu hem de karar alıcıları etkileyebilen bağımsız ve güçlü bir aktör olarak ele almıştır. Bu farklı yaklaşımlar, büyük ölçüde araştırmacıların çalışmadan elde etmeyi amaçladıkları sonuçlara bağlıdır. İletişim alanındaki akademisyenler, medya-kamuoyu-karar alıcı üçgeninde özellikle medyanın etkisini ön plana çıkarırken; siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler uzmanları sırasıyla kamuoyunun yönlendirici gücüne ve karar alıcıların belirleyici rolüne odaklanma eğilimindedir (Bayram, 2011: 75).

Siyasal iletişim literatürü, medyanın hükümet üzerindeki baskısının dış politikayı nasıl etkilediği sorusu üzerine yoğunlaşmaktadır. Araştırmalar, medyanın demokratik toplumlarda halk ile karar verici elitler arasında aracılık eden önemli bir aktör olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Medya, demokrasilerde hem iç hem de dış politikada kamuoyunun tercihlerini belirlemesine yardımcı olan çeşitli işlevler üstlenmektedir. Medyanın dış politika karar alma sürecindeki etkisine yönelik akademik ilgi, özellikle CNN'in uluslararası siyasette etkili bir aktör olarak ortaya çıktığı 1990 yılından itibaren artış göstermiştir. Bu ilgi, Arap Bahar'ındaki halk ayaklanmalarıyla birlikte daha da ivme kazanmıştır. Çeşitli medya araçları arasında gazeteler, yeni medya biçimlerinin yükselişine rağmen hâlâ önemli bir rol oynamaya devam etmektedir (Gürleyen, 2013: 121).

Dış politika süreçlerini anlamada medyanın önemi konusunda iki temel bakış açısı bulunmaktadır: elit model ve çoğulcu model.

Elit model, medyanın dış politika konularında bilgiye erişim açısından büyük ölçüde siyasi elitlere bağımlı olduğunu ve bu nedenle bağımsız etkisinin sınırlı kaldığını ileri sürmektedir. Bu yaklaşıma göre medya, dış politika yapımcılarının yönlendirmelerine tabi bir araç olarak konumlanmakta; uluslararası gelişmeleri, mensubu olduğu siyasi ve toplumsal elitlerin kültürel ve ideolojik bakış açıları doğrultusunda yansıtmaktadır (Robinson, 2001: 526).

Elit modele karşıt olarak çoğulcu model, medyayı karar alıcılar üzerinde kısıtlayıcı bir unsur olarak görmekte ve tıpkı diğer yerel aktörler gibi, medyanın da siyasi etkilerden bağımsız kalabileceğini savunmaktadır. Bu yaklaşım çerçevesinde yapılan akademik çalışmalar, medyanın dış politika karar alma süreçlerine yönelik çeşitli etkilerde bulunabileceğini göstermektedir. Bu etkiler, karar alıcıların sahip olduğu politika seçeneklerini sınırlamaktan, belirli bir politikanın benimsenmesini zorunlu hâle getirmeye kadar değişkenlik göstermektedir (Robinson, 2008: 138-142).

1.4. Yumuşak Güç

20. yüzyıl, uluslararası ilişkilerde güç anlayışının dönüşümüne işaret eden bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir. Özellikle Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte, devletlerin güç kavrayışlarında köklü değişimler meydana gelmiştir. Küreselleşen ekonomiyle beraber, 21. yüzyılda askeri ve zorlayıcı araçlara dayalı sert güçten, kültürel ve diplomatik araçlarla etki oluşturan yumuşak güce doğru belirgin bir yönelme gözlenmiştir. 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde yumuşak güç kavramı hem siyasi çevrelerde hem de akademik tartışmalarda daha görünür hale gelmiştir (Akbaş ve Tuna, 2012: 6).

Nye tarafından uluslararası ilişkiler literatürüne kazandırılan yumuşak güç kavramı, sert güçten farklı olarak zorlama yerine ikna ve cazibe yoluyla etki oluşturmaya hedefleyen bir yaklaşımdır. Bir devletin, kültürel ve insani değerler gibi çeşitli araçlarla kendini diğer toplumlara sevdirmesi, saygı uyandırması ve örnek alınan bir konuma gelmesi bu gücün temelini oluşturur. Bu bağlamda, yumuşak gücün ayırt edici özelliği, herhangi bir baskı ya da cebir içermeksizin gönüllü bir çekim yaratmasıdır (Demir, 2012: 60).

Yumuşak gücün yalnızca cazibe ve ikna temelli bir strateji olmadığını öne süren Lee, bu gücün zaman zaman zorlayıcı unsurlar içerebileceğini belirtmektedir. Ona göre, askeri ve ekonomik araçların kullanımıyla desteklenen sert güç unsurlarıyla birlikte yumuşak güç, iş birliği süreçlerinde etkin bir rol oynayabilir (Hacıbektaşoğlu, 2023: 44).

Yumuşak güç kavramı, dinamik ve gelişmekte olan bir süreç olduğundan dolayı, bu gücün kaynakları ve araçları hakkında literatürde farklı görüşler ve öneriler ortaya konulmaktadır. Genel kabul gören yaklaşımlardan biri olarak Nye, yumuşak gücün uygulanmasında üç temel unsura dikkat çekmektedir: kültür, siyasi değerler ve dış politika (Tosun, 2022: 44).

Vuving'in (2009: 3) yumuşak gücü dar anlamda kültürel etkiye, geniş anlamda ise ekonomik ve kültürel unsurları kapsayan sivil güce eşdeğer gördüğü ifade edilmektedir. Ayrıca, Nye'ye (2004) göre, yumuşak güç ile desteklenmeyen sert güç kullanımı, istenen dış politika sonuçlarını sağlamada yetersiz kalabilir. Bu iki güç türü arasında dengeli bir ilişki kurulması gerektiği belirtilmektedir (Akbaş ve Tuna, 2012: 8).

Yumuşak güç, uygulama biçimi açısından sert güçten farklılaşmaktadır. Sert güç, etkisini daha hızlı gösterebilse de, yumuşak güç uzun vadeli ve kalıcı etkiler yaratma potansiyeline

sahiptir. Bu bağlamda, yumuşak güç stratejilerinde güncel ve güvenilir bilgiye dayalı uygulamalar, devletin uluslararası alandaki imajını ve markalaşmasını desteklemektedir. Devletin markalaşması ise, yumuşak gücün önemli bir unsuru olan ekonomik ve ticari ilişkilerle doğrudan bağlantılıdır (Akpınar, 2024: 22).

Yumuşak gücün etkin bir şekilde kullanılabilmesi ve devam ettirilebilmesi için iletişimin sürekli ve etkili bir biçimde devam etmesi kritiktir (Akpınar, 2024: 14).

Günümüzde, iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde, uygulanan yumuşak güç politikaları dünyanın farklı bölgelerine dakikalar içinde aktarılabilir. Sahip olunan bir değer diğer ülke halklarına etkili biçimde tanıtılması ise, güçlü bir pazarlama stratejisi ile mümkündür. Aksi hâlde, yalnızca kendi toplumunuzda bilinen bir unsurun küresel ölçekte bir etkisi olmaz. Bu bağlamda, internet ve dijital mecralar, yumuşak gücün yayılmasında ana araçlar hâline gelmiştir (Karadağ, 2016: 54).

1.5. Kamu Diplomasisi

İlk kez 1965 yılında E. Gullion tarafından ortaya konulan kamu diplomasisi kavramı, “kamuoyu tutumlarının, dış politikanın oluşum ve uygulama safhalarının üzerindeki etkisi” şeklinde tanımlanmış; bu bağlamda, geleneksel diplomasi dışında kalan uluslararası ilişkiler alanının bir boyutu olarak ele alınmıştır. Ayrıca bu tanım kapsamında, kamu diplomasisinin başka ülkelerde kamuoyu oluşturulması, toplumların çıkarlarının örtüştürülmesi, dış ilişkilerin kamuoyuna aktarımı yoluyla politik süreçlerin etkilenmesi, diplomatlarla medya mensupları arasında bağ kurulması ve kültürlerarası iletişimin sağlanması gibi işlevleri olduğu belirtilmiştir (Cull, 2006). Joseph Nye’ye göre kamu diplomasisi, yalnızca diğer devletlerin hükümetlerini hedef alan bir araç değil, öncelikli olarak sivil toplum kuruluşları ve halk ile kurulan etkileşimlere dayanmaktadır. Nye, kamu diplomasisini üç temel boyutta değerlendirmektedir: günlük iletişim, stratejik iletişim ve uzun vadeli ilişkilerin geliştirilmesi (Layık, 2024: 30).

Kamu diplomasisi kavramı her ne kadar Soğuk Savaş dönemiyle birlikte teorik çerçevede literatürde yer bulmuş olsa da, pratikteki uygulamalarının kökeni çok daha eskiye, özellikle Fransız Devrimi’ne kadar uzanmaktadır. Bu çerçevede, Fransa’nın yabancı ülkelerde Fransız okulları açılmasına yönelik girişimi olan “L’Alliance Française”, İngiltere’nin küresel yayın organı “British Broadcasting Corporation (BBC)”, Amerika Birleşik Devletleri’nde öğrenci değişim programları yürüten “Institute of International Education” ve Almanya’nın kültürel diplomasi aracı olan “Goethe Enstitüsü” gibi kurumlar, kamu diplomasisinin erken

örnekleri olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmalar günümüzde de daha kapsamlı olarak devam etmektedir (Tutar, 2023: 42).

Yeni kamu diplomasisi olarak da tanımlanan bu yeni dönemde kamu diplomasisinin özellikleri şu şekilde sıralanmıştır: Uluslararası ilişkilerde daha fazla iş birliğine yönelik yaklaşımların benimsenmesi, uluslar, uluslararası aktörler ve yabancı kamular arasında ortak anlayışa katkı sunulması, ilişki kurma ve sürdürme süreçlerinin desteklenmesi, kamu ve özel sektör arasında kurumsal ve bireysel ilişkilerin kolaylaştırılması, iç ve dış kamuoylarının karar alma süreçlerine dahil edilmesi, yabancı kamuoylarının politika yapımında dikkate alınması, diyalog ve ortaklık ilkelerine öncelik verilmesi, çift yönlü iletişim ve etkileşimin benimsenmesi, kitle iletişim araçlarından çok bireyler arası ilişkilerin önemsenmesi ve proaktif, uzun vadeli ilişkilere odaklanılmasıdır (Fitzpatrick vd., 2013: 8).

Kamu diplomasisini üç boyutta inceleyen Nye, kavramın iletişimle olan ilişkisini de ortaya koymuştur. İlk boyut, "günlük iletişim" olarak adlandırılmakta olup hükümetlerin basınla kurduğu ilişkiler aracılığıyla iç ve dış politikalarına dair kamuoyunu bilgilendirme süreçlerini kapsamaktadır. İkinci boyut olan "stratejik iletişim", özellikle dış politika hedeflerinin belirlenmesi ve bu hedeflere ulaşmak üzere planlanan mesajların doğru kanallarla ve uygun hedef kitleye ulaştırılmasına yönelik faaliyetleri içermektedir. Üçüncü boyut ise uzun vadeli bireysel ilişkilerin inşasını ifade eder. Bu çerçevede burs programları, kültürel değişim projeleri, akademik faaliyetler, eğitimler ve sivil toplum temelli iletişim süreçleri önemli rol oynamaktadır. Bu üç boyut birlikte değerlendirildiğinde, bir devletin uluslararası kamuoyunda olumlu ve çekici bir imaj geliştirmesine ve dış politika amaçlarına ulaşmasına katkı sağladığı görülmektedir (Köksoy, 2013: 373-374).

Kamu diplomasisi ile yumuşak güç arasında aslında karşılıklı bir tamamlayıcılık ilişkisi bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle, yumuşak güç unsurları kamu diplomasisi aracılığıyla hayata geçirilmektedir. Bu ilişkinin ortaya çıkmasında en belirleyici unsur ise şüphesiz küreselleşme olgusudur. Zira küreselleşme ile birlikte düşünceler, ideolojiler ve kültürel unsurların sınır ötesi etkileşimi hız kazanmış; ulusal sınırların anlamı zayıflamış ve dünya adeta bütünleşik bir pazar hâline gelmiştir (Sönmezoğlu, 2019: 98-105).

1.6. İmaj Kavramı

"İmaj" kelimesi Fransızcadan Türkçeye geçmiş olup, Türk Dil Kurumu'na göre "image" anlamına gelmektedir. "İmaj" (Image) terimi, Latince "taklit" (Imitation) kelimesinden

türetilmiştir ve eski ve modern psikolojik kullanımları genellikle bu anlam etrafında şekillenmiştir. Bu nedenle, psikolojik bağlamda bu kavramla ilişkili benzer anlamlar bulunmaktadır; örneğin, kopya, yeniden görüntüleme gibi. (Abdulhamid, 1995: 223).

Davis (2006: 55) imajı; bireylerin çevresindeki şeyleri duygusal ya da zihinsel kavrama hali olarak açıklamaktadır. Yazara göre imaj gerçek ve düşsel bütün bilgiler doğrultusunda akıl yürüterek elde edilen bir olgudur ve dış etkenlerden, duygulardan, inanç ve fikirlerden de etkilenmektedir. Gültekin'e (2013: 127) göre imaj, olaylara, nesnelere, mal ve hizmetlere, fikirlere, müesseselere, milletlere ve devletlere dair kişilerin zihinlerinde oluşan algı, intiba ve kanaatlerdir. Peltekoğlu (2009: 565) imajı; durumlara, organizasyonlara ya da kişilere ilişkin bireylerin sahip olduğu fikirlerin tümü olarak tanımlamıştır.

İmaj kavramının çeşitli alanlarda farklı manalar yüklenmiş ve bu şekilde imaja ilişkin çeşitli kategoriler ve tanımlar ortaya çıkmıştır. İmajın literatürde kişisel imaj, marka imajı, ürün imajı, destinasyon imajı, kurum imajı ve ülke imajı gibi farklı kategorileri bulunmaktadır (Akyurt, 2008: 86).

Webster Sözlüğü, zihinsel imajı şu şekilde tanımlamaktadır: "Duyular aracılığıyla doğrudan algılanamayan herhangi bir şeyin zihinsel temsili veya belirli duygularla ilişkilendirilmiş duysal bir deneyimin taklidi; görme, işitme, dokunma, koku veya tat alma duyuları tarafından algılanan bir şeyin zihinsel tasviri" (Al-Abd, 2001: 19).

Boulding ise "The Image" adlı kitabında zihinsel imajın, bireyin yaşadığı yer, dış dünyadaki konumu, kişisel ilişkileri, aile bağları, çevresindeki insanlar, tarihsel ve toplumsal bilgileri gibi birçok faktörle etkileşime girerek oluştuğunu ifade etmektedir (Al-Abd, 1993: 286). Yukarıdaki tanımlara dayanarak, zihinsel imajın mutlaka geçmiş deneyimlere dayanarak oluşması gerekmediğini söyleyebiliriz. Önceki deneyimler çeşitlilik gösterse de, bazen daha önce hiçbir deneyimimiz olmayan imajlar da zihnimizde şekillenir. Bilim kurgu eserlerindeki imajlar bunun en iyi örneğidir.

Zihinsel imajlar, bireylerin kişi, varlık ya da uluslara ilişkin geliştirdiği algılar olup; çoğu zaman siyasi, sosyal, kültürel ve dini bağlamlardan etkilenmektedir. Bu algılar, bireyin sahip olduğu bilgi birikimi ve deneyimlere bağlı olarak şekillenir. Özellikle bir ülkeye yönelik oluşan imajlar, yalnızca o ülkenin dış dünyadaki temsilini etkilemekle kalmaz; aynı zamanda bireylerin zihninde kalıcı izlenimler bırakır. Zira bir algının dönüşmesi, uzun ve karmaşık bir süreci gerektirmektedir (Şayır, 2018: 74).

Bu noktada, Robinson ve Barlow, "imaj" kavramının "stereotip" (kalıplaşmış düşünce) kavramıyla büyük ölçüde benzer olduğunu ve "önyargı" (prejudice) ile ilişkili olduğunu belirtmektedir, "Prejudice" kelimesi Latin kökeninde "ön yargı" veya "kanıtlar olmadan peşin hüküm verme" anlamına gelmektedir (Hicab, 2004: 336).

Hamilton'a göre ise "kategorik kalıp yargılar, bireylerin zihinlerinde kökleşmiş inanç sistemleridir." Ha-Salam ise temel kavramlardan hareketle kategorik zihinsel kalıpları, bir grubun başka bir grubun etik değerlerini reddetmeye çalıştığı bir inanış bütünü olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda Condor, kategorik kalıpları çoğunluğun azınlığa uyguladığı bir tür ırkçılık olarak görmekte, çünkü bu imgeler azınlıkların sosyal kimliğini şekillendirmektedir. Tajfel'e göre ise, bir grup insan bu tür kalıp yargılara sosyal yapı içinde ortak bir inanç olarak sahip olduğunda, bu durum toplumsal bir soruna dönüşür ve bu ortak inanç, diğer grubun sosyal dışlanmasına yol açmaktadır (Dakuki, 2001: 19).

Medya ile zihinsel imaj arasındaki ilişkinin önemi, medyanın bu imajı oluşturma ve yayma sürecindeki rolünden kaynaklanmaktadır. Ayrıca medya, bu imajı toplum içerisinde yansıtmaya işlevi de görmektedir. Bu anlamı vurgulayan Toklenbury, iletişim araçlarının zihinsel imajın toplumda nasıl oluştuğunu ve nasıl sunulduğunu belirlemede önemli bir rol oynadığını; aynı zamanda bu imajın yayılmasında temel bir işlev üstlendiğini ifade etmektedir. Bu görüşe Richard Clalahon da katılmaktadır; ancak ona göre zihinsel imaj, bireylerin algıları üzerinden değil, iletişim araçlarının içerik analizine dayalı çalışmalar yoluyla çok daha derinlemesine anlaşılabilir (Sebiyyat, 2015: 165).

Kitle iletişim araçlarının zihinsel imajın oluşumundaki katkısı, toplumun dünya ve yerel-uluslararası olaylara açılan penceresi olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda Marshall McLuhan, bu araçların insanın görme ve işitme duyularının doğal bir uzantısı olduğunu belirtir; çünkü bu araçlar, bireylerin sınırlı algı kapasitesini aşmalarına yardımcı olmaktadır (Sebiyyat, 2015: 166). Medya, bireylerin kendi yaşam çevresinin ötesinde kalan dünyaya dair bilgi edinmesinde temel araçlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Dış dünyaya ilişkin algılarımız, büyük ölçüde medyanın sunduğu içerikler aracılığıyla şekillenmektedir. Bu bağlamda, bireyler dünyayı medya tarafından sunulan çerçevede tanımakta ve anlamlandırmaktadır (Türk, 2022: 10).

Dijital çağda bireyler, yalnızca kişisel deneyimlerine değil, aynı zamanda maruz kaldıkları medya içeriklerine dayanarak da gerçeklik algısı geliştirmektedir. Medya, sunduğu seçilmiş ve yapılandırılmış mesajlarla bireyin zihinsel temsillerini şekillendirmekte; bu süreçte

bireylerin bilgi birikimi ve tutumları medya aracılığıyla dolaylı olarak biçimlenmektedir. Bu nedenle bireyin dünyayı algılama biçimi, medyanın sunduğu temsille doğrudan bağlantılıdır (Utma, 2018: 2905-2910).

Medyanın, bireylerin diğer ülkeler ve toplumlar hakkındaki algılarının oluşumunda temel bir rol oynadığı bilinmektedir. Kitle iletişim araçları, kişi, kurum, ülke ve toplumlara dair sunduğu bilgi ve veriler aracılığıyla insanların inanç ve imajlarını şekillendirmede büyük bir etkiye sahiptir. Bu durum, bireylerin içinde yaşadıkları dünyaya dair belirli zihinsel imajlar oluşturmalarına neden olmaktadır. Araştırmacılar, zihinsel imajın medya ile olan ilişkisini farklı alanlarda ele alan çeşitli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Ayrıca, imaj konusuna duyulan ilgi, ülkeler arası ilişkilerde temel bir unsur ve belirleyici bir faktör olarak kabul edilmektedir (Saleh, 2023: 8).

1.7. Ülke İmajı

Kotler'in tanımına göre, ülke imajı, bir ülkeye yönelik bireylerin taşıdığı zihinsel temsiller ve değerlendirmelerle şekillenir (Kotler ve Gertner, 2002: 251). Nagashima ülke imajını, insanların bir ülkeye ilişkin zihinlerinde oluşturdukları temsil, itibar ve klişeler olarak tanımlamıştır. Ona göre bu imaj, o ülkenin ürettiği ürünler, ulusal özellikler, ekonomik ve politik geçmişleri, tarih ve gelenekleri gibi değişkenler tarafından meydana getirilmektedir (Nagashima, 1970: 68).

Literatüre göre, ülke imajı; bir ülkenin ürünlerini, markalarını, şirketlerini ve daha fazlasını kapsayan "özel bir imaj türü" olarak değerlendirilmektedir. Bu imaj, ülkeye ya da ülke hakkındaki deneyim ve görüşlere ek olarak, farklı kanallardan elde edilen bilgiler temelinde şekillenmektedir. Söz konusu "kanallar" arasında siyaset (iç ve dış politika), telekomünikasyon, eğlence sektörü (film), kişisel deneyimler ve söylentiler yer almaktadır. Kavramsal açıdan ülke imajı; ulusal semboller, renkler, kıyafetler, ikonik yapılar, nesneler, melodiler, edebi metinler, politik sistemin özellikleri, gelenekler ve tarihî miras gibi pek çok unsuru içermektedir (Jenes, 2005, akt. Şentürk, 2018: 79)

Kotler, Haider ve Rein (1993: 35-36), ülke imajını; pozitif ülke imajı, zayıf ülke imajı, negatif ülke imajı, karma ülke imajı, tutarsız ülke imajı ve çekici ülke imajı olmak üzere altı kategoride ele almıştır. Buna ek olarak, imajın çeşitli işlevleri de belirtilebilir: Özüpek'e (2004: 102) göre, imajın beş fonksiyonu vardır; karar, basitleştirme, düzen, oryantasyon ve genelleştirme fonksiyonları bu fonksiyonların içerisinde sayılabilir.

Bir ülkenin bölgesel ölçekte zayıf bir imaja sahip olması, genellikle uluslararası tanıtım, pazarlama ve halkla ilişkiler faaliyetlerinin yetersiz yürütülmesiyle ilişkilendirilmektedir. Bunun yanı sıra, o ülkenin kendine özgü ve dikkat çekici kültürel değerler ya da ürünler sunamaması da zayıf imajın oluşumuna katkıda bulunmaktadır. Günümüzde küresel düzeyde zayıf bir imaja sahip olan ülkeler, uluslararası politika üretme kabiliyeti sınırlı olan devletler olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, bir ülkenin zihinsel imajının, siyasi duruşu ve uluslararası ilişkilerdeki tutumuyla doğrudan bağlantılı olduğu söylenebilir. Ülkenin tarihi, geçmişteki savaşları, diğer devletlerle olan ilişkileri ve ekonomik, askeri, siyasi güç dengesi, imajının şekillenmesinde belirleyici faktörler arasındadır (Saleh, 2023: 9).

Ülke imajının şekillenmesinde kanaat önderleri, yakın çevreden edinilen bilgiler ve medyada yer alan haberler etkili olmaktadır. Bununla birlikte, bireyin ilgili ülke ve halkıyla yaşadığı kişisel deneyim, imajın oluşmasında en belirleyici unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Bütün bu etkileşimler sonucunda oluşan genel ülke imajı kişilerin o ülkeyle ilgili çeşitli konularda geliştirecekleri tutum ve davranışları belirlemektedir (Altınbaşak ve Yalçın, 2008: 19).

Medya, bireylerin başka ülkeler hakkındaki zihinsel temsillerini şekillendiren başlıca kaynaklardan biri olarak kabul edilmektedir. Saleem'e göre, bir ülkenin medya aracılığıyla inşa edilen imajı; tarihî, siyasî, ekonomik, askerî ve kültürel unsurlar çerçevesinde şekillenmekte ve bu imaj, medyada kullanılan dil, metaforlar, değer yüklü kelimeler ve söylemsel çerçeveler aracılığıyla kodlanmaktadır (Saleem, 2021: 135). Entman'ın çerçeveleme yaklaşımı da bu bağlamda dikkat çekicidir; çünkü medya, bir olayın bazı yönlerini seçerek ön plana çıkarır ve bu sayede kamuoyunun olayla ilgili ahlaki değerlendirmesini yönlendirir (Entman, 1993: 52). Bu çerçevede, ülke imajı yalnızca nesnel bir gerçekliğin yansıması değil, aynı zamanda medya organlarının siyasi eğilimleri, resmi kaynaklara bağımlılığı ve ulusal çıkarlarla olan ilişkisi doğrultusunda şekillenen bir algı inşasıdır.

İKİCİ BÖLÜM

TÜRKİYE MİSİR İLİŞKİLERİNE TARİHSEL BİR BAKIŞ

Mısır ve Türkiye hem Ortadoğu hem de İslam dünyasının önemli oyuncularını olarak derin tarihî ve kültürel bağlarla birbirine bağlıdır. Mısır ve Türkiye, geçmişten bu yana çok alanda iş birliği yapmış ve karşılıklı etkileşimlerde bulunmaktadır. Bu ilişkiler, diplomasi, ticaret, kültür alışverişi ve pek çok alanda kendini gösterebilmektedir. Mısır ve Türkiye arasındaki ilişkiler, çok aşamalı, derin ve olaylarla dolu bir geçmişe sahiptir. Coğrafi olarak her iki ülke de Akdeniz'e kıyısı olan stratejik konumlarıyla öne çıkar. Tarihsel olarak ise, bu ilişkilerin başlangıcı Abbasi dönemine kadar uzanır. Türklerin İslam dünyasına girişinden itibaren Mısır ile kurulan bağlar, Ahmed bin Tolun'un 868 yılında Tolunoğulları Devleti'ni kurmasıyla ilk somut aşamasına ulaşmıştır. Bu süreç, İhşidiler, Eyyubîler ve Memlûkler döneminde devam etmiş ve Osmanlı Devleti'nin 1517'de Mısır'ı fethetmesiyle yeni bir boyut kazanmıştır (Yüce, 2009: 92).

Tarih boyunca iki halk arasında güçlü bağlar kurulmuş ve bu ilişkiler, yabancı işgal veya ideolojik farklılıklara rağmen süreklilik göstermiştir. Her ne kadar bazı dönemlerde yöneticiler arasında görüş ayrılıkları olsa da, Mısır ve Türkiye'nin bölgesel ve uluslararası alandaki önemi her zaman kabul edilmiştir. Her iki ülkenin Orta Doğu'daki rolü dikkate alındığında, bu ilişkilerin tarihsel arka planını incelemek büyük bir önem taşımaktadır.

Bu bölümde, Mısır ve Türkiye arasındaki ilişkilerin tarihsel aşamalarını anlamak için, bu ilişkilerin siyasi, sosyal ve ekonomik boyutları analiz edilmektedir. Tarihi bağlara sahip iki ülke arasındaki ilişkiler, Osmanlı döneminden başlayarak, günümüzdeki yakınlaşma çabalarına kadar kronolojik bir sıra içinde kapsamlı bir şekilde ele alınacaktır. Bu çerçevede, ilk olarak Mısır-Türkiye ilişkilerinin tarihsel arka planı ele alınarak, iki ülke arasında yüzyıllara dayanan çok katmanlı etkileşimler incelenmektedir. İkinci olarak, Osmanlı sonrası dönemde kurumsallaşan diplomatik ilişkilerin dönüşümüne ve özellikle 2011 sonrası yaşanan kırılma noktalarına odaklanılmaktadır.

Son olarak ise, 2021 yılı itibarıyla başlayan normalleşme süreci ile birlikte Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Şubat 2024 Kahire ziyareti ve Cumhurbaşkanı El-Sisi'nin Eylül 2024 Ankara ziyareti bağlamında gelişen güncel iş birliği dinamikleri analiz edilmektedir. Böylece, tarihsel süreklilik ve değişim perspektifiyle Mısır-Türkiye ilişkilerinin kapsamlı bir değerlendirmesi sunulmaktadır.

2.1. Mısır'da Türk Varlığının Tarihsel Gelişimi ve İlk Etkileşimler

Mısır ve Türkiye, Akdeniz'e kıyısı olan iki stratejik ülke olarak tarih boyunca önemli bir etkileşim içinde bulunmuşlardır. Coğrafi konumlarının sağladığı avantajlar, iki ülke arasındaki ekonomik, kültürel ve siyasi bağların güçlenmesine katkı sağlamıştır. İslamiyet öncesinde Bizans İmparatorluğu'nun bir parçası olan Mısır, İslamiyet'in yayılmasıyla birlikte İslam egemenliği altına girmiş ve bu süreçte Türklerle ilk ilişkilerin temelleri atılmıştır. Tarih bakımından, Türkler ve Mısır arasındaki ilişkiler, Abbasiler döneminde Türklerin Anadolu'ya girişinden önce ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, Türk kabileleri Orta Asya'dan göç ederek İslam dünyasına katılmış ve bu esnada Mısır ile Türkler arasında ilk temaslar kurulmuştur. Abbasilerin son dönemlerinde savaşlarda Fars kökenli askerler yerine Türk unsurlarına güvenmiş ve birçok önemli siyasi değişiklik yapmıştır. Hatta Türkler, Abbasi devletinin bazı eyaletlerinin valileri olarak atanmışlardır. Bu zamanda Mısır'da, Mısırlılar ile Türkler arasında doğrudan bir etkileşimin başlangıcını oluşturmuştur (Elhamy, 2017: 3).

Abbasilerin zayıflamasıyla birlikte, Ahmed bin Tolun 868 yılında Mısır'da Tolunoğulları Devleti'ni kurarak Türk varlığını pekiştirmiştir. Yaklaşık elli yıl süren Tolunoğulları dönemi, Mısır'da Türk etkisinin ilk önemli aşamasını temsil etmiştir. Ancak bu devletin yıkılmasının ardından Mısır tekrar Abbasi Halifeliğinin kontrolüne girmiştir (Akyürek, 2017: 42).

Mısır'daki Türk yönetimi, Tolunoğlu Ahmet'in liderliğinde kurulan Tolunoğulları (868-905) ile başlamıştır ve bu dönem, Türklerin Mısır'daki ilk etkili siyasi varlığı olarak kabul edilmektedir. Daha sonra, İhşîdîler (935-969) ve Eyyûbîler (1171-1252) gibi Türk hanedanları, Mısır'da kontrolü sağlamış ve Türk kültürü ile yönetim anlayışının yerleşmesine katkıda bulunmuştur. Ancak, Mısır'daki Türk etkisinin zirvesi, Kıpçak kökenli Memlûklerin (1250-1517) Memlûk veya Kölemen Devleti'ni kurmasıyla gerçekleşmiştir. 1517 yılında Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ı Osmanlı topraklarına katmasıyla Memlûk dönemi sona ermiş ve Osmanlı yönetimi başlamıştır. Osmanlı dönemi, Türklerin Mısır üzerindeki etkisinin daha kurumsallaşmış bir şekilde devam ettiği bir dönem olarak öne çıkmaktadır (Yüce, 2009: 93). Genel olarak, Türkler ve Mısır arasındaki ilişkiler, Abbasiler döneminden başlayarak Osmanlı dönemine kadar devam eden bir süreklilik arz etmiştir. Mısır'daki Türk varlığı, Tolunoğulları ile başlayıp Memlûkler ve Osmanlılarla devam eden çok katmanlı bir tarihi süreci ifade etmektedir. Bu ilişkiler, yalnızca siyasi alanla sınırlı kalmamış, aynı zamanda kültürel ve askeri etkileşimler yoluyla da derin bir iz bırakmıştır.

2.2. Osmanlı Döneminde Mısır: Türk Hakimiyeti, Yerel Güçler ve Dış Müdahaleler (1517-1805)

Ridaniye Muharebesi'nde 1517'de Yavuz Sultan Selim'in Memluk Sultanı Tumanbay'ı mağlup etmesiyle, Mısır resmen Osmanlı İmparatorluğu'nun bir eyaleti haline gelmiştir. Osmanlı hakimiyeti, Fransızların Mısır'a yönelik seferinin (1798-1801) başlamasına kadar sürdü, ancak daha sonra 1805 yılında Osmanlı yönetimi tekrar geri dönmüştür ve bu durum, Mısır'ın 1922'de bağımsızlığını ilan etmesine kadar devam etmiştir. Gerçekte Osmanlıların Mısır üzerindeki hâkimiyeti görüldüğünden çok daha kısa sürmüştür. Çünkü Osmanlıların Mısır'daki otoritesi kısa sürede zayıflamış ve yönetim fiilen Memlûklerin eline geçmiştir. Memlûkler, Osmanlı Sultanı'nın Mısır'daki temsilcisini resmen tahttan indirememiş olsa da yönetim ve idarede söz sahibi olmuşlardır (Elhamy, 2017: 9).

Osmanlı döneminde, Mısır'daki yönetim süreci, üç ana güç odağı arasındaki sürekli bir çekişme ile şekillenmiştir. Birinci güç odağı, padişah tarafından üç yıllık bir süre için atanan ve onun temsilcisi olan valiydi. İkinci güç odağı ise üst düzey Osmanlı subayları, alimler, ileri gelenler ve seçkinlerden oluşan Divan'dı. Divan, valiye ülke işlerinin yönetiminde destek sağlamakla birlikte, onun kararlarına itiraz etme ve gerektiğinde görevden alınmasını talep etme yetkisine de sahipti. Üçüncü güç odağı ise, şehir yönetiminde deneyimli oldukları için yerel idarelerde yetkilendirilen Memlûklerdi. Bu üç grup, sürekli olarak iktidar mücadelesine girmiş ve padişahın gözünde daha fazla itibar kazanmak için yarışmıştır. Osmanlı döneminde iki taraf arasındaki gerginliğe yol açan en önemli olaylardan biri, Bulutkapan Ali Bey döneminde yaşanmıştır. "Şeyh el-Balat" unvanıyla Kahire'nin yönetimini ele geçiren Ali Bey, Mısır'ı Osmanlı hilafetinden bağımsız bir şekilde yönetme çabası içerisine girmiştir. Bu amaçla Ruslardan yardım istemiş ve Filistin valisi Zahir Ömer ile iş birliği yaparak 1769 yılında Osmanlı valisini Mısır'dan kovmayı başarmıştır. Ancak, Memlûkler ve askeri komutan Muhammed Ebu Dehab'ın güçlü direnişi nedeniyle bu girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştır (Güner, 2013: 157-161).

1798 yılında Napolyon Bonapart'ın liderliğindeki Fransız işgali, Mısır'da derin bir dönüşüm sürecini başlatmıştır. Osmanlı Devleti, 18. yüzyılın sonlarında zayıflayan merkezi otoritesi nedeniyle Batı'nın emperyalist emellerine açık hale gelmiş, bu da Mısır gibi stratejik ve ekonomik önemi yüksek eyaletlerini olumsuz yönde etkilemiştir. Mısır'ın tarihi, konumu ve statüsü, bölgedeki rekabeti artırmıştır ve bu durum, tarihte "Fransız Mısır Seferi" olarak bilinen olaya yol açmıştır. Bu sefer, Osmanlı Sultanının korkusunu uyandırmıştır; zira devleti iç ve dış krizlerle boğuşmuş ve bu durum, Fransızları Mısır'dan çıkarmak için askeri bir müdahaleye

başvurulmasına neden olmuştur. Bu müdahale, birçok askerden oluşan bir kuvvet tarafından gerçekleştirilmiş ve bu kuvvetin içinde, zaferler elde etmesi ve verilen görevleri başarıyla yerine getirmesiyle tanınan askerlerden biri olan Mehmet Ali Paşa da bulunmaktaydı. Paşa'nın Mısır'daki yükselişi, 1799 yılında Fransız işgaline karşı gönderilen Osmanlı askerleri arasında önemli bir lider haline gelmesiyle başlamış, Fransızların Kahire'den ayrılmasının ardından bölgedeki dağınık askerleri kontrol altına alarak etkisini artırmıştır (Kocaoğlu, 1995: 197).

Fransızların Mısır'dan çekilmesinin ardından, İngiltere, Napolyon'un Mısır'ı yeniden işgal etmesinden endişe etmiştir. Bu nedenle, 1807 yılında General Fraser komutasında İskenderiye'ye bir askeri sefer düzenlemeye karar vermiştir. Çoğu tarihçiye göre, İngiltere'nin amacı Mısır'ı işgal etmek değil, Osmanlı İmparatorluğu'nu Fransa ile olan bağlarından koparmaktır. Bu müdahale, dönemin Avrupa savaşları ve Akdeniz'deki stratejik tehditleri göz önüne alındığında, İngiltere'nin bölgedeki çıkarlarını koruma amacı taşımaktaydı. Ancak, İngilizler, Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın orduları ve halkın direnişi karşısında yenilgiye uğradı. Bu seferin en önemli sonuçlarından biri, Osmanlı Sultan'ının Kavalalı Mehmet Ali Paşa'ya olan güveninin artmasıydı (Shoukry, 2021: 73).

2.3. Mehmet Ali Paşa Döneminde Osmanlı-Mısır İlişkileri ve Mısır'da Modernleşme Süreci (1805-1848)

Mehmet Ali Paşa, Mısır'daki yönetiminin başında, Memlûkler ve İngilizlere karşı iç savaşlar vererek Mısır'ı tamamen kontrolü altına almıştır. Daha sonra Osmanlı Devleti adına vekâleten savaşlara katılarak Arabistan'da Vehbilere ve Mora'da Osmanlı yönetimine karşı ayaklanan isyancılara karşı mücadele etmiştir. Aynı zamanda güneyde Sudan'ı topraklarına katarak devletini genişletmiştir. Ancak bir süre sonra yönünü Osmanlı Devleti'ne çevirdi ve ordularını Şam ve Anadolu'ya sevk ederek Osmanlı ordularıyla savaşmıştır. Neredeyse Osmanlı Devleti'ni çökertme noktasına gelen Mehmet Ali, Batılı devletlerin müdahalesiyle durdurulmuş, bu güçler çıkarlarını tehdit altında gördükleri için Mehmet Ali'yi, ele geçirdiği topraklardan büyük bir kısmını feragat etmeye zorlamışlardır (Fahmy, 2001: 66).

1839 yılında Osmanlı İmparatorluğu, Tanzimat Fermanı ile merkeziyetçi reformlara ağırlık verirken Mehmet Ali Paşa, Mısır'da tam bağımsızlık talep etmiştir. Ancak 1839'daki Nizip Savaşı'nda Osmanlı kuvvetlerini mağlup eden Mehmet Ali Paşa, Avrupa devletlerinin müdahalesiyle Kütahya Antlaşması'nı kabul etmek zorunda kalmıştır. Bu antlaşmayla Mısır, Osmanlı'ya bağlı kalmak şartıyla içişlerinde özerk bir vilayet haline gelmiştir. Ancak, bu durum

Osmanlı-Mısır ilişkilerindeki gerilimi azaltmamış, aksine gerilim devam etmiştir (Karabacak, 2022: 11-12).

Mehmet Ali Paşa'nın yönetimi, Mısır'ın idari, hukuki ve dış politika alanlarında Osmanlı'dan tamamen bağımsızlaştığı bir dönemi temsil etmektedir. Bu süreçte, Osmanlı ile Mısır arasındaki ilişki sadece resmi düzeyde varlığını sürdürmüştür. Bu dönemde, yönetim sistemleri, yasalar ve dış politika dâhil her alanda Osmanlı'dan ayrışma yaşanmıştır. Osmanlı ile Mısır arasındaki bağ, yalnızca isimsel bir bağımlılık düzeyinde kalmıştır. Ancak bu bağımlılık, Memluk dönemindeki isimsel bağımlılıktan farklıdır; zira Memluk yönetimi sadece siyasi karar alma konusunda bağımsızdı, ancak toplumsal, kültürel ve ekonomik yapılar geleneksel Osmanlı düzenini korumuştur. Buna karşılık, Mehmet Ali Paşa'nın kurduğu devlet, Osmanlı'dan tamamen farklı ve ayrılmış bir yapıya dönüşmüştür. Mehmet Ali, Batılılaşmayı Osmanlı'dan çok daha hızlı ve derinlemesine bir şekilde uygulamayı başarmış, Mısır'ı Osmanlı Devleti'nden ayıran bir modernleşme ve değişim sürecine liderlik etmiştir (Elhamy, 2017: 19).

2.4. Kavalalı Hanedanlığı Döneminde Türkiye-Mısır İlişkilerinin Genel Seyri (1848–1953)

Mehmet Ali Paşa'nın ailesinden gelen yöneticiler arasında, Mısır'ın dış müdahalelere ve ekonomik bağımlılığa maruz kaldığı en önemli dönemler, Hidiv Said ve İsmail Paşa'nın yönetim dönemleridir. Hidiv Said döneminde, Ferdinand de Lesseps, Süveyş Kanalı projesine ve Fransızların Süveyş Kanalı imtiyazını elde etmesine ikna etmiştir. Bu süreçte Mısır'ın borçları da artmıştır. Benzer şekilde, İsmail Paşa döneminde de benzer politikalar izlenmiş, çoğunlukla Avrupalı finansörlerin katkılarıyla önemli harcamalar yapılmış ve bu da Mısır'ın dış borçlarının yüksek seviyelere çıkmasına neden olmuştur (Al-Ayoubi, 2013: 627).

1869 yılında Süveyş Kanalı'nın açılması, Mısır'ın stratejik önemini büyük ölçüde artırmıştır. Ancak bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu hem İngiltere hem de Fransa'nın Mısır üzerindeki etkisinden rahatsız olmuştu. Hidiv İsmail Paşa, artan dış borçlar nedeniyle ekonomik bağımsızlığını kaybederken, Osmanlı yönetimi bu durumu kontrol altına almak için girişimlerde bulunmuştur. Buna rağmen İsmail Paşa, 1867'de Sultan Abdülaziz tarafından "Hidiv" unvanıyla ödüllendirilerek Mısır'da daha bağımsız bir yönetim kurma imkânı sağlamıştır (Akalin, 2011: 196).

1882 yılında Ahmed Urabi liderliğindeki isyan, Osmanlı İmparatorluğu ile Mısır arasındaki ilişkilere ciddi bir darbe vurmuştur. Osmanlı, isyanı bastırmakta yetersiz kaldı ve İngiltere, durumu fırsat bilerek Mısır'ı işgal etmiş. Bu tarihten sonra Osmanlı Devleti, Mısır

üzerindeki sembolik hâkimiyetini sürdürse de, gerçek güç İngiltere'nin eline geçmişti. İsmail Paşa döneminde meydana gelen ekonomik çöküş ve dış müdahaleler, Mısır halkı arasında artan bir öfkeye yol açmıştır. Halk arasında yükselen bu huzursuzluk, bir halk devrimine dönüşme potansiyeli taşımaktaydı. Bu durum, yabancı ülkelerin baskılarına neden olmuş ve Sultan II. Abdülhamid, İsmail Paşa'yı görevden almak zorunda kalmıştır. Bu gelişmenin ardından, İsmail Paşa'nın yerine oğlu Tevfik Paşa göreve getirilmiştir. Ancak, ulusal hareketin birçok sembol liderinin sürgüne gönderilmesi, halkın tepkisini artırmıştır. Bu süreçte, Sultan Abdülhamid ile bağlantısı olan ve onu destekleyen Ahmed Urabi Paşa liderliğinde, yabancı müdahale ve nüfuza karşı yeni bir ayaklanma baş göstermiştir. Ahmed Urabi liderliğindeki bu isyan, Mısır halkının yabancı tahakküme karşı bağımsızlık arayışını temsil ediyordu. Ancak, 1882 yılında İngiltere, Hidiv Tevfik'i koruma ve Urabi'yi itaatsizlikle suçlama bahanesiyle Mısır'ı resmen işgal etmişti. Urabi güçleri ile İngiliz kuvvetleri arasında gerçekleşen Et-Tellü'l-Kebir Muharebesi'nde Mısır güçlerinin yenilgisiyle isyan bastırılmıştır (Al-Khafif, 2012: 371-384).

Sultan II. Abdülhamid dönemine bakıldığında, Mısır'ın İngiliz işgaline karşı başlattığı milli mücadele hareketlerinin, Osmanlı Hilafetine destek verdiği görülmektedir. Bu süreçte, Mısır'daki ulusal hareketin önemli isimleri ile Osmanlı Devleti arasında olumlu ilişkiler kurulmuştur. Özellikle Mustafa Kamil Paşa gibi Mısır ulusal hareketinin sembol isimleri, Osmanlı Devleti ile dayanışma içerisinde olmuştur. Mustafa Kamil Paşa, Sultan II. Abdülhamid'in İngilizleri Mısır'dan çıkarmasını umarak Osmanlı Devleti'ne desteğini göstermiştir. Aynı zamanda Abdülhamid'in İslam birliği ve milliyetçilik vizyonunu destekleyen Kamil Paşa, bu desteğini "Al-Liwa" gazetesi üzerinden ifade etmiştir. Kamil Paşa, Sultan Abdülhamid'i bir reformcu olarak görmüş ve onun Osmanlı Devleti'nde gerçekleştirdiği reform çabalarını sürekli olarak desteklemiştir (Laffan, 1999: 271-277).

I. Dünya Savaşı sırasında İngiltere, Mısır üzerindeki kontrolünü pekiştirerek 1914'te Mısır'ı resmen bir "İngiliz Protektorası" ilan etti. Bu durum, Osmanlı-Mısır ilişkilerinin fiilen sona erdiğini gösterdi. Ancak Mısır, 1922'de bağımsızlığını ilan edene kadar resmî olarak Osmanlı'ya bağlı görünüyordu. Osmanlı Devleti, İngiltere'nin 1882'deki işgaline rağmen Mısır üzerindeki haklarını resmen elinde tutmaya devam etmiş ve Mısır'ı Osmanlı vilayetlerinden biri olarak göstermeyi sürdürmüştür. Ancak, 1914 yılında Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle, Osmanlı Devleti İttifak Devletleri yanında savaşa katılmış ve bu durum İngiltere'nin Mısır üzerindeki tam kontrolünü ilan etmesine zemin hazırlamıştır. Bu tarihten itibaren, İngiltere Mısır'ı kendi himayesi altında yönetmeye başlamış ve Osmanlı ile olan sembolik bağlar tamamen kopmuştur (Polat, 2011: 198-200).

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından, dünya genelinde sömürgecilik karşıtı milli mücadele hareketleri hız kazanmıştır. Mısır'da da Saad Zağlul Paşa'nın liderliğinde kurulan Vefd Partisi, İngiltere'ye karşı halkın bağımsızlık talebini güçlü bir şekilde dile getiren bir hareket haline gelmiştir. Mısır halkının İngiliz işgaline karşı direnişi, 1922 yılında Mısır'ın bağımsızlığını kazanmasına kadar devam etmiştir. Ancak, İngiltere'nin Süveyş Kanalı üzerindeki kontrolü ve Mısır'ın "korunması" iddiası nedeniyle bu bağımsızlık tam anlamıyla gerçek bir bağımsızlık olarak görülmemiştir. Bu durum, Mısır'ın siyasi ve ekonomik kararlarında İngiliz etkisinin devam etmesine yol açmıştır. 1922 yılında Kral I. Fuad, Mısır'ı bir krallık olarak ilan etmiş ve ülke anayasal bir monarşi haline gelmiştir. Ancak bu dönemde Mısır'ın iç ve dış politikası, İngiltere'nin belirlediği sınırlar dahilinde şekillenmiştir. İngiltere, Mısır ekonomisi ve yönetiminde önemli ölçüde nüfuz sahibi olmaya devam etmiş ve bu nedenle Mısır, bağımsız bir dış politika izlemekte zorlanmıştır (Murat, 2013: 166-172).

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından sonra Mısır ile Türkiye arasındaki diplomatik ilişkiler 1925 yılında başlamıştır. Muhammed Hidayet Paşa, Mısır'ın ilk büyükelçisi olarak Türkiye'ye atandı ve ertesi yıl Muhittin Akyüz, Türkiye'nin Kahire büyükelçisi olarak atamıştır. İlişkiler resmi olarak başlamış olmasına rağmen, farklı siyasi sistemlerden ve kültürel farklılıklardan kaynaklanan etkiler nedeniyle iki ülke arasındaki yakınlaşma sınırlı kalmıştır (Şimşir, 1984: 2-3).

İki ülke arasındaki ilk anlaşmazlık, 1928 yılında Türkiye'nin karma mahkemeler önünde Mısır'daki vatandaşlarına diğer milletler ile eşit muamele edilmesini talep etmesiyle ortaya çıkmıştı. Türk büyükelçisi konuyu tartışmak için Kral Fouad'la görüşmeye çalışmıştı ancak reddedilmiştir, bu da Mısır hükümetinin büyükelçinin davranışına karşı resmi protestosuna yol açmıştır. Kriz, Türkiye'nin Mısır Dışişleri Bakanlığı'ndaki büyükelçisinin resmi olarak özür dilemesiyle sona ermiştir (Özgiray, 1996: 2-3).

1930'larda afyon krizi nedeniyle ilişkiler daha da gerginleşti; Türkiye, üretimini azaltması için ABD'nin baskısına maruz kalırken Mısır, Türkiye'yi Mısır pazarlarında satılan yasa dışı uyuşturucuların önemli bir ihracatçısı olmakla suçlamıştır. Mısır basınının konuyu haber yapması ve Türkiye'yi eleştirmesiyle sorun daha da tırmandı ve bu da Türk büyükelçisinin memnuniyetsizliğini ifade etmesine yol açmıştır. Mısır hükümeti bu eleştirileri engelleyecek bir önlem almadı ancak Türkiye'nin 1931'den itibaren afyon üretimini sınırlamaya başlaması gerilimin göreceli olarak yatışmasına katkıda bulunmuştur (Bulut, 2010: 543-544).

1932 yılında, "Fes Krizi" olarak bilinen bir olay yaşanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk, bir resmî törende Mısır Büyükelçisi Abdülmelik Hamza'dan fesini çıkarmasını istemişti. Bu durum, fesin Mısır kültürel kimliğinin bir sembolü olarak görülmesi nedeniyle Mısır'da büyük bir tepkiyle karşılanmıştır. Bu olay, Mısır ve Türk basınında geniş yankı buldu ve her iki ülkede de öfkeye yol açmıştır. Türkiye, bu tür bir olayın tekrarlanmayacağına dair söz vermesine rağmen, bu olay hem Mısır hem de Türkiye arasındaki ilişkilere olumsuz bir etki bırakmıştır (Şimşir, 1984: 6-10).

1934 yılında imzalanan dostluk anlaşması ile Türkiye ve Mısır arasındaki ilişkiler, artan İtalyan tehditlerine karşı ortak çıkarlar temelinde gelişmeye başlamıştır. 1936'da Mısır'a kısmi bağımsızlık tanıyan Mısır-İngiltere Antlaşması, Türkiye'nin Mısır'ın bağımsızlığını ve Milletler Cemiyeti'ne üyeliğini desteklemesine zemin hazırlamıştır. Bu süreç, ikili ilişkilerin güçlenmesine katkıda bulunmuştur Kral Fouad'ın 1936'da ölümünün ardından Kral Faruk'un tahta çıkışıyla birlikte, Türkiye ve Mısır arasındaki iş birliği daha da artmış ve 1937'de Dostluk, Vatandaşlık ve İkamet Antlaşması imzalanmıştır. Bu dönemde, Türk Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'ın 1938'de Mısır'ı ziyaret etmesi, ilişkilerin derinleşmesine önemli bir katkı sağlamıştır 1938 yılında Atatürk'ün vefatının ardından Cumhurbaşkanlığı görevini dönemin Başbakanı İsmet İnönü devralmıştır. Bu dönemde, Mısır ve Türkiye arasındaki ilişkiler gelişmeye devam etmiştir. 1939 yılında Mısır Dışişleri Bakanı Yahya Paşa, iki ülke arasındaki iş birliğini görüşmek üzere Türkiye'ye bir ziyarette bulunmuştur (Baş, 2015: 55-59).

İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Mısır, tarafsız bir politika izlemeye çalışmıştır. Ancak, 1936'da İngiltere ile imzaladığı anlaşma gereği, İngiltere'ye askeri destek sağlamak durumunda kalmıştır. Savaş sırasında, Almanya'nın Mısır'ı işgal etmesinden endişelenen Kral Faruk, Almanya yanlısı Ali Mahir'i başbakan olarak atamak istemiştir. Bu durum İngiltere'nin tepkisini çekmiş ve 4 Şubat 1942'de İngiliz kuvvetleri Abidin Sarayı'nı kuşatarak Kral Faruk'u, İngiliz yanlısı Mustafa Nehhas Paşa'yı başbakan olarak atamaya zorlamıştır. Bu olay, Mısır'da ulusal bir tepki yaratmış ve halk tarafından büyük ölçüde kabul görmemiştir. Türkiye ise, aynı dönemde Sovyet tehdidine karşı destek arayışı içinde olduğundan bölgedeki savaş nedeniyle Mısır ile ilişkilerini nötr bir şekilde sürdürmüştür. 1945 yılına gelindiğinde, Mısır ve Türkiye, Mihver devletlerine savaş ilanı konusunu görüşmek üzere yeniden bir araya gelmiştir. İki ülke arasındaki istişareler sonucunda, Şubat 1945 sonunda Mihver devletlerine savaş ilan edilmiştir (Bilgin, 2007: 100).

2.5. Abdülnasır Döneminde Türkiye-Mısır İlişkilerinde Gerilim, Kopuş ve Kademeli Normalleşme (1956-1970)

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, Türkiye'nin dış politikasında Batı'ya daha yakın bir yönelim belirginleşmiştir. 1951'de Türkiye, Ortadoğu Komutanlığı projesini destekleyerek, bölgedeki savunma iş birliği atmosferini oluşturmak amacıyla diplomatik adımlar atmıştır. ABD, İngiltere, Fransa ve Türkiye'nin katılımıyla yürütülen bu savunma projesinin, Mısır'ın merkezinde toplanması hususunda bir mutabakat sağlanmıştır. Ancak Mısır hükümeti 1951'de projeyi reddettiğini açıklamış ve diğer Arap ülkeleriyle birlikte projeye karşı çıkmıştır. Bu dönemde, Ankara'nın Mısır'ı Orta Doğu'nun savunma sistemine dahil etme çabaları başarısızlıkla sonuçlandığında, Türkiye-Mısır ilişkilerinde siyasi bir soğukluk ortaya çıkmıştır (Gelûd, 2008: 38-39). Diğer taraftan, Türkiye Orta Doğu'da etkin bir rol üstlenme amacıyla, 1955 yılında Irak ile Bağdat Paketi'nı kuran ülkelerden biri olmuştur. Ancak bu girişim, birçok Arap ülkesi tarafından Batı yanlısı bir ittifak olarak değerlendirilmiş ve ciddi tepkilere yol açmıştır. Özellikle Mısır, Batı destekli askerî ittifaklara karşı bir dış politika benimseyerek Bağdat Paketi'na katılmayı açıkça reddetmiştir. Süveyş Kanalı'nın millileştirilmesi sürecinde Türkiye, bu adıma destek vermemiştir. Ancak 1956'daki üçlü saldırı sırasında Türkiye saldırıyı kınamış ve İsrail'in Mısır'a yönelik saldırısını protesto etmek amacıyla Tel Aviv'deki büyükelçisini geri çekmiştir. Aynı yıl içinde, Mısır, Suriye ve Suudi Arabistan arasında savunma alanında iş birliğini öngören girişimler başlatılmış ve bu gelişmeler, Bağdat Paketi'na alternatif bir güvenlik yapısı arayışı olarak değerlendirilmiştir. Bu durum, Türkiye'nin bölgede artan Arap dayanışması karşısında nüfuzunu kaybetme endişesini doğurmuştur. Türkiye, bu bağlamda Suriye'ye Bağdat Paketi'na katılması yönünde baskı uygulamıştır. Ayrıca, Amerika'nın Ortadoğu'ya yönelik "Eisenhower Doktrini" çerçevesinde Türkiye'nin Suriye'yi Pakt'a dahil etme çabası dikkat çekmiştir. Ancak Mısır ve diğer Arap ülkeleri bu girişime karşı çıkmış ve esas tehdidin komünizm değil, siyonizm olduğunu savunmuştur. Bu gelişmeler, Türkiye ile Arap ülkeleri arasındaki ilişkilerin daha da gerginleşmesine neden olmuştur. Batı'nın, Türkiye'nin ve İsrail'in Suriye'ye yönelik baskıları sonucunda Suriye, Mısır ile birleşme yoluna gitmiş ve Şubat 1958'de Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin kurulduğu ilan edilmiştir. Türkiye'nin bu gelişmeye karşı temkinli ve mesafeli bir tutum sergilemesi, geleneksel dış politikasına uygun olarak, sınırlarında birleşik bir Arap devleti kurulmasına karşı olduğunu ortaya koymuştur (İbrahim, 2020: 207-208).

1960 yılında, Türk hükümetinin yerine geçen Milli Birlik Komitesi, Türkiye'nin dış ilişkilerinde Orta Doğu komşularıyla ilişkilerin normalleştirilmesi çabalarına başlanmıştır. Bu

bağlamda Türkiye'nin Kahire Büyükelçisi Bülent Uşaklıgil, 13 Haziran 1960'ta Mısır Dışişleri Bakanlığı'ndan bir yetkiliyle görüşmüş ve Türkiye'nin dostane ilişkiler kurmaya hazır olduğunu iletmiştir. Mısır Dışişleri Bakanlığı'ndan bir yetkili, bu yaklaşımın ülkesinin dış politikasıyla uyumlu olduğunu belirtmiştir. Mısır hükümeti, Türkiye'deki 27 Mayıs darbesine destek vermiş ve darbeden dört gün sonra, 31 Mayıs'ta bu desteğini açıklamıştır. Bu dönemde Türkiye'deki askeri hükümet, Arap dünyasıyla ilişkilerin geliştirilmesi yönünde somut olumlu adımlar atmadı. İsmail İnönü (1961-1964) döneminde Türkiye, Arap ülkeleriyle etkili dostluk ilişkileri kuramamış ve başta Mısır olmak üzere Arap ülkeleri, Türk siyasetini olumsuz bir biçimde değerlendirmeye devam etmiştir. Güvenlik açısından, aralarında Türk diplomatların da bulunduğu bir casus ağı, 11 Mayıs 1961'de Suriye'deki Mısırlı subaylar hakkında bilgi toplamaya çalışırken tutuklanmıştır. Bu süreçte yaşanan gelişmelerin ardından, 28 Eylül 1961'de Mısır-Suriye birlik deneyimi sona ermiştir. Türk hükümeti, bu ayrılığı memnuniyetle karşılamış ve Suriye'deki Arap kuvvetlerinin varlığının ortadan kalkmasıyla güney sınırlarında bir rahatlama yaşandığı ifade edilmiştir. Ayrıca Türk hükümeti Suriye'nin bağımsızlığını tanıma yönünde adımlar atmıştır. Ancak Türkiye'nin Suriye'deki bölünmeyi tanıması Mısır hükümetinde memnuniyetsizlik yaratmış ve Türkiye ile diplomatik ilişkilerin kopmasına neden olmuştur. Mısır Cumhurbaşkanı Cemal Abdülnasır, Türk hükümetini *"askeri ve faşist bir hükümet"* olarak tanımlamıştır. Ayrıca Birleşik Arap Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, Türk hükümetinin Suriye'deki ayrılığı tanımasını *"Birleşik Arap Cumhuriyeti'ne karşı düşmanca bir eylem"* olarak nitelendirdi ve Türkiye ile diplomatik ilişkilerini kesmiştir. Türk hükümeti ise Mısır'ın Türkiye ile diplomatik ilişkilerini kesme kararını eleştirmiştir. Yeni Türkiye Partisi lideri olan Başbakan Yardımcısı Ekram Alican, 3 Ocak 1962'de Türkiye'nin Irak'taki elçisi Talib Mushtaq ile yaptığı bir görüşmede, *"Nasır'ın, Birleşik Arap Cumhuriyeti ile Türkiye arasındaki diplomatik ilişkileri kesmek konusunda acele ettiğini ve hatalı bir karar aldığını"* ifade etmiştir (İbrahim, 2020: 209-211).

Kıbrıs krizi, özellikle bu krizde ABD ve Batılı ülkelerle karşı karşıya kalan Türkiye'nin Arap dünyasına yönelik dış politikasında büyük bir değişikliği beraberinde getirmiş, Suudi Arabistan ve Libya gibi bazı istisnalar dışında Arap ülkeleri Türkiye'ye destek vermemiştir. Araplarla olan bu uyumsuzluk Türkiye'nin Arap dünyası ile arasında bir boşluk hissetmesine neden olmuştur (Gelûd, 2008: 38-39). Ayrıca Kıbrıs krizi sırasında İsrail'in Türkiye'ye destek vermemesi Türk yetkilileri endişelendiriyordu; özellikle Türkiye'nin İsrail'i tanıması ve onunla ilişkileri, Türklerin Araplarla karşılaştığı birçok sorunun kaynağıydı. Mısır'ın ve Cumhurbaşkanı Cemal Abdülnasır'ın Kıbrıslı Yunanlılar destekleyen politikaları, Türk hükümetinde büyük bir öfkeye sebep olmuştur (Mustafa vd., 1991: 295).

Kıbrıs krizi sonrasında, Türk hükümeti dış politikasında değişiklikler yaparak tarafsızlık politikasına yönelme amacını belirlemiştir. 1964 yılından itibaren, ulusal çıkarları ön planda tutan bağımsız bir dış politika izleme kararlılığı açıkça ortaya çıkmıştır. Bu süreçte Türkiye, Sovyetler Birliği ile ilişkilerini geliştirmeye ve Arap ülkeleriyle bağlarını güçlendirmeye yönelik çabalar harcamıştır. Türkiye'nin dış politikasındaki bu köklü değişim, ülkeyi NATO üyeliği devam etmesine rağmen Bağlantısızlar Hareketi'ne yakınlaştırmıştır. Bu yaklaşım, Türkiye'yi Bağlantısızlar Hareketi'nin kurucu üyelerinden biri olan Mısır tarafından olumlu karşılanmıştır. Türk dış politikasının Orta Doğu'ya yönelik değişimi, Türkiye'nin Arap ülkeleriyle ilişkilerinde bazı önlemleri zorunlu kılmıştır. Ortadoğu'daki diplomatlar ve iş adamlarına, görev yaptıkları ülkelerin iç politikalarına karışmamaları tavsiye edilmiştir. Türkiye, Arap ülkelerindeki iç siyasi çatışmalardan uzak durmuş ve hiçbir Arap ülkesinde iktidar mücadelesine girmemiştir. Buna göre, Türkiye-Mısır ilişkilerinde iyileşme 1965 yılı başlarında başlamış ve o yılın sonunda Mısır'ın Birleşmiş Milletler'de Türkiye aleyhine oy kullanmasına rağmen iki ülke arasındaki ilişkiler gelişmeye devam etmiştir. 1966'nın ilk aylarında ticari ve teknik iş birliğini kapsayan iki anlaşma imzalanmış, böylece Türk-Mısır ilişkileri daha somut bir hale gelmiştir. Bu çerçevede, Türk hükümeti, 1966 yılında İsrail'deki turizm ofisini kapatma kararı alarak Arap ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmeye yönelik önemli bir adım atmıştır. Aynı bağlamda Türkiye Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil 15 Ocak 1967'de Mısır'ı ziyaret ederek Kahire'de yetkililerle görüşmelerde bulunmuş ve ardından iki başkentte ortak bir bildiri yayımlanmıştır. Bu bildiride, iki tarafın ilişkileri her alanda güçlendirmek ve geliştirmek için birlikte çalışma kararı aldıkları ifade edilmiştir (İbrahim, 2020: 216-217).

1965 yılında Adalet Partisi lideri Süleyman Demirel'in başkanlığında kurulan hükümetin göreve gelmesinden sonra, Türkiye'nin İslam dünyasıyla ilişkilerini geliştirmeye yönelik politikaları hem şehirlerde hem de kırsal alanlarda geniş bir memnuniyetle karşılanmıştır. Bu dönemde Türkiye'nin Arap ülkeleriyle ilişkilerinde gözle görülür bir iyileşme yaşanmış, kamuoyunda da bu yakınlaşma olumlu yankı bulmuştur (Duran ve Karaca, 2013: 129). Haziran 1967'de İsrail'in Arap ülkelere karşı başlattığı saldırılar Türkiye'nin dış politikasında önemli bir kırılma noktası olmuş; Türkiye, başta Mısır olmak üzere Arap dünyasına karşı daha duyarlı bir tutum sergilemiştir (Kasapsaraçoğlu, 2021: 269). 8 Mayıs 1967'de Türkiye ile Mısır arasında Teknik ve Kültürel İş birliği Anlaşması imzalanmış, iki ülke arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesine yönelik güçlü bir irade ortaya konulmuştur. Aralık 1967'de Türkiye ile Mısır arasında "1968 Ekonomik Protokolü" imzalanmış ve aynı ayda iki hükümet İstanbul

ve Kahire'deki konsolosluklarını yeniden açmaya karar almıştır. Bu gelişmeler, 1969'da Mısırlı bir ticaret heyetinin Türkiye'yi ziyaret etmesiyle ivme kazanmış, iki ülke arasında ticaretin artırılmasına yönelik bir protokol imzalanmıştır. Ayrıca, 1969 yılında Türkiye ile Mısır arasında vize muafiyeti içeren bir turizm anlaşması da yapılmıştır (İbrahim, 2020: 221).

Mısır-Türkiye ilişkilerindeki iyileşme sürecinde, 21 Ağustos 1969'da İsrail tarafından Mescidi-i Aksa'nın kundaklanması, İslam dünyasında büyük bir öfke dalgasına yol açmıştır. Bu gelişmelerin ardından, Eylül 1969'da Fas'ın Rabat kentinde İslam Konferansı'nın düzenlenmesi kararlaştırılmış ve Türkiye de bu konferansa katılım sağlamıştır. (Duran ve Karaca, 2013: 131).

Türkiye, Rabat Konferansı'na katılmış ve burada Mısır ile Türkiye arasında önemli fikir ayrılıkları yaşanmıştır. Mısır heyeti başkanı Enver Sedat, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün konferansa katılmaması durumunda İsrail saldırısı ile ilgili herhangi bir konunun tartışılmayacağını belirtirken, Türkiye buna şiddetle itiraz etmiştir. Türk heyetinin başkanı İhsan Sabri, bu karşıtlıklarını şu sözlerle ifade etmiştir: *"Bu konferans hükümetlerin katıldığı bir konferanstır ve Filistin hükümeti temsil edilmediği için Filistin delegasyonu bu konferansın faaliyetlerine katılamaz."* Sonunda, konferansa katılan ülkeler, Filistin Kurtuluş Örgütü'nden bir gözlemci heyetinin oy hakkı olmaksızın tartışmalara katılmasına izin verilmesi yönünde bir uzlaşmaya varmışlardır. Ancak, Türk heyetinin son oturumda Filistin direnişini destekleme ve İsrail'e karşı tavır alma yönünde herhangi bir karar alınmaması konusunda ısrarı, büyük bir soruna yol açmıştır (İbrahim, 2020: 223). Bu durum, Türkiye'nin Rabat Konferansı'na katılmasına rağmen, İslam Konferansı Örgütü'nün İsrail ile diplomatik ilişkilerin kesilmesi yönündeki kararını reddetmesiyle daha da derinleşmiştir (Duran ve Karaca, 2013: 131).

Bu anlaşmazlık, Türkiye ile Arap ülkeleri arasındaki ilişkilerde ciddi bir soğumaya yol açmış, ancak her iki taraf arasında bu çatlakları onarmaya yönelik acil çabalar başlatılmıştır. Temmuz 1970'te Mısır Devlet Başkanı Cemal Abdülnasır, ABD'nin Orta Doğu krizini çözmek için önerdiği Rogers Planı'nı onayladığını açıkladığında Türkiye, Mısır'ı desteklemiştir. Abdülnasır şunları söyledi: *"Amerikan tekliflerini kabul ediyoruz çünkü barışa son bir şans vermek istiyoruz."* Türkiye Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil o dönemde şöyle demişti: *"Amerikan girişimi, Araplar ile İsrail arasındaki krize esnek bir çözüm için ortam yarattı, bu nedenle Mısır ve Ürdün'ün bu planı kabul etmesini takdir ediyor ve destekliyoruz."* Cemal Abdülnasır'ın Rogers Planı'nı kabul etmesinden iki ay sonra, 28 Eylül 1970'te ölmesinin ardından, yerine Başkan Yardımcısı Enver Sedat geçmiştir (İbrahim, 2020: 224-225).

2.6. Enver Sedat Döneminde ABD ile Yakınlaşma ve Türkiye ile İlişkilerde Değişim (1970-1981)

Enver Sedat, 1970 yılının sonlarında Cemal Abdülnasır'ın ardından devlet başkanı olmuştur. Başlangıçta onun gölgesinde kaldığı düşünülse de, zamanla kendine özgü bir siyasi vizyon geliştirerek Mısır'ı uluslararası ilişkilerde daha etkin bir aktör haline getirmiştir. (Turan ve Bingöl, 2024: 592-593).

Bu dönemde, Mısır siyasal yaşamında bazı önemli değişimler yaşanmıştır; siyasi baskıların azalması, siyasi partilerin kısıtlı da olsa faaliyet gösterebilmesi ve siyasi tutuklular serbest bırakılması gibi gelişmeler, Nasır dönemine göre daha liberal bir siyasi ortam oluşturulmuştur. Ayrıca, 1971 yılında, İslam hukukunun yasamanın temel kaynağı olarak önemini vurgulayarak geleneksel bürokrasi ile İslami hareketler arasında bir uzlaşma sağlamayı hedeflemiştir. Sedat, iç siyasetteki bu dönüşümün yanı sıra, dış politikada da önemli bir değişim başlatmıştır. Nasır'ın Sovyetler Birliği ile yakın ilişkiler kurma politikasının aksine, Sedat yönetimi altında Mısır, ABD ile daha yakın bağlar kurarak Batı yanlısı bir dış politika izlemiştir (Alkan, 2019: 36-39).

Türkiye ise, Kıbrıs konusundaki izolasyonunu kırmak ve Orta Doğu'da daha dengeli bir politika izlemek amacıyla Adalet Partisi'nin öncülüğünde yeni bir yaklaşım benimsemiştir. Türkiye'nin 1967 ve 1973 Arap-İsrail savaşlarında Araplara verdiği destek, Abdülnasır döneminde ve onun yerine geçen Enver Sedat döneminde memnuniyetle karşılanmıştır. Sedat'ın 1977'de Camp David Anlaşması kapsamında İsrail'le barış yapmasıyla Türkiye diğer Arap ülkelerinden farklı bir yaklaşım sergilemesine neden olmuştur. Türkiye olumsuz tepki vermek yerine barışı sürecini desteklediğini açıklamıştır (Yeşilyurt, 2020: 343).

Sedat dönemi boyunca, Müslüman Kardeşler ve diğer İslami gruplarla kurulan denge politikaları, Kıpti toplumunda ciddi rahatsızlıklara neden olmuştur. Radikal İslamcı grupların Kıptileri hedef alan saldırıları, toplumda kutuplaşmayı artırmış, kilise ile devlet arasındaki ilişkiler ise giderek gerilmiştir. 1981 yılında Sedat, Patrik III. Şenuda'yı ev hapsine alarak sembolik bir müdahalede bulunmuş, fakat bu hamle her iki kesim tarafından da tepkiyle karşılanmıştır (Hazar, 2014: 468-470). 1981 yılında Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat, 6 Ekim'de 1973 Yom Kippur Savaşı'nın yıldönümü münasebetiyle düzenlenen tören sırasında uğradığı suikast sonucu hayatını kaybetmiştir (Kamarı, 2018: 40).

2.7. Hüsnü Mübarek Döneminde Türkiye-Mısır İlişkilerinde Temkinli Yakınlaşma (1981-2011)

1980'li yıllarda Mısır ile Türkiye arasındaki ilişkilerde önemli dönüşümler yaşanmış, bölgesel ve uluslararası gelişmeler bu ilişkilere önemli ölçüde derinden etkilemiştir. Türkiye, Başbakan Turgut Özal'ın liderliğinde, Mısır'ın da aralarında bulunduğu Ortadoğu ülkeleriyle ekonomik ve ticari ilişkilerin güçlendirilmesine odaklı bir dış politika benimsemiştir. Bu dönemde Türkiye, ulusal güvenliği tehdit eden Kürdistan İşçi Partisi'nin (PKK) örgütlediği terör faaliyetlerine karşı mücadele de dahil olmak üzere çok sayıda güvenlik sorunuyla karşı karşıyadır. Bu bağlamda, PKK'nın terör faaliyetlerini destekleyen Suriye ve Irak'ın da aralarında bulunduğu komşu ülkelerle gerginlikler yaşamıştır. Ekonomik düzeyde ise Türkiye, Mısır ve diğer Ortadoğu ülkeleriyle ticaret ilişkilerini artırmak amacıyla ekonomik iş birliği anlaşmaları imzalamış ve ticaret hareketini kolaylaştırmıştır. Bu çabalar bölgede ticaret alışverişinin artırılmasına ve ekonomik büyümenin sağlanmasına katkıda bulunmuştur. Öte yandan bölgesel güvenlik sadece Mısır-Türkiye ilişkilerinin odak noktası olmayıp aynı zamanda her ülkedeki iç siyasi dönüşümlerden de etkilenerek aralarındaki etkileşimi etkilemiştir (Sinkaya, 2011: 87).

Mısır Cumhurbaşkanı Enver Sedat döneminin sonlarında Mısır-Türkiye ilişkilerinin göreceli bir iyileşme gösterdiği, Hüsnü Mübarek'in iktidara gelmesiyle birlikte Orta Doğu bölgesindeki liderlik rekabetine rağmen ilişkilerin gelişmeye devam ettiği söylenebilir. İki ülke bölgesel konularda iş birliği yapmaya ve ortak çıkarları söz etmeye başlamıştır. Bu süreç, Mısır ile Türkiye arasındaki ilişkilerin karşılıklı güvene ve istikrarlı bir temele dayandığını göstermektedir (Saleh, 2023: 43).

1990'lı yılların başında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılması sonucunda Türkiye'nin büyük etkileri yaşanmış ve bu durum onun gerçekliğini büyük ölçüde etkilemiştir. Bu etkilerin en belirginini, SSCB'nin Balkanlar ve Orta Asya'daki etkisiyle boşalan alanda Türkiye'nin dışa doğru genişleme çabaları olmuştur. SSCB'nin sona ermesinin ardından, Avrupa'nın Türkiye'nin stratejik çıkarlarını yeterince dikkate almadığını fark eden Türkiye, bu durumun sonucunda dikkatini doğuya yönlendirmiştir (Elhamy, 2017: 8).

1996 yılında Mısır Dışişleri Bakanı Amr Musa, Ankara'ya önemli bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Bu ziyaret, Türkiye ile Mısır arasındaki diplomatik ilişkilerin güçlendirilmesi ve iş birliğinin artırılması yönünde önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir.

Aynı yıl Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek, Türkiye'yi ziyaret ederek iki ülke arasındaki stratejik iş birliğini güçlendirmiştir. Türkiye ile Suriye arasındaki Ekim 1998'de yaşanan krizde Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek bizzat arabuluculuk rolü üstlenilerek iki ülke arasındaki gerilimin azaltılmasında önemli rol oynamıştır. Mübarek'in bu çabaları, krizin savaşıyla sonuçlanmasını engellemiştir (Sarıaslan, 2019: 533).

1996 yılı Ekim ayında Erbakan resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Bu ziyaret sırasında Erbakan, Mısır'ı İslami ekonomik birlik kurmaya teşvik etmiştir. Bu çabalar sonucunda Gelişmekte Olan Sekiz Ülke Grubu oluşturulmuş, Mısır da bu gruba katılmıştır. Söz konusu İslami ekonomik birliğin ilk zirvesi, Haziran 1997'de İstanbul'da düzenlenmiştir (Al-Obeidi, 2019: 61). Kasım 2002'de AKP'nin iktidara gelmesiyle birlikte, Türkiye Orta Doğu'ya olan mesafesini azaltma çabalarına hız vermiştir. Dış politika, bölgedeki Türk varlığını güçlendirmeyi ve Arap ülkeleriyle ilişkileri güçlendirmeyi amaçlayan kapsamlı ve bütünlük bir dış politika benimsemiştir (Khalil, 2012: 98).

Mübarek'in 2004-2010 yılları arasında Türkiye'yi iki kez ziyaret etmesi nedeniyle Türkiye ile Mısır arasındaki karşılıklı ziyaretlerin devam etmesini sağlamıştır. Bu ziyaretlerde Ankara ile Kahire arasındaki iş birliğinin ve ilişkilerin geliştirilmesi yönünde önemli adımlar atılmıştır. Aralık 2005'te Türkiye ile Mısır arasında önemli bir serbest ticaret anlaşması imzalanmıştır ve bu, karşılıklı ticaret hacminin artmasına yol açmıştır. Ayrıca 3 Kasım 2007 tarihinde İstanbul'da imzalanan “Türkiye-Mısır Stratejik Diyalog Çerçeve Mutabakatı” ile ekonomik, siyasi ve kültürel alanlarda iş birliğinin geliştirilmesi ve ilişkilerin stratejik bir temele oturtulması hedeflenmiştir. Bu anlaşma, Türkiye ile Mısır arasındaki ilişkileri daha da derin bir stratejik boyuta taşımayı amaçlamaktadır (Sarıaslan, 2019: 534).

Mısır-Türkiye ilişkileri, Hüsnü Mübarek döneminde olumlu bir seyir izlese de henüz stratejik ortaklık seviyesine ulaşamamıştır. Bu dönemde ticaret hacminin 2005 yılında 954 milyon dolardan 2010 yılında 3.177 milyar dolara yükselmesi, ekonomik alanda ilişkilerin önemli ilerleme kaydettiğini göstermektedir (Telci, 2018: 311).

2.8. MSYK Döneminde Mısır'daki Geçiş Süreci ve Türkiye'nin Devrime Desteği (2011-2012)

25 Ocak 2011 Devrimi, Mısır'da birçok siyasi, ekonomik ve toplumsal faktörün bir araya gelmesiyle meydana gelmiştir. Siyasal açıdan devletin siyasal alana hâkim olması, iş

adamlarının iktidar ve devlet kurumları üzerindeki etkisi, siyasi partilerin zayıflığı gibi faktörler halkın öfkesinin tetiklemiştir. Ekonomik açıdan yüksek yoksulluk oranları, yüksek enflasyon gibi durumlar toplumsal hoşnutsuzluğa neden olmuştur. Bu koşullar işsizlik, gecikmiş evlilikler ve yoksulluk gibi sosyal sorunların artmasına neden olmuştur. Sonuç olarak, bu faktörlerin bir araya gelmesi toplumsal hareketliliğin artmasına ve 25 Ocak Devrimi'ne yol açmıştır (AbdulFettah, 2019: 517).

25 Ocak 2011'de, Mısır tarihinde önemli bir dönüm noktasına işaret eden bir dizi olay gerçekleşmiştir. Kahire'de binlerce insanın sokaklara çıkmasıyla barışçıl bir devrim başlamış ve kısa sürede ülkenin diğer bölgelerine yayılmıştır. Bu devrimin temellerinden biri, 6 Haziran 2010'da İskenderiye'de polis tarafından tutuklanıp ölümüne işkence gören Halid Said'in trajik ölümüydü. Halid Said'in ölümüne tepki olarak oluşturulan "Hepimiz Halid Said'iz" Facebook sayfası, halkın öfkesinin sembolü haline gelmiştir. Protestoların başlangıç tarihi olarak bilinçli olarak seçilen 25 Ocak, Polis Gününün kutlandığı gün olması açısından özellikle anlam taşımaktadır. Ancak devrimin ilk gününde Mısır güvenlik güçleri ile protestocular arasında çıkan çatışmalar çok sayıda vatandaşın ölümüyle sonuçlanmıştır. Zamanla polisin orantısız güç kullanımı can kaybının artmasını sebep olmuştur. "Öfke Cuması" olarak adlandırılan 28 Ocak, Mısır genelinde şiddetin arttığı bir dönemi işaret etmiştir. Birçok şehirde çatışmalar yaşanmış, çok sayıda kişi hayatını kaybetmiş, yüzlerce kişi yaralanmıştır. Ayrıca Ulusal Demokrat Partisi binası ve çok sayıda polis karakolu saldırıya uğramış ve ateşe verilmiştir. Bu büyüyen gerilim, devrimden 18 gün sonra, 11 Şubat 2011'de Hüsnü Mübarek'in istifasına yol açmıştır. Ancak istifasıyla birlikte ülkede idari boşluk oluşmuş ve güvenlik kaygıları artmıştır. Bu boşluğu doldurmak için Mısır ordusu geçici olarak kontrolü elinde tutmuş ve Mısır Silahlı Kuvvetleri Yüksek Konseyi (MSKYK) devrimin vaat ettiği değişimi gerçekleştirmek için yeni bir süreç başlatmıştır (Nohuy, 2017: 16).

Türkiye'de Adalet ve Kalkınma Partisi'nin iktidara geldiği dönemde ülkenin dış politikasında ve bölgesel rolünde büyük değişiklikler yaşanmıştır. Ancak 2011 yılından bu yana bölgesel ayaklanmaların ve Türkiye'deki iç koşulların etkisiyle bu politika birtakım zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Özellikle Arap Baharı'nın Aralık 2010'deki etkisi, Türkiye için hem fırsatlar hem de engeller yaratmıştır. Bu bağlamda, Türkiye, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki değişimlere uyum sağlayabilmek için dış politikasını ve bölgesel rolünü gözden geçirmiştir. Arap Baharı, Türkiye'ye bölgedeki nüfuzunu artırma ve genişletme fırsatı sunarken, aynı zamanda artan bölgesel gerilimler ve güvenlik sorunları da dahil olmak üzere yeni ve karmaşık

zorluklara da yol açmıştır. Türkiye, Mısır'da 25 ocak 2011 devriminin başlangıcından bu yana protesto hareketine ve halkın taleplerine yönelik etkili ve destekleyici bir politika izlemiştir. Türkiye, önceki politikalarından farklı olarak, Arap ülkelerindeki iktidar rejimleriyle dostane ilişkilerin sürdürülmesine, bu ülkelerin iç işlerine karışmamaya büyük önem vermiştir.

Bu bağlamda Türkiye, Orta Doğu'daki siyasi dönüşümlere karşı giderek artan bir hassasiyet göstermiş, halk hareketine ve insan haklarına desteğini yansıtan pozisyonlar benimsemiştir. Türkiye'nin barışçıl devrimlere ve halkların demokrasi taleplerine sınırsız desteği olarak resmî açıklamalarda yer bulmuştur. Türkiye, bölgesel ve uluslararası ilişkilerdeki rolünü güçlendirmek için bölgedeki dönüşümlere yatırım yapmış ve küresel siyasetteki aktif stratejisini yansıtmıştır (El-Haj, 2016: 11). Türkiye'nin Mısır'daki devrim sürecine yaklaşımı başından beri dikkat çekicidir. Türkiye, Mısır'daki değişim sürecinin bölgesel siyasi ve ekonomik dinamikleri etkileyeceğini erken fark etmiştir. Başta ABD, Avrupa Birliği ve NATO olmak üzere birçok uluslararası aktörün bölgenin siyasi ve ekonomik sistemlerini şekillendirme çabaları göz önüne alındığında, Türkiye'nin bu süreçten yalnız kalmaması önemliydi. Türkiye, Mısır devrimini desteklemek ve ilişkilerini güçlendirmek amacıyla açık ve aktif bir politika izlemiştir. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, 2 Şubat 2011'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yaptığı konuşmada Mısır devrimine olan desteğini açıkça ifade etmiş, bu açıklama Türkiye'nin dış politikasında önemli bir değişimi işaret etmiştir. Ayrıca, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Mart 2011'de Mısır'a gerçekleştirdiği ziyaret, devrim sonrası dönemde bir Türk Cumhurbaşkanı'nın Mısır'ı ziyaret etmesi bakımından tarihi bir öneme sahiptir. Bu ziyaret, Türkiye'nin Mısır'la ilişkilerini güçlendirme ve devrim sonrası dönemde Mısır'a destek sağlama niyetini açıkça ortaya koymuştur. Eylül 2011'de Başbakan Erdoğan'ın Mısır'a yaptığı ziyaret ise Türkiye'nin Mısır ile ilişkilerini derinleştirme ve ikili iş birliğini artırma yönündeki kararlılığını pekiştirmiştir (Al-Ayadi, 2012).

Erdoğan, Türkiye'yi modern İslami demokrasisinin bir örneği olarak göstermiş ve Kahire'deki ziyaretinde Mısırlılar tarafından bir kahraman olarak karşılanmıştır. Mısır basını, Türkiye ile yeni yakınlaşmanın İsrail üzerinde baskı yaratabileceğine inanıyordu ve Erdoğan'ın Gazze'yi ziyaret etmeyi düşündüğünü açıklaması, Türkiye'nin Gazze halkına olduğu kadar Hamas'a da desteğini gösteriyordu. Ancak sonuçta Erdoğan Gazze'yi ziyaret etmedi ve bunun nedeninin o dönemde Mısır'ı yöneten MSKYK'e karşı çıkması olduğu söylenmiştir. Erdoğan'ın Mısırlıları Türk laikliğini benimsemeye çağıran açıklaması Mısırlı İslamcılar arasında büyük

eleştirilere yol açmıştır. Ancak siyasete yeni bir yaklaşım arayan Mısırlılar arasında Erdoğan'ın çekiciliği hâlâ güçlüydü (Sievers ve Çağaptay, 2015).

2.9. Mursi Döneminde Türkiye ile Stratejik Yakınlaşma (2012-2013)

Mısır, 25 Ocak 2011 devrimini takip eden geçiş döneminde, MSKYK'nin yönetimi altında önemli siyasi huzursuzluklar yaşamıştır. Tarihsel rolü ve Mısır siyasi sistemiyle yakın ilişkisi sayesinde Konsey, siyasi geçiş sürecinde belirleyici bir faktör olmuştur. Mısır halkı, askeri konseyin devrimin hedeflerine ulaşmasını talep etmiş ve eski rejimin sembollerinin yargılanmasını istemiştir. Halk ayaklanmaları kötüleştikçe Maspero ve Mohamed Mahmoud olaylarında protestocular güvenlik güçleri tarafından çeşitli şiddet türlerine maruz kalmış, bu da birçok sayıda can kaybına yol açmıştır. Buna rağmen, iktidarın ordudan sivil yönetime devredilmesi talep eden halkın baskısı güçlü kalmıştır (International Crisis Group, 2012).

Haziran 2012'de bir dizi baskı ve gösterinin ardından Mısır tarihindeki ilk demokratik Cumhurbaşkanlığı seçimleri gerçekleştirilmiştir. Bu seçimler Müslüman Kardeşler'in Özgürlük ve Adalet Partisi'nin adayı Muhammed Mursi'nin zaferiyle sonuçlanmıştır. Böylece Mursi, Ocak Devrimi'nden sonra seçilen ilk sivil cumhurbaşkanı oldu ve Hür Subaylar darbesinden bu yana yaklaşık 60 yıllık askeri yönetimin ardından Mısır tarihinde önemli bir değişimin simgesi olmuştur (Saleh, 2023: 47). Ancak, Askeri Konsey, Mısır'ın siyasi geçişinin kritik bir aşamaya girdiği bu dönemde, iktidar devrinden sonra bile siyasi sahnede önemli bir etkiye sahip olmuştur. Müslüman Kardeşler'den Muhammed Mursi'nin cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazanmasıyla Türkiye, bu siyasi gelişmeden duyduğu memnuniyeti dile getirerek Mursi hükümetine büyük destek göstermiş. Mursi, Eylül 2012'de Türkiye'yi ziyaret etmiş ve ziyareti sırasında Mısır ile Türkiye arasındaki dış politika, özellikle Suriye krizi ve Filistin meselesi gibi birçok alanda iş birliğinin güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Aynı yılın sonlarında, Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan Kasım ayında Mısır'ı ziyaret etmiş ve Kahire Üniversitesi'nde bir konuşma yaparak Mısır devriminin bölge için tarihi bir dönüm noktası olduğunu, bölgede barış ve istikrarın sağlanması için Mısır ile Türkiye'nin iş birliği yapması gerektiğini vurgulamış. Genel olarak devrim sonrası, Mısır ile Türkiye arasındaki ekonomik ilişkiler önemli ölçüde gelişmiş ve ticaret hacmi Mursi'nin iktidara gelmesiyle birlikte 5 milyar dolara ulaşmıştır. Ayrıca, ticaret, sağlık ve kültür gibi çeşitli alanlarda birçok anlaşma imzalanmıştır (Telci, 2018: 233-237).

2.10. Türkiye-Mısır İlişkilerinde İdeolojik Kopuş ve Diplomatik Kriz (2013-2014)

Recep Tayyip Erdoğan'ın Mısır'daki müttefiki Müslüman Kardeşler'in 3 Temmuz 2013'te devrilmesinin ardından Mısır-Türkiye ilişkileri köklü bir değişime uğramıştır. Bu değişiklikler ordunun desteklediği halk protestolarının bir sonucu olarak meydana gelmiştir. Geçiş dönemi boyunca, Mısır-Türkiye ilişkileri gerilmiştir; özellikle Cumhurbaşkanı Abdülfettah El-Sisi'nin seçimlerdeki zaferi ve Müslüman Kardeşler'in iktidara dönüşünün imkânsız hale gelmesi ile birlikte, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerde belirgin bir bozulma yaşanmıştır (Al-Obeidi, 2019: 63).

Mısır'daki 30 Haziran 2013 olayları, devrim mi yoksa darbe mi olduğu konusunda farklı görüşlere yol açmıştır. Bu görüşler üç ana grupta toplanmaktadır. İlk olarak, Sisi taraftarları, 30 Haziran 2013 eylemlerini ordu tarafından halkın talepleri doğrultusunda gerçekleştirilen bir devrim olarak değerlendirir. Bu gruba göre, gösteriler orduyu halkın talebine yanıt olarak harekete geçirmiş ve Sisi'nin müdahalesi, Mısır'ın Müslüman Kardeşler'i destekleyen ülkelerden korunması açısından kritik bir öneme sahiptir. İkinci olarak, Müslüman Kardeşler destekçileri, bu olayları bir darbe olarak nitelendirir. Onlara göre, Mursi halk tarafından seçilmiş bir cumhurbaşkanıydı ve onu görevden almak gayri meşru bir askeri müdahale anlamına geliyordu. Üçüncü grup ise, ordudan ya da Müslüman Kardeşler'den bağımsız bir çizgide duran kişilerdir. "Üçüncü Hareket" olarak bilinen bu grup, Mursi'nin ayrımcı politikalarını eleştirmiş ve orduyu iktidara geçmek için halkın seferberliğini kullandığını savunmuştur. Onlar, 30 Haziran 2013 protestolarının aslında 25 Ocak devriminin devamı olduğunu ancak sonradan ordu tarafından ele geçirildiğini belirtmişlerdir (Saleh, 2023: 51).

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Mısır'daki yönetim değişikliğini sert biçimde eleştirmiş; Sisi'yi, seçilmiş Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'ye karşı darbe yapmakla ve Rabia el-Adeviyye ile Nahda Meydanı olaylarında yaşanan şiddet olaylarında sorumluluğu bulunmakla suçlamıştır. Erdoğan, bu gelişmelerin halk iradesine ve demokratik değerlere zarar verdiğini ifade etmiştir. Aynı dönemde, Türkiye'deki çeşitli kurumlar ve sivil toplum kuruluşları, Mursi'nin askeri darbe yoluyla görevden alınmasını protesto etmek amacıyla bir dizi gösteri düzenlemiştir (Al-Obeidi, 2019: 64). Recep Tayyip Erdoğan, Mısır'ın yeni atanan cumhurbaşkanını tanımayı reddettiğini açıklamıştır. Bu durum, Mısır hükümetinde Türkiye'ye karşı keskin bir memnuniyetsizliğe yol açtı; zira Türkiye, Mısır'ın iç işlerine müdahalesini kınamış ve Mısır'ın geleceğinin yalnızca Mısır halkı tarafından belirlenmesi gerektiğini vurgulamıştır (Nour El-Din, 2015: 149).

Mısır ile Türkiye arasındaki gerilim, özellikle Mısır'ın Türk büyükelçisini "istenmeyen kişi" olarak ilan etmesinin ardından daha da artmıştır. Bu da iki ülke arasındaki ilişkilerin diplomatik ilişkilerin kurulmasından bu tarihe kadar en düşük seviyesine gerilemesine neden olmuştur (France24, 2013). Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan, Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah El-Sisi'yi değişik zamanlarda "zorba" ve "gayri meşru" olarak nitelendirerek eleştirmiştir (Middle East Monitor, 2014). Buna karşılık, Mısır Dışişleri Bakanlığı, yayımladığı bir açıklamada Erdoğan'ı Orta Doğu'da kaos yaratmakla suçlamış ve onu terör örgütlerine siyasi destek, finansman ve güvenli bölge sağlamakla itham etmiştir (Asharq Al-Awsat, 2019).

Rekabet, Mısır ve Türkiye arasındaki ilişkilerde önemli bir faktör olarak, her iki ülkenin de bölgedeki etkilerini güçlendirme çabalarını yansıtmaktadır. Bu bağlamda Türkiye, Mısır-Suudi ilişkilerinde devam eden gerginlikler karşısında Mısır'ı dışlayarak, Körfez İş birliği Konseyi ülkelerinin en güçlü Sünni müttefiki olmaya çalışmıştır. Mısır ise, özellikle Avrupa Birliği ile iş birliği yaparak, yasadışı göç, Libya sorunu ve terörle mücadele gibi alanlarda Türkiye'ye alternatif olma çabalarını sürdürmüştür. Bu yaklaşım, Almanya Başbakanı Angela Merkel'in Kahire'yi ziyaretinde de belirginleşmiştir. Türkiye, Afrika'daki etkinliğini artırmak için stratejik adımlar atarken, Mısır da bölgedeki geleneksel etkisini korumaya çalışmaktadır. Türkiye ile Mısır arasında, ekonomik potansiyellerin tamamlayıcılığına rağmen, stratejik alanlarda karşılıklı bir denge arayışı ve ekonomik rekabet söz konusudur. Türkiye'nin teknik ilerlemesi ve Mısır'ın doğal kaynakları, tarafların karşılıklı yatırım ve iş birliği arayışlarını teşvik etmektedir (Al-Obeidi, 2019: 64).

Aynı dönemde Mısır, Türkiye'nin bölgesel ve jeopolitik etkisini dengelemek ve sınırlandırmak amacıyla bir dizi stratejik adım atmıştır. Bu çerçevede, İsrail ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi Türkiye ile ilişkileri gergin olan bölgesel aktörlerle siyasi ve askeri düzeyde iş birliklerini derinleştirmiştir. Özellikle Doğu Akdeniz'de çıkar çatışmalarının yoğunlaştığı bir dönemde, Mısır, Kıbrıs ve Yunanistan ile deniz yetki alanlarını belirleyen çeşitli anlaşmalar imzalamış, böylece Türkiye'nin bölgesel manevra alanını daraltmayı hedeflemiştir. Aynı zamanda, Ankara açısından son derece hassas kabul edilen PKK ve FETÖ gibi örgütlerle Mısır yönetiminin dolaylı ya da dolaysız temas kurduğuna dair iddialar, iki ülke arasındaki diplomatik krizi derinleştirmiştir. Bu bağlamda, söz konusu dönem hem ideolojik kutuplaşmanın hem de jeopolitik rekabetin ön plana çıktığı, Türkiye-Mısır ilişkilerinde tarihsel bir kırılma anı olarak değerlendirilmektedir (Wahban, 2013: 35).

2.11. Sisi Döneminde Mısır-Türkiye İlişkilerinde Gerilimden Normalleşmeye Geçiş (2014-Günümüz)

Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah El-Sisi'nin iktidara gelmesiyle birlikte, Mısır-Türkiye ilişkileri, iç ve bölgesel siyasi değişimlerden kaynaklanan keskin dalgalanmalara tanık olmuştur. Bu gerginlik, iki ülke arasında diplomatik ilişkilerin seviyesinin düşmesine ve karşılıklı sert açıklamalara yol açarak keskin bir siyasi çekişmeye dönüşmüştür. Özellikle Libya krizi ve Doğu Akdeniz'deki deniz sınırlarının belirlenmesi gibi bölgesel meselelerde taraflar arasında yoğun anlaşmazlıklar yaşanmıştır. Türkiye, Libya'da Ulusal Mutabakat Hükümeti'ni desteklerken, Mısır ise Halife Hafter'i desteklemiştir. Bu durum, her iki ülke arasında derinleşen bir çatışmaya yol açmış ve bölgesel dengeleri etkilemiştir.

2021 yılı itibarıyla, Mısır-Türkiye ilişkilerinde yıllarca süren gerginliğin ardından, kademeli bir yaklaşma süreci başlamıştır. Hem Mısır hem de Türkiye, iç ve uluslararası değişiklikler ışığında dış politikalarını yeniden gözden geçirme ihtiyacı duymuştur. Çünkü ekonomik düzeyde, her iki ülke de büyük ekonomik zorluklarla karşı karşıya kalmış; Mısır, yerel para birimi pound'un değer kaybı ve artan dış borçla mücadele ederken, Türkiye'de yüksek enflasyon ve Türk lirasındaki çöküş gibi ciddi ekonomik krizlerle yüzleşmiştir. Bu ekonomik baskılar, her iki ülkeyi de ticari ve ekonomik iş birliğini artırma yönünde adımlar atmaya zorlamıştır. Bölgesel gelişmeler de iki ülkenin stratejik hesaplarını etkilemiştir. Libya'daki gerginliklerin ve Doğu Akdeniz'deki deniz sınırlarına ilişkin anlaşmazlıkların etkisiyle, her iki ülke de gerilimi azaltmak için adımlar atmaya başlamıştır. ABD'de Joe Biden'ın 2020'de başkan seçilmesi, Mısır ve Türkiye'nin politikalarını yeniden gözden geçirmelerinde etkili olmuştur. Biden'ın insan hakları konusundaki daha sert yaklaşımı, iki ülkeyi dış baskılar karşısında daha pragmatik bir dış politika ile ekonomik ve diplomatik ilişkilerini geliştirmeye yöneltmiştir. Bu bağlamda, Mısır, Doğu Akdeniz'de Türkiye ile gerilimi azaltma çabaları çerçevesinde İsrail ve diğer bölgesel aktörlerle ilişkilerini yeniden şekillendirirken, Türkiye de Müslüman Kardeşler'e verdiği kamusal desteği sınırlandırarak Mısır ile ilişkilerdeki gerginliği azaltmayı hedeflemiştir. Bu karşılıklı adımlar, iki ülke'deki medya söylemini yumuşatmış ve stratejik konularda istihbarat paylaşımı ve siyasi koordinasyonun artmasına neden olmuştur. (Al-Anani, 2022).

Mısır ile Türkiye arasındaki ilişkiler, 2022 Dünya Kupası'nın açılışı sırasında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah El-Sisi'nin görüşmesiyle yeni bir döneme girmiştir. Bu görüşmeden bu yana iki ülke de ilişkilerini normalleştirme yönünde adımlar atmıştır (BBC, 2022). Bu süreç 2023'te somut sonuçlar

vermiştir. Mayıs 2023'te iki ülke, on yıllık bir aradan sonra karşılıklı olarak büyükelçi atadıklarını duyurmuştur. Türkiye, Salih Mutlu Şen'i Kahire'ye büyükelçi olarak seçerken, Mısır da Amr El Hamami'yi Ankara'ya göndermiştir. Bu gelişme, 2013 yılından bu yana devam eden diplomatik krizin sona erdiğini ve iki ülke arasında resmi ilişkilerin yeniden başladığını göstermiştir (BBC, 2023).

2.11.1. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Şubat 2024 Kahire Ziyareti

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 14 Şubat 2024'te Mısır'a gerçekleştirdiği resmi ziyaret, 2013 yılında yaşanan siyasi kopukluğun ardından iki ülke ilişkilerinde yeni bir sayfanın açılmasına zemin hazırlamıştır. Bu ziyaret, yalnızca diplomatik sembollerle sınırlı kalmamış, aynı zamanda bölgesel iş birliğinin artırılması, ekonomik ilişkilerin güçlendirilmesi ve stratejik alanlarda ortaklığın kurumsallaşması gibi somut adımlarla desteklenmiştir. Kahire'de gerçekleşen görüşmelerde enerji, ticaret, turizm ve savunma sanayii gibi alanlarda 17 mutabakat zaptı imzalanmış, ticaret hacminin 15 milyar dolara çıkarılması hedeflenmiştir. Erdoğan'ın ziyareti sırasında Gazze'deki insani duruma ilişkin Türkiye'nin yardım ve yeniden inşa taahhüdü de gündeme gelmiş; Mısır'ın zorla göçü reddeden tutumu takdir edilmiştir. Her iki ülkenin Filistin meselesine ilişkin ortak duruşu, bölgesel güvenlik mimarisi bağlamında iş birliğinin artırılabilirliğini göstermektedir (Al Jazeera, 2024).

Bu gelişmeler, Türkiye ile Mısır arasında son on yılın gergin ilişkilerinden sonra geleneksel rekabetin yerini pragmatik bir diplomasi anlayışına bırakmaya başladığını göstermektedir. Nitekim 2024 yılı boyunca taraflar arasında gerçekleşen yoğun diplomatik temaslar neticesinde, yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda siyasi ve güvenlik alanlarında da yapısal iş birliği mekanizmaları oluşturulmuştur. Bunların en önemlisi, Yüksek Düzeyli Stratejik İş birliği Konseyi'nin kurulmasıdır (Morsy, 2025).

2.11.2. Cumhurbaşkanı El-Sisi'nin Eylül 2024 Ankara Ziyareti

Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah El-Sisi'nin 4 Eylül 2024 tarihinde Türkiye'ye gerçekleştirdiği resmi ziyaret, sadece ikili ilişkiler açısından değil, aynı zamanda Orta Doğu'daki bölgesel dinamikler bağlamında da stratejik bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Bu ziyaret, Türkiye'nin 2021'den itibaren başlattığı "sıfır sorun" politikası çerçevesinde yürüttüğü diplomatik normalleşme sürecinin bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Ankara'nın Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, İsrail ve Suriye ile ilişkilerini yeniden yapılandırma çabaları,

ekonomik zorluklar, bölgesel istikrarsızlıklar ve değişen küresel güç dengeleri gibi faktörlerle şekillenmiştir. Türkiye ve Mısır arasındaki ilişkiler, 2013 yılında yaşanan siyasi gelişmeler sonrasında gerilimli bir döneme girmişti. Ancak her iki ülke de, özellikle Libya, Gazze ve Doğu Akdeniz gibi bölgesel meselelerde karşılıklı çıkarlarının farkına vararak, ilişkilerini yeniden değerlendirme gerekliliğini hissetmiştir. Bu bağlamda, Sisi'nin Ankara ziyareti, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin normalleşmesi sürecinde önemli bir adım olmuştur.

Görüşmeler neticesinde ticaret, enerji, savunma, sağlık, tarım, finans ve ulaştırma gibi çeşitli sektörlerde toplam 17 iş birliği anlaşması imzalanmış; bu anlaşmalar ekonomiden güvenliğe pek çok alanda ilişkilerin kurumsal bir zeminde ilerletilmesine zemin hazırlamıştır. İki lider ayrıca ekonomik iş birliğini derinleştirme iradesini vurgulayarak beş yıl içinde karşılıklı ticaret hacmini yaklaşık 10 milyar ABD dolarından 15 milyar dolara çıkarma hedefini belirlemiş ve Türk şirketlerinin Mısır'daki doğrudan yatırımlarının son dönemde 3 milyar dolara ulaştığını kaydetmişlerdir. Bölgesel düzeyde ziyaretin yansımaları özellikle Filistin ve Libya meselelerinde iş birliğiyle hissedilmiş; liderler, Gazze'de ateşkes sağlanması ve insani yardımların ulaştırılması için ortak çaba vurgusu yapıp Filistin davasına ilişkin ortak tutum benimsediklerini açıklamış, ayrıca Libya krizinin aşılması için ülkede eşzamanlı seçimler düzenlenmesi, yabancı güçlerin çekilmesi ve silahlı milislerin dağıtılması gerekliliğini birlikte vurgulamışlardır (Al Jazeera, 2024). Bu gelişmeler, Türkiye ve Mısır'ın bölgesel meselelerde daha koordineli ve iş birliğine dayalı bir yaklaşım benimsemeye başladığını göstermektedir. Her iki ülke de, bölgesel istikrarın sağlanması ve ortak çıkarların korunması adına, geçmişteki anlaşmazlıkları bir kenara bırakarak, pragmatik bir iş birliği modeli geliştirmeye yönelmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Cumhurbaşkanı Sisi'nin Eylül 2024'te Türkiye'ye gerçekleştirdiği ziyaret, Mısır-Türkiye ilişkilerinde iş birliği ve ortaklık temelli yeni bir dinamiğin önünü açmıştır. Uzun yıllar süren sert rekabetin ardından siyasi düzeyde güven köprüleri yeniden inşa edilmiş ve bölgesel meselelerde düzenli diyalog mekanizmalarının tesisiyle yakınlaşmanın sürdürülebilirliği hedeflenmiştir. Ekonomik alanda ise ilişkiler diplomatik nezaket sınırlarının ötesine geçerek, ticaret, yatırım ve enerji gibi birçok sektörde somut projeler ve uygulanmakta olan anlaşmalar düzeyine taşınmıştır. Bu durum, her iki ülkenin ekonomisi için karşılıklı fayda vadeden bir ortaklık zemini oluşturmaktadır. Bu olumlu ivme korunabildiği takdirde, Mısır-Türkiye uzlaşısı, yalnızca iki ülke arasında değil, tüm bölge açısından da istikrara katkı sağlayacak, ortak çıkarlara dayalı diyalog yoluyla bölgesel ihtilafların çözümüne örnek teşkil edecek başarılı bir model hâline gelebilir.

Bu çerçevede, 2012 yılından itibaren Türkiye ile Mısır arasındaki ilişkiler, bölgesel gelişmeler, iç siyasal dönüşümler ve ideolojik ayrışmalar doğrultusunda dalgalı bir seyir izlemiştir. İki ülke arasında yaşanan yakınlaşma, kopuş ve yeniden normalleşme evreleri, sadece diplomatik düzeyde değil; aynı zamanda ideolojik uyum, siyasal çatışma ve karşılıklı çıkar temelinde gelişen yumuşak diplomasi gibi temalar üzerinden şekillenmiştir. Aşağıda sunulan tablo, 2012 sonrası dönemde Türkiye-Mısır ilişkilerinin genel seyri ile bu dönemlerdeki ilişki düzeylerini ve öne çıkan ana temaları özetlemektedir:

Tablo 2.1. Türkiye ile Mısır Arasındaki İlişkilerin Zaman İçindeki Dönüşümü (2012-2024)

Dönem	İlişki Düzeyi	Ana temalar
2012 - 2013	Yakın	İdeolojik uyum
2013 - 2021	Kopuk	Siyasal çatışma
2021 - 2024	Normalleşme	Yumuşak diplomasi

Tabloda görüldüğü üzere, 2012-2013 yılları arasında Türkiye ile Mısır ilişkilerinde yakınlık ve ideolojik uyum ön plana çıkmaktadır. 2013-2021 dönemi ise iki ülke arasında siyasal çatışma ve kopukluk ile karakterize edilmiştir. Buna karşılık, 2021-2024 yılları arasında ilişkilerde yumuşak diplomasi adımları atılmış ve taraflar arasında normalleşme süreci gözlemlenmiştir.

Bu bölümde, Türkiye ile Mısır arasındaki ilişkiler tarihsel bir perspektiften ele alınmış; iki ülke arasındaki etkileşimlerin Osmanlı döneminden günümüze kadar geçirdiği dönüşüm kronolojik bir yaklaşımla incelenmiştir. Gerek siyasi, gerek ekonomik, gerekse kültürel boyutlarıyla çok katmanlı bir geçmişe sahip olan bu ilişkiler, yalnızca dönemsel krizlerle değil; aynı zamanda karşılıklı iş birliği arayışlarıyla da şekillenmiştir. Özellikle son yıllarda yaşanan diplomatik normalleşme adımları, bu tarihsel ilişkilerin bugünkü bölgesel dinamiklerde nasıl yeniden yapılandırıldığını göstermektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM MISIR BASININDA TÜRKİYE’NİN TEMSİLİ

Mısır ile Türkiye ilişkileri 2021 yılından itibaren dikkat çekici bir yumuşama sürecine girmiştir. Yaklaşık on yıl süren diplomatik soğukluğun ardından, taraflar arasında temel anlaşmazlık konularının yeniden ele alınması ve diyalogun artırılması yönünde önemli adımlar atılmıştır. Bu gelişmeler, özellikle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Kahire’ye 2024 yılında gerçekleştirdiği resmi ziyaretle yeni bir boyut kazanmıştır. Ortadoğu’da yaşanan bölgesel dönüşümler - örneğin ABD’nin Afganistan’dan çekilmesi, Rusya’nın Ukrayna’ya müdahalesi, Körfez ülkeleriyle yaşanan diplomatik açılımlar Türkiye’nin Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkelerle 2021 sonrası dönemde ilişkilerini normalleştirme yönünde attığı adımlar ve 7 Ekim 2023’te başlayan Gazze Savaşı - Türkiye ile Mısır arasındaki yakınlaşmayı hızlandıran etkenler arasında yer almıştır. Bu yeni dış politika atmosferi, yalnızca diplomatik sahnede değil, aynı zamanda basın söylemlerinde de kendisini göstermektedir. Mısır basını, Türkiye’ye yönelik söylemlerinde farklı bakış açıları ve anlatı biçimleri geliştirmiştir.

Basın, yalnızca olayları aktaran ve bilgi ileten bir araç değil; uluslararası ilişkilerin anlam dünyasını etkileyen ve kamuoyunun yönelimlerini şekillendiren bir aktör olarak öne çıkmaktadır. Bu bölümde, Mısır basınında Türkiye’ye ilişkin temsilin içerik düzeyinde nasıl sunulduğu analiz edilmektedir. El-Ahram, El-Youm El-Sabea ve El-Masry El-Youm gazetelerinde yayımlanan haber ve köşe yazıları, Betimsel İçerik Analizi yöntemi çerçevesinde incelenerek, basın metinlerinde Türkiye’nin nasıl ve hangi temalar üzerinden temsil edildiği ortaya konulacaktır. Böylece basın, yalnızca olayları aktaran değil, aynı zamanda uluslararası ilişkilerde ülkelerin algılanma biçimlerini etkileyen bir aktör olarak değerlendirilmektedir.

3.1. Siyaset ve Medya İlişkisi

Günümüzde, özellikle siyasal düzeyde yaşanan büyük değişimler ışığında, medyanın olayların gidişatı üzerindeki etkisinin ne denli büyük önem taşıdığı açıkça görülmektedir. İletişim alanında yaşanan hızlı gelişmeler ve teknolojik devrimle ortaya çıkan çeşitli ve akıllı medya araçları sayesinde medya-siyaset ilişkisi, rollerin değişimi ve tamamlayıcılığına dayalı bir birlikteliğe dönüşmüştür. Bu durum, medya araçlarının, iletişim ve imaj çağı olarak da bilinen günümüz dünyasında, siyasal sahneyi doğrudan veya dolaylı olarak etkilemesine, toplumun gerçeklik algısını şekillendirmesine ve bireylerin güncel konular hakkında düşünme

biçimlerini belirlemesine olanak tanımıştır. Tüm bu süreçler, nihayetinde siyasal sürecin amaçlarına hizmet eden bir zemine oturmaktadır (Ayad, 2024: 585). Bu değişim, yalnızca iç siyaseti değil, aynı zamanda uluslararası ilişkilerde ülkelerin birbirine dair algılarının oluşumunu da derinden etkilemiştir. Bu bağlamda medya, ulusların dış politikadaki imajlarının şekillenmesinde stratejik bir araç olarak öne çıkmaktadır.

Kitle iletişim araçları, yalnızca bilgi aktarım araçları değil, aynı zamanda toplumların siyasal, ideolojik ve kültürel algılarını şekillendiren güçlü araçlardır. Özellikle uluslararası ilişkiler bağlamında ülkelerin imajının şekillenmesinde medyanın oynadığı rol göz ardı edilemez. Ülkelerin dış politika yönelimleri ve diplomatik ilişkilerindeki gelişmeler çoğunlukla medya aracılığıyla kitlelere aktarılır; Bu aktarım süreci medya kuruluşlarının ideolojik yönelimleri doğrultusunda şekillenmektedir. Bu bağlamda medya, sadece olayları aktaran bir pencere değil, aynı zamanda o olayları belli bir bakış açısıyla yeniden inşa eden bir aktördür (Saleh, 2021: 58). Ancak medyanın bu rolü, yalnızca içerik üretimiyle değil, aynı zamanda kullandığı dil, söylem yapısı ve olaylara yaklaşım tarzıyla daha da belirginleşmektedir. Dolayısıyla, medyanın ideolojik yönelimi ve siyasal aktörlerle olan ilişkisi, haber metnlerinin nasıl kurgulandığını doğrudan etkilemektedir. Medyanın ürettiği haber içerikleri yalnızca bilgilendirme amacıyla değil, aynı zamanda belli bir ideolojik perspektifin taşıyıcısı olarak işlev görmektedir. Bu içerikler, medya-siyaset ilişkileri, sahiplik yapıları ve kurumların politik yönelimleri doğrultusunda şekillenmektedir. Haber metnlerinde kullanılan dil, anlatım biçimi ve söylemsel çerçeve; hedef kitlenin olaylara dair algısını yönlendirmek ve belirli mesajları iletme amacıyla kurgulanmaktadır. Bu bağlamda medya, yalnızca olayları aktaran bir kanal değil; siyasal gerçekliği yeniden inşa eden etkili bir aktör olarak değerlendirilmelidir (Gül, 2018: 3). Bu teorik çerçeveden hareketle, bu çalışmada Mısır basınında Türkiye'nin temsili içerik düzeyinde incelenmiştir. El-Ahram, El-Youm El-Sabea ve El-Masry El-Youm gazetelerinde yayımlanan haber ve köşe yazıları, Betimsel İçerik Analizi yöntemiyle değerlendirilerek; Türkiye'ye ilişkin hangi temaların öne çıktığı ve bu temsillerin içeriksel özellikleri ortaya konulmaktadır.

3.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Basın, toplumu belirli bir yöne yönlendiren mesajları, bilgileri ve söylemleri aracılığıyla, uluslararası ilişkilerde ülkeler arası algıların ve zihinsel imgelerin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, Mısır'daki seçili gazeteler üzerinden Türkiye'nin temsilini incelemek, bu temsilin hangi söylemsel stratejilerle inşa edildiğini, hangi

temsiller üzerinden sunulduğunu ve bu temsiliyetin arkasındaki ideolojik, politik ve kültürel etkenleri ortaya koymaktır. Aynı zamanda, bu temsili etkileyen toplumsal ve siyasal bağlamların da çözümlenmesi hedeflenmektedir. Çalışma, Mısır basınında Türkiye ile ilgili haberlerin ve köşe yazılarının hangi söylem biçimleriyle yapılandırıldığını ve bu metinlerde Türkiye'nin nasıl bir aktör olarak sunulduğunu analiz etmektedir.

Bu doğrultuda çalışmada yanıt aranacak birincil araştırma soruları şunlardır:

- Mısır basını, Türkiye ile ilgili okuyucularına neler sunmuştur?
- Türkiye'nin araştırma örneklemindeki görünümünün kapsamı nedir ve bununla ilgili basında yer alma hacmi nedir?
- Erdoğan'ın Mısır ziyaretinin ardından Mısır basınında Türkiye nasıl temsil edilmiştir?

Ayrıca, çalışmada şu ikincil araştırma sorularına da yanıt aranmaktadır:

- Türkiye ile Mısır arasındaki ikili ilişkiler Mısır basınında nasıl sunulmaktadır?
- Araştırmada incelenen gazetelerde Türkiye'nin temsili nasıl farklılık göstermektedir? Basın organlarının ideolojik yönelimleri bu temsili etkilemekte midir?

Türkiye'nin Mısır basınındaki temsiliyi incelemek, Mısır kamuoyunun Türkiye'ye yönelik algılarını ve bu algıların siyasal karar süreçlerine olası etkilerini anlamak açısından önemlidir. Bu araştırma, son yıllarda Türkiye-Mısır ilişkilerinde yaşanan diplomatik normalleşme sürecinin Mısır basınındaki yansımalarını ortaya koyarak, basının uluslararası ilişkilerde nasıl bir rol oynadığını göstermeyi amaçlamaktadır. Özellikle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2024 yılında gerçekleştirdiği Kahire ziyareti sonrasında Mısır basınında oluşan söylemsel yapıların analizi, iki ülke arasındaki yeni iletişim zeminlerini anlamak açısından anlamlıdır. Bu bağlamda çalışma, haber ve köşe yazılarında Türkiye'ye dair temsilleri, Betimsel İçerik Analizi yöntemi çerçevesinde çözümlemektedir. Bu yöntem, basın metinlerinde yer alan içerik ve ifadelerin yapılarını betimlemeyi amaçlamaktadır. Mısır ve Türkiye'nin Ortadoğu'daki stratejik konumları ve güncel gelişmeler bağlamında, çalışmada Türkiye'ye dair basında sunulan temsillerin hangi anlatı öğeleriyle kurulduğu ortaya konulacaktır.

Literatürde, Türk basınında Mısır'ın imajına odaklanan bazı çalışmalar mevcuttur. Örneğin, Saleh'in (2023) Türk Basınında Mısır İmajı başlıklı yüksek lisans tezinde, Türk basının Mısır'ı nasıl temsil ettiği analiz edilmiştir. Ancak bu çalışma, yönünü tersine çevirerek, Mısır basınında Türkiye'nin ve özellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 2024 Kahire ziyareti bağlamında nasıl

temsil edildiğini söylem düzeyinde incelemeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle bu çalışma, Mısır basınında Türkiye'ye dair güncel ve söylemsel temsilleri ele alarak literatüre özgün bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

3.3. Araştırmanın Varsayımları

Bu çalışmada, Erdoğan'ın 2024 yılında Mısır'a gerçekleştirdiği ziyaret sırasında Türkiye'nin Mısır basınında nasıl temsil edildiği incelenmektedir. Betimsel içerik analizi yöntemiyle yürütülen bu çalışma, basın söyleminin içerik ve sunum biçimlerinin toplumsal, kültürel ve politik bağlamlarla ilişkili olabileceği varsayımına dayanmaktadır. Bu doğrultuda aşağıdaki varsayımlar geliştirilmiştir:

- Araştırma kapsamına alınan El-Ahram, El-Youm El-Sabea ve El-Masry El-Youm gazetelerinde Türkiye'ye yönelik bakış açısının olumsuz değil, genel olarak temkinli veya olumlu olacağı varsayılmaktadır.
- Mısır-Türkiye arasındaki ikili ilişkilerdeki (siyasi, ekonomik, tarihi ve kültürel) gelişmeler ile Mısır basınında Türkiye hakkında sunulan temsil arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.
- Mısır için Türkiye'nin temsil ettiği önem ile Mısır gazetelerindeki Türkiye hakkında sunulan temsil arasında bir ilişki vardır.
- El-Ahram, El-Youm El-Sabea ve El-Masry El-Youm'un Türkiye'yle ilgili haberlerinin dili ve temaları arasında gazetelerin yayın çizgilerine göre farklılıklar gözlemlenebilmektedir.
- İncelenen gazetelerde (El-Ahram, El-Youm El-Sabea, El-Masry El-Youm) Türkiye'nin temsili, bu gazetelerin ideolojik arka planlarına göre farklılık gösterebilmektedir.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Bilimsel araştırmalarda farklı analiz yöntemlerinin kullanımı giderek yaygınlaşmıştır. Araştırmaların içeriğini desteklemek ve gelecekte yapılacak çalışmalara yön vermek amacıyla çeşitli analiz türlerinden yararlanılmaktadır. Her disiplin, kendi alanına uygun analiz yöntemleri geliştirmekte ve bunların uygulanış biçimleri ilgili bilim dalının özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Bu çerçevede, özellikle sosyal bilimler alanında pek çok farklı analiz yaklaşımının kullanıldığı görülmektedir (Ültay, vd., 2021: 190). Bu kapsamda, sosyal bilimlerde öne çıkan yöntemlerden biri betimsel içerik analizidir.

Betimsel İçerik Analizi yöntemi, belirli bir konuda ya da alanda birbirinden bağımsız olarak yapılan nitel ve nicel çalışmaların derinlemesine incelenip düzenlenmesi anlamına gelir. Böylece o konu ya da alandaki genel eğilimler belirlenmektedir. Bu yöntemde elde edilen sonuçların, hedeflenen konulara yönelik olarak gelecekte planlanan çalışmalara yön göstermesi beklenmektedir (Ültay, vd., 2021: 189).

İçerik analizleri de kendi içerisinde meta-analiz, meta-sentez ve betimsel içerik analizi olarak üç farklı yöntem ile ifade edilmektedir (Çalık ve Sözbilir, 2014: 33). Meta-analiz, araştırma literatürünü incelemek amacıyla kullanılan sistematik bir yöntemdir. Diğer inceleme stratejilerinden farklı olarak, araştırma bulgularının istatistiksel olarak bütünleştirilmesine ve analiz edilmesine yoğunlaşmaktadır. Bu bağlamda, farklı çalışmalardan elde edilen veriler sentezlenmekte, olası önyargı ve hataları en aza indirmeye yönelik kontroller uygulanmakta ve sonuçlar istatistiksel yöntemlerle değerlendirilmektedir (Durlak, 1995: 319-320). Meta-sentez, belirli bir konu üzerine yapılmış araştırmaların ortak temalar veya şablonlar etrafında bütünleştirilerek eleştirel bir perspektifle yeniden yorumlanmasını kapsamaktadır. Böylelikle, ele alınan konunun genel çerçevesi daha derinlemesine çözümlenmekte ve ilgili alanda hangi hususların öncelikli olduğu daha net biçimde belirlenmektedir (Au, 2007: 259).

Betimsel içerik analizi, belirli bir konu üzerinde yapılan çalışmaların ele alınıp eğilimlerinin ve araştırma sonuçlarının tanımlayıcı bir boyutta değerlendirilmesini içeren sistematik bir çalışmadır (Albayrak ve Çiltaş, 2017: 260). Betimsel içerik analizlerin farklı çalışmalarda kullanılması nedeni ile, sistematik bir şekilde literatürün sunulması zorunluluğu bulunmaktadır. Bu yöntemi kullanan çalışmalarda bu sistematik bilginin sunulmaması halinde, analizin temel amacına uygun olamayan sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Betimsel içerik analizinin kullanıldığı çalışmalarda, elde edilen bilgilerin doğru ve sistemli bir şekilde ortaya konulması, analize tabi tutulması, yorumlanması ve sonuçların açık bir şekilde belirtilmesi gerekmektedir (Ültay, vd., 2021: 190).

Bu çalışma kapsamında, El-Ahram, El-Youm El-Sabea ve El-Masry El-Youm gazetelerinde yer alan Türkiye'ye dair haber ve köşe yazıları, Betimsel İçerik Analizi yöntemiyle incelenmiştir. Analiz sürecinde, söz konusu içerikler genel eğilimler ve temalar doğrultusunda değerlendirilmiş; başlıklar ile köşe yazılarındaki söylem yapıları dikkate alınmıştır. Böylece, Türkiye'nin bu metinlerdeki temsili betimleyici bir yaklaşımla ortaya konulmuş, elde edilen veriler tablolar aracılığıyla sayısal olarak desteklenmiş ve sistematik bir biçimde sunulmuştur.

3.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmada, Mısır'da farklı yayın çizgilerine sahip ve geniş okuyucu kitlesine hitap eden El-Ahram, El-Youm El-Sabea ve El-Masry El-Youm gazetelerinde yer alan haber ve köşe yazıları, betimsel içerik analizi yöntemiyle incelenmektedir. Çalışma, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2024 yılı Şubat ayında Mısır'a gerçekleştirdiği resmi ziyareti merkeze almakta; bu ziyaretten önceki iki ay, ziyaretin gerçekleştiği ay ve sonrasındaki iki ay olmak üzere toplam beş aylık bir zaman dilimini kapsamaktadır.

Bu dönemin seçilmesinin nedeni, Türkiye-Mısır ilişkilerinde önemli bir diplomatik gelişmeye işaret etmesi ve iki ülke arasındaki ilişkilerin yeniden tanımlandığı bir sürece denk gelmesidir. Şubat 2024'teki bu ziyaret, yaklaşık on yıl süren diplomatik durgunluğun ardından gerçekleşen en üst düzey temas olarak öne çıkmaktadır. Ancak bu ziyaret, ani bir gelişmeden ziyade, 2020 yılının sonlarından itibaren iki ülke arasında yavaş yavaş şekillenen bir normalleşme sürecinin sonucudur. Karşılıklı açıklamalar, istihbarat düzeyindeki temaslar ve özellikle 2021 yılından itibaren başlayan teknik görüşmeler, ilişkilerin yeniden kurulması yönünde önemli adımlar olmuştur.

Türkiye'nin BAE, Suudi Arabistan ve İsrail gibi ülkelerle yürüttüğü bölgesel yumuşama politikası çerçevesinde Mısır'la da benzer bir dengeleme stratejisi benimsenmiş; Doğu Akdeniz, Libya ve Gazze gibi alanlardaki karşılıklı çıkarlar, bu yakınlaşmanın zemini haline gelmiştir. Bu bağlamda, Erdoğan'ın ziyareti Mısır basınında nasıl yansıtıldığı sorusu, çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

Ziyaretin ardından Doğu Akdeniz, Libya, Gazze ve ekonomi gibi başlıklarda iş birliği beklentileri yeniden gündeme gelmiştir. Bu gelişmeler doğrultusunda, seçilen gazetelerde Türkiye'ye dair haber ve köşe yazılarında öne çıkan temalar ve içerik yapılarına odaklanılarak, Mısır basınında Türkiye'nin nasıl temsil edildiği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışma, gazetelerin yayın politikaları ve haber dili doğrultusunda Türkiye'ye ilişkin içeriklerin hangi konular çerçevesinde ele alındığını betimlemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, araştırmanın evreni; 2023 Aralık ile 2024 Nisan ayları arasında, seçilen üç gazetede yayımlanan ve Türkiye ile doğrudan ilişkili olan tüm haber ve köşe yazılarını kapsamaktadır. Çalışmada, Betimsel İçerik Analizi yöntemi doğrultusunda, yalnızca tematik açıdan anlamlı ve araştırmanın amacına hizmet eden içerikler değerlendirilmeye alınmıştır.

3.5.1. Örneklem Gazeteleri

Bu araştırma kapsamında, Mısır basınında Türkiye'nin imajının nasıl inşa edildiğini incelemek amacıyla, farklı ideolojik yönelimlere ve geniş okuyucu kitlelerine sahip üç gazeteden örneklem seçilmiştir: El-Ahram, El-Youm El-Sabea ve El-Masry El-Youm. Analize dahil edilen materyaller, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 2024 yılı Şubat ayında gerçekleştirdiği Daha önce belirttiği gibi, Mısır ziyareti öncesindeki iki ayı, ziyaretin yapıldığı ayı ve sonrasındaki iki ayı kapsayan toplam beş aylık bir dönemi kapsamaktadır. Bu gazeteler basılı ve dijital versiyonları ile okurlarına ulaşmaktadır.

Seçilen gazetelerin örnekleme aşağıdaki ölçütler doğrultusunda belirlenmiştir:

- **İçerik uygunluğu ve erişilebilirlik:** İncelemeye alınan tüm gazeteler, Erdoğan'ın 2024 yılında Mısır'a gerçekleştirdiği ziyarete ilişkin haber ve köşe yazılarını içermektedir. Bu içeriklere gazetelerin resmî web siteleri aracılığıyla erişilebilmiştir.
- **İdeolojik çeşitlilik:** El-Ahram, devlete yakın ve resmi söylemi temsil eden köklü bir gazetedir. El-Youm El-Sabea, daha popülist ve hükümete yakın bir çizgi izlerken; El-Masry El-Youm görece daha bağımsız bir yayın politikası yürütmektedir. Bu çeşitlilik, basında oluşan söylemlerin farklı ideolojik bağlamlarda nasıl şekillendiğini incelemek açısından önemlidir.
- **Dijital arama kolaylığı:** Seçilen gazetelerin çevrimiçi haber içeriklerine anahtar kelime aramaları ve tarih filtrelemeleri yoluyla ulaşmak mümkündür. Bu durum, analiz sürecinde ilgili içeriklere sistemli, hızlı ve erişilebilir bir şekilde ulaşılmasını sağlamaktadır.

3.5.1.1 El-Ahram Gazetesi

El-Ahram gazetesi 1875 yılında kurulmuş olup Arap dünyasının en önemli ve etkili gazetelerinden biridir. Gazete, Mısır Devleti'ne ait El-Ahram Vakfı tarafından yayımlanıyor ve resmi çizgiye yakın bir yayın politikası izlemektedir. Gazete, hem Arapça basılı versiyonuyla hem de İngilizce ve Fransızca dijital versiyonlarıyla geniş bir okuyucu kitlesine sahiptir. El-Ahram gazetesi devlet politikalarını destekleyen bir üslup benimsiyor ve genel olarak resmi söylemin yansıması olarak değerlendirilir. Bu nedenle Mısır siyasi güçlerinin dış politika söyleminin basın üzerindeki etkisinin anlaşılması açısından önemli bir kaynaktır.¹

¹ <https://english.ahram.org.eg/ui/front/Aboutus.aspx>

3.5.1.2. El-Masry El-Youm Gazetesi

El-Masry El-Youm gazetesi, 2004 yılında bağımsız bir girişim olarak yayın hayatına başlamıştır. Kuruluşundan itibaren nispeten bağımsız bir yayın politikası izleyen gazete, zaman zaman hükümet politikalarına eleştirel yaklaşan içerikler üretmiştir. Hem basılı hem de dijital mecralarda faaliyet gösteren gazete, özellikle köşe yazıları aracılığıyla kamuoyunun dikkatini çekmiştir. Siyasal gelişmeleri yer yer eleştirel bir perspektifle ele alan bu gazete, Mısır'daki farklı toplumsal kesimlerin görüşlerine de yer vererek, Türk-Mısır ilişkilerinin basındaki temsili açısından önemli bir örneklem sunmaktadır.²

3.5.1.3. El-Youm El-Sabea Gazetesi

2008 yılında kurulan El-Youm El-Sabea, Mısır'ın en popüler ve en çok okunan gazetelerinden biridir. Gazete, iktidara yakınlığıyla biliniyor ve içeriğinde milliyetçi ve popülist söylemlere yer vermektedir. Gazete sosyal medyada önemli bir ilgi görüyor ve genç okuyucular arasında oldukça yaygındır. Dijital dönüşümün öncülerinden olan El-Youm El-Sabea gazetesi, haberi hızlı bir şekilde yayma stratejisiyle tanınmaktadır.³ Bu özellikleriyle El-Youm El-Sabea, resmî söyleme yakın duran ancak klasik devlet gazetesi kimliğinden farklı bir haber dili geliştiren bir örnek olarak değerlidir. Hem dijital etkinliği hem de hükümete yakınlığı sayesinde, Türkiye gibi dış politika bağlamında kritik ülkelerle ilgili söylemlerinin toplumsal etkisi yüksektir. Bu nedenle çalışma kapsamında Türkiye'nin Mısır basınındaki imajını analiz etmek için anlamlı bir örneklem teşkil etmektedir.

3.6. Araştırmanın Bulguları

Bu çalışmada, El-Ahram, Al-Masry Al-Youm ve Al-Youm Al-Sabea gazetelerinde yayımlanan haber ve köşe yazılarına ulaşmak amacıyla, her gazetenin çevrim içi arşivinde "Türkiye" anahtar kelimesi kullanılarak tarama yapılmıştır. Belirlenen tarih aralığı olan Aralık 2023 ile Nisan 2024 arasında gerçekleştirilen bu tarama sonucunda, yalnızca Türkiye ile doğrudan ilişkili ve içerik açısından anlamlı bulunan metinler değerlendirmeye alınmıştır. Elde edilen veriler, içeriklerin tematik yoğunluğu ve dağılımı temelinde sistematik biçimde sınıflandırılmış; betimsel içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu bağlamda ulaşılan

² <https://www.almazryalyoum.com/html/about>

³ <https://www.youm7.com/AboutUs>

bulgular aşağıda tablolar hâlinde sunulmakta ve tematik çerçeveler doğrultusunda açıklanmaktadır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan El-Ahram, Al-Masry Al-Youm ve Al-Youm Al-Sabea gazeteleri, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2024 yılı Şubat ayında gerçekleştirdiği Mısır ziyareti bağlamında, Aralık 2023, Ocak 2024, Şubat 2024, Mart 2024 ve Nisan 2024 aylarını kapsayan toplam beş aylık bir zaman dilimi boyunca incelenmiştir. Bu zaman aralığı, ziyaretten önceki hazırlık sürecini, ziyaretin kendisini ve ziyaret sonrası oluşan yansımaları kapsamaktadır. Çalışmada, her üç gazetede Türkiye-Mısır ilişkilerine ve Türkiye'ye dair yayımlanan haber içerikleri ile köşe yazıları, betimsel içerik analizi yöntemiyle sistematik bir biçimde değerlendirilmiştir. Bu çerçevede, incelenen gazetelerde Türkiye'ye dair haber ve köşe yazılarının sayısal dağılımı aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3.1. *Gazetelere Göre Türkiye İçerikli haber ve köşe yazıları toplam sayıları*

Gazete	Köşe Yazısı	Haber
El-Ahram	0	172
Al-Masry Al-Youm	1	147
Al-Youm Al-Sabea	1	126
Toplam	2	445

Tablo 3.1'de sunulan bilgilere göre, El-Ahram gazetesinde incelenen toplam haber sayısı 172, Al-Masry Al-Youm gazetesinde 147, Al-Youm Al-Sabea gazetesinde ise 126 olarak belirlenmiştir. Üç gazete genelinde incelenen toplam haber sayısı 445 olmuştur. Ayrıca veriler, El-Ahram gazetesinin Türkiye konulu haberlerde en yüksek sayıya ulaşarak diğer iki gazeteyi geride bıraktığını; Al-Masry Al-Youm'un ikinci, Al-Youm Al-Sabea'nın ise üçüncü sırada yer aldığını göstermektedir.

Bunun yanı sıra, köşe yazıları açısından bakıldığında yalnızca Al-Masry Al-Youm ve Al-Youm Al-Sabea gazetelerinde birer yazıya rastlanmış, El-Ahram gazetesinde ise herhangi bir köşe yazısına yer verilmemiştir. Bu durum, genel olarak gazetelerin Türkiye'ye dair haber üretiminde yoğunlaştığını, ancak köşe yazısı düzeyinde daha sınırlı bir içerik sunduğunu ortaya koymaktadır. Köşe yazılarının azlığı, konunun kamuoyunda daha derinlemesine analiz edilme veya yorumlanma imkânı bulamadığını göstermektedir. Oysa haberler daha çok olayların aktarımıyla sınırlıyken, köşe yazıları genellikle yorum, değerlendirme ve eleştirel analiz içerir. Dolayısıyla, köşe yazılarındaki eksiklik, Türkiye'nin Mısır basınındaki temsiline ilişkin

tartışmaların sınırlı kaldığını ve konunun okuyucuya daha çok yüzeysel bilgi aktarımıyla yansıtıldığını göstermektedir.

Tablo 3.2. *Aylara Göre Üç Gazetede Türkiye İçerikli Haberlerin Sayısı*

Ay Gazete	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan
El-Ahram	19	30	62	26	35
Al-Masry Al-Youm	23	18	59	18	29
Al-Youm Al-Sabea	18	17	56	8	27
Toplam	60	65	177	52	91

Tablo 3.2’de sunulan verilere göre, Aralık ayında El-Ahram’da 19, Al-Masry Al-Youm’da 23, Al-Youm Al-Sabea’da 18 adet Türkiye içerikli haber yayımlanmıştır. Bu ayda toplam 60 haber yer almıştır. Ocak ayında El-Ahram’da 30, Al-Masry Al-Youm’da 18, Al-Youm Al-Sabea’da 17 haber tespit edilmiştir. Ocak ayı toplamı 65 haberdur. Ziyaretin gerçekleştiği Şubat ayında El-Ahram’da 62, Al-Masry Al-Youm’da 59, Al-Youm Al-Sabea’da 56 haber yayımlanmıştır. Bu ayda toplam 177 haberle en yoğun içerik üretiminin gerçekleştiği dönem olmuştur. Mart ayında El-Ahram’da 26, Al-Masry Al-Youm’da 18, Al-Youm Al-Sabea’da 8 haber yer almıştır. Mart ayı toplamı 52’dir. Nisan ayında ise El-Ahram’da 35, Al-Masry Al-Youm’da 29 ve Al-Youm Al-Sabea’da 27 haber tespit edilmiştir. Nisan ayı toplamı 91’dir.

Bu veriler, özellikle Şubat ayında, yani ziyaretin gerçekleştiği süreçte, haber yoğunluğunun tüm gazetelerde belirgin şekilde arttığını ortaya koymaktadır. Her üç gazetede de liderler arası görüşmeler, imzalanan ekonomik anlaşmalar, ortak basın toplantıları ve Gazze konusundaki iş birliği gibi başlıkların öne çıkarıldığı görülmüştür. Özellikle Türkiye’nin bölgesel rolüne ve Mısır ile olan stratejik ortaklığına vurgu yapılmış, böylece iki ülkenin karşılıklı çıkarlarının ön plana çıkarıldığı ortak bir söylem oluşturulmuştur. Nisan ayında gözlemlenen haber sayısındaki artış ise, bu dönemde Mısır Dışişleri Bakanı Sameh Shoukry’nin Türkiye’ye gerçekleştirdiği ziyarete bağlanabilir. Bu ziyaret, diplomatik temasların sürekliliğini ve iki ülke ilişkilerinin derinleştirilme çabasını basına da yansıtmıştır.

Tablo 3.3. Aylara Göre Üç Gazetede Türkiye İçerikli Köşe Yazılarının Sayısı

Ay Gazete	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan
El-Ahram	0	0	0	0	0
Al-Masry Al-Youm	0	0	1	0	0
Al-Youm Al-Sabea	0	0	1	0	0
Toplam	0	0	2	0	0

Tablo 3.3 verilerine göre, incelenen beş aylık dönemde Türkiye hakkında yayımlanan köşe yazılarının sayısı son derece sınırlıdır. El-Ahram’da hiç yazı yayımlanmazken, yalnızca Al-Masry Al-Youm ve Al-Youm Al-Sabea’da Şubat 2024’te birer yazı yer almıştır. Toplamda iki köşe yazısı ile sınırlı kalan bu durum, Türkiye’nin Mısır basınındaki temsilinde haber içeriklerinin baskın olduğunu, köşe yazılarının ise tali bir rol oynadığını göstermektedir. Bu bulgu, Erdoğan’ın Mısır ziyareti bağlamında Türkiye’nin daha çok haberle gündeme geldiğini, yorum ve analiz düzeyinde ise sınırlı bir görünürlük sağladığını ortaya koymaktadır.

Tablo 3. 4. Üç Gazetede Türkiye Konulu Haberlerin Konulara Göre Tasnifi

Çerçeveler	Ana Konular/ Temalar	El- Ahram	Al-Masry Al-Youm	Al- Youm Al-Sabea	Toplam	Oranı %
Siyaset	Politik konular, resmi ziyaretler, ikili ilişkiler, resmi açıklamalar, diplomatik gelişmeler, Gazze savaşı konusundaki tutumlar.	96	76	35	207	46.52%
Ekonomi	Yatırımlar, ticaret, genel ekonomi haberleri.	25	17	17	59	13.26%
Spor	Sporla ilgili haberler, futbolcular Trezeguet ve Ahmed Hasan gibi.	16	12	23	51	11.46%
Diğer (Sosyal/ Güncel Yaşam / Toplum/ Kültür/...)	Doğal felaketler, arkeolojik keşifler, kültürel haberler, Güncel haberler vb.	35	42	51	128	28.76%
Toplam		172	147	126	445	100%

Tablo 3.4’te sunulan güncel verilere göre, El-Ahram, Al-Masry Al-Youm ve Al-Youm Al-Sabea gazetelerinde Türkiye’ye ilişkin yayımlanan haberlerde tematik açıdan belirgin bir çeşitlilik gözlemlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, en yüksek orana sahip kategori %46,52 ile siyasi içerikler olmuştur. Bu gruba; Türkiye-Mısır ilişkilerindeki gelişmeler, resmi ziyaretler, liderler arası temaslar, diplomatik açıklamalar ve Gazze savaşı bağlamında Türkiye’nin tutumu gibi konular dâhildir. Bu haberlerde çoğunlukla resmi kaynaklara dayalı bilgi aktarımı ön planda olmuş; Türkiye’nin dış politikadaki pozisyonu ve bölgesel meselelere yönelik yaklaşımı vurgulanmıştır.

İkinci sırada, %28,76 oranıyla “diğer” başlığı altında sınıflandırılan sosyal, kültürel ve güncel içerikler yer almaktadır. Bu grupta doğal afetler, arkeolojik keşifler, kültürel etkinlikler ve toplum yaşamına ilişkin haberler ön plana çıkmıştır. Bu durum, Türkiye’nin sadece siyasi veya diplomatik yönüyle değil, aynı zamanda iç dinamikleri, toplumsal yapısı ve kültürel mirasıyla da Mısır basınında görünür olduğunu göstermektedir.

Ekonomik içerikler %13,26 oranla üçüncü sırada yer almış; bu kapsamda Türkiye’nin yatırım hamleleri, ticaret hacmindeki değişimler ve Mısır ile ekonomik ilişkileri öne çıkarılmıştır. Bu durum, Türkiye’nin ekonomik aktör kimliğinin de basın söyleminde anlamlı bir yer edindiğini göstermektedir. Özellikle karşılıklı yatırımların ve ekonomik iş birliklerinin vurgulanması, iki ülke arasındaki pragmatik ilişkilerin güçlendiğine işaret etmektedir. Ayrıca, Türkiye’nin bölgesel pazarlardaki rolüne dair olumlu değerlendirmelerin yer alması, ekonomik çerçevenin yalnızca sayısal verilerle değil, imaj inşasıyla da ilişkilendirildiğini göstermektedir.

Spor içerikleri ise %11,46 ile son sırada yer almıştır. Bu haberlerde, özellikle Türk kulüplerinde forma giyen Mısırlı futbolcular Trezeguet ve Ahmed Hasan gibi isimlerin performansları ön plana çıkmıştır. Bu durum, Mısır basınının Türkiye’deki Mısırlı sporculara gösterdiği ilgiyi yansıtmakta; aynı zamanda spor aracılığıyla kurulan kültürel bağlara ve bireysel başarıların iki ülke arasındaki toplumsal etkileşimi nasıl güçlendirdiğine işaret etmektedir. Özetle, incelenen gazetelerde Türkiye’ye dair içerikler yalnızca siyasi boyutla sınırlı kalmayıp; ekonomik, toplumsal, kültürel ve sportif unsurları da içerecek şekilde çok yönlü bir tematik yapı sunmaktadır. Bu durum, Türkiye’nin Mısır basınındaki temsilinin çok katmanlı bir düzlemde gerçekleştiğini ve haber temalarının bu temsile farklı açılardan katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

Tablo 3.5. Üç Gazetede Türkiye Konulu Köşe Yazılarının Konulara Göre Tasnifi

Çerçeveler	El-Ahram	Al-Masry Al-Youm	Al-Youm Al-Sabea	Toplam	Oranı %
Siyaset	0	1	1	2	100%
Ekonomi	0	0	0	0	0%
Spor	0	0	0	0	0%
Diğer	0	0	0	0	0%
Toplam	0	1	1	2	100%

Tablo 3.5 verileri, Türkiye hakkında yayımlanan köşe yazılarının tümünün yalnızca siyasi çerçevede ele alındığını göstermektedir. El-Ahram’da herhangi bir yazı bulunmazken, Al-Masry Al-Youm ve Al-Youm Al-Sabea’da birer yazı yayımlanmıştır. Bu durum, köşe yazılarının konu çeşitliliği açısından oldukça sınırlı kaldığını ve Türkiye’nin Mısır basınındaki temsilinin yalnızca siyasal bağlamda görünürlük kazandığını ortaya koymaktadır. Ekonomi, spor veya diğer alanlarda hiçbir değerlendirme yapılmamış olması, Türkiye imajının basında daha çok diplomatik ve siyasi gelişmelerle ilişkilendirildiğini göstermektedir.

3.6.1. El-Ahram Gazetesinde Türkiye’nin Temsili

El-Ahram gazetesi, incelenen beş aylık dönemde Türkiye’ye dair en fazla haber yayımlayan gazete olmuştur. Toplam 172 haber ile öne çıkan gazetenin bu süreçte Türkiye konulu herhangi bir köşe yazısına yer vermemesi dikkat çekicidir. Bu durum, El-Ahram’ın Türkiye’yi daha çok haber aktarımı üzerinden temsil ettiğini, yorum veya eleştirel analiz boyutunda ise sessiz kaldığını göstermektedir. Gazetenin köşe yazılarına hiç yer vermemesi, bir yandan editoryal tercihin resmî açıklamalar ve teknik bilgi aktarımıyla sınırlı kalmayı hedeflediğini, diğer yandan ise Türkiye konusunun kamuoyuna eleştirel veya tartışmacı bir zeminde açılmak istenmediğini düşündürmektedir. Bu sessizlik, aslında gazetenin devlet çizgisine paralel olarak “kontrollü temsiliyet” stratejisi izlediğini; yani Türkiye hakkında yalnızca diplomatik gelişmeler ve resmî temasların aktarılmasıyla yetindiğini göstermektedir. Genel olarak gazetenin söylemi, resmi ve temkinli bir dil üzerinden şekillenmiş; diplomatik gelişmeler ve liderler arası temaslar ön plana çıkarılmıştır. Özellikle haberlerin seçiminde tarafsızlık görüntüsü korunmaya çalışılmış, dramatik ya da polemik yaratabilecek unsurlardan uzak durulmuştur. Böylece El-Ahram, Türkiye’yi doğrudan eleştirmeyen, ancak eleştirel tartışmaya da alan açmayan bir söylem üretmiştir. Bu çerçevede Türkiye, gazetenin haberlerinde “bölgesel aktör” ve “diplomatik ortak” gibi temkinli bir konumla sunulmuş; siyasi

kutuplaşmadan uzak, daha çok resmî dış politika çizgisiyle uyumlu bir imaj üzerinden temsil edilmiştir.

3.6.1.1. El-Ahram'da Haberlerde Türkiye'nin Temsili

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2024 yılında Mısır'a gerçekleştirdiği resmi ziyaret, Mısır-Türkiye ilişkilerinde yeni bir dönemin başlangıcı olarak değerlendirilmiş ve Mısır basınında, özellikle de El-Ahram gazetesinde geniş yankı uyandırmıştır. Bu bağlamda, El-Ahram gazetesinde 2023 Aralık ile 2024 Nisan tarihleri arasında yayımlanan Türkiye ile ilgili haber içerikleri, Betimsel İçerik Analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Yapılan incelemede, haberlerde kullanılan dilin çoğunlukla resmi, teknik ve açıklayıcı bir yapıya sahip olduğu; içeriklerin tarafsız ve bilgi odaklı bir şekilde sunulmaya çalışıldığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, kullanılan anlatımın mesafeli ve duygusuz yapısı, Türkiye'nin gazete içeriğinde daha çok 'temkinli ortak' olarak konumlandırıldığını göstermektedir. Açık bir yönlendirme içermeyen bu haberlerde, tematik olarak diplomatik temaslar, ekonomi ve bölgesel gelişmeler öne çıkmakta; söylem düzeyinde ise Mısır'ın resmi yaklaşımıyla uyumlu bir çerçevenin benimsendiği anlaşılmaktadır.

Aralık ayında yayımlanan haberlerde Türkiye, ağırlıklı olarak doğal afetler, toplumsal olaylar, spor ve güvenlik meseleleri bağlamında yer bulmuştur. *“Marmara Denizi'nde 4.1 büyüklüğünde deprem meydana geldi”*, *“Doğu Türkiye'de krom madeni çöktü: 2 ölü, 1 yaralı”* ve *“Kuzeybatı Türkiye'de yaşanan trafik kazasında 67 kişi hayatını kaybetti ya da yaralandı”* gibi başlıklarda, doğrudan yorum içermeyen ancak tekrar eden olumsuzluklar üzerinden, Türkiye'nin krizlerle anıldığı bir çerçeve kurulmuştur. Spor haberlerinde de benzer bir çerçeve mevcuttur: *“Türk futbolunda hakemlere yönelik şiddet sonrasında maçlar askıya alındı”* ve *“İstanbulspor, Trabzonspor maçını tamamlamadan sahayı terk etti”* gibi içerikler, toplumsal gerilim ve kurumsal krizler temalarını desteklemektedir. Bunun yanı sıra, Türkiye'nin Gazze'ye yönelik dış politik söylemi ve diplomatik girişimleri de yer almıştır. *“ABD ve Türkiye, Gazze'ye insani yardım girişini hızlandırmanın önemini vurguladı”* gibi haberlerde, Türkiye'nin bölgesel diplomasi girişimleri aktarılmıştır. Ancak bu haberler, yine çoğunlukla teknik dil kullanılarak, olay aktarımına indirgenmiş; derinlemesine yorum veya analiz içermemiştir. El-Ahram gazetesi Aralık ayındaki söyleminde görünürde tarafsız bir dil kullanmakla birlikte, haber seçimi ve çerçevelemesi yoluyla Türkiye'yi krizlerle özdeşleşen bir ülke olarak sunma eğilimi göstermektedir.

Ocak ayında yayımlanan içeriklerde Aralık ayındaki temkinli ve teknik söylem çizgisi büyük ölçüde korunmuştur. Türkiye’ye dair güvenlik meseleleri, NATO üyeliği, dış ilişkiler ve ekonomik gelişmelere yer verilmiş; haberler büyük ölçüde resmî açıklamalara dayandırılarak teknik bir dille sunulmuştur. *“Türkiye, İsrail adına casusluk yaptığı iddia edilen 15 kişiyi gözaltına aldı”* ve *“İtalya, Türkiye’nin NATO’daki yapıcı tutumunu memnuniyetle karşıladı”* başlıkları, Türkiye’nin güvenlik ve uluslararası savunma politikalarındaki konumunu ön plana çıkarmıştır. Benzer şekilde, *“ABD Dışişleri Bakanı Blinken, İstanbul’da Erdoğan ile görüştü”* ve *“Ürdün Kralı ile Türk Dışişleri Bakanı Gazze konusunda ortak tavır sergiledi”* gibi başlıklarda, Türkiye’nin çok taraflı diplomasideki görünürlüğü öne çıkarılmıştır. Ancak bu haberlerde yine yorumdan kaçınılmış, aktarılan bilgiler teknik düzeyde kalmıştır. Ekonomik düzlemde ise, *“Türkiye, Mısır’dan en fazla LNG ithal eden ülke oldu”* gibi başlıklarla enerji ticareti ilişkilerine yer verilmiştir. Ayrıca, *“Moskova, Putin’in Şubat ayında Türkiye’yi ziyaret edeceğini açıkladı”* gibi içerikler, Türkiye’nin hem Batı hem de Rusya ile yürüttüğü dengeli ilişkileri vurgulamaktadır. Bu içeriklerde El-Ahram, doğrudan taraf olmaksızın, resmi söylemleri tekrar eden, diplomatik reflekslere odaklanan ve teknik bilgilere dayalı bir çerçeve sunarak nötr bir görünüm sergilemiştir. Ancak haber seçimindeki temalar, Türkiye’nin bölgesel düzeyde meşru ve dengeli bir aktör olarak yeniden konumlandırıldığını göstermektedir.

Şubat ayında ise Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Kahire ziyaretiyle birlikte El-Ahram gazetesinin söyleminde belirgin bir yumuşama gözlemlenmiştir. Ziyarete dair haberlerde kullanılan dil, olumlu, yapıcı ve geleceğe dönük mesajlar içermekte; taraflar arasında gelişen ilişkiler bir “normalleşme süreci” olarak sunulmaktadır. *“Cumhurbaşkanı Sisi: Türkiye ile ilişkilerde yeni bir sayfa açıyoruz”*, *“Erdoğan-Mısır zirvesi: Ortak basın toplantısında ticaretin 15 milyar dolara çıkarılacağı açıklandı”* gibi başlıklar, Türkiye’nin yeniden meşru ve olumlu bir ortak olarak çerçevelendiğini ortaya koymaktadır. Söylemde sıkça geçen “ilişkilerde yeni sayfa”, “karşılıklı çıkarlar” ve “bölgesel istikrar” gibi kavramlar, sadece diplomatik düzlemde değil; ekonomik ve stratejik bağlamda da iş birliği atmosferinin vurgulandığını göstermektedir. Bunun yanı sıra, yalnızca resmî açıklamalara değil, farklı aktörlerin görüşlerine de yer verilmiştir. Örneğin, *“Ziyaret sonrası yatırım beklentileri arttı”*, *“Ticaret odaları ve sanayi temsilcileri Türk-Mısır iş birliğini fırsat olarak görüyor”*, *“Akademisyenler ve uzmanlar, Erdoğan’ın ziyaretini Orta Doğu’da güç dengelerini etkileyecek bir gelişme olarak değerlendirdi”* gibi içerikler, söylemin çok sesliliğe açıldığını göstermektedir. Ayrıca, diplomatik temasların yanı sıra, sosyal ve kültürel alanlarda da iş birliğinin vurgulandığı görülmektedir. *“Türkiye ile Mısır arasında engelli bireylerin eğitimi ve kadınların güçlendirilmesine dair görüşmeler”* gibi haberler, yumuşayan söylemin toplumsal boyutunu da

gözler önüne sermektedir. Tüm bu haberlerin ortak özelliği, El-Ahram gazetesinin söylemini yalnızca bilgi aktaran değil; diplomatik uyum ve yeniden yakınlaşmayı destekleyen bir araç olarak kullanmasıdır. Söylemin tonu ölçülü ama olumlayıcı, eleştiri içermeyen fakat yönlendirici bir yapıya sahiptir.

Mart ayında yayımlanan haberlerde, Türkiye'ye ilişkin söylemde çok yönlü ancak temkinli bir dilin sürdürüldüğü gözlemlenmiştir. İçerikler ağırlıklı olarak dış politika, bölgesel diplomasi, insani yardımlar, ekonomi ve iç siyaset başlıkları çerçevesinde şekillenmiştir. *“Türk Dışişleri Bakanı Antalya Diplomasi Forumu'na katıldı”*, *“Türkiye, Gazze'deki Raşid Caddesi katliamını insanlığa karşı suç olarak nitelendirdi”* ve *“Cumhurbaşkanı Erdoğan: Gazze kadınlar ve çocuklar için dünyanın en büyük mezarlığına dönüştü”* gibi haberlerde, Türkiye'nin Filistin konusundaki söylemi öne çıkarılmış ve ülke, vicdani sorumluluk üstlenen bir aktör olarak temsil edilmiştir. Aynı dönemde Türkiye'nin çok taraflı diplomatik faaliyetleri de görünür hâle gelmiştir. *“Türkiye ve Rusya, Karadeniz'de deniz güvenliği için çözüm arayışında”*, *“Türkiye ve Kazakistan, Antalya Forumu kapsamında kültürel iş birliklerini görüştü”*, *“Türkiye ve Irak, Erdoğan'ın Bağdat ziyareti öncesinde stratejik iş birliği çerçevesi oluşturdu”* gibi başlıklar, Türkiye'nin hem doğu hem batı eksenli çok yönlü dış politikasının El-Ahram söylemine yansıdığını göstermektedir. Ekonomi haberlerinde ise *“Türkiye Merkez Bankası faizi yüzde 50'ye çıkardı”*, *“Türkiye'de yıllık enflasyon Şubat ayında %67'ye ulaştı”* gibi başlıklarla, iç ekonomik kriz teknik bir dille aktarılmış, değer yargılarından kaçınılmıştır. Ayrıca, *“Türkiye'de yerel seçimler tamamlandı”* ve *“Muhalefet büyükşehirlerde öne geçti”* gibi içerikler, iç siyasi gelişmeleri tarafsız ve yorumsuz biçimde sunmuştur. Genel olarak, El-Ahram'ın Mart ayındaki Türkiye söylemi hem diplomatik hem de ekonomik ve siyasi meselelerde bilgi odaklı, dengeli ve çatışmasız bir ton taşımakta; Türkiye ise kriz çözücü, bölgesel iş birliğine açık ve siyasi istikrarını yeniden kurmaya çalışan bir aktör olarak sunulmaktadır.

Nisan ayında yayımlanan haberlerde Türkiye, hem bölgesel krizlere yönelik dış politika söylemiyle hem de ikili diplomatik temaslarla dikkat çekici biçimde görünür hâle gelmiştir. Gazetede ki içerikler özellikle Gazze savaşı ekseninde Türkiye'nin İsrail'e yönelik sert tavırlarını, insani yardımlarını ve ticaret sınırlamalarını öne çıkarmıştır. *“Türkiye, İsrail'e 54 ürün grubunda ihracat kısıtlaması uygulamaya başladı”*, *“İsrail, Türkiye'nin yaptırımları nedeniyle ABD Kongresi'ne yaptırım çağrısında bulundu”* gibi başlıklar, Türkiye'nin Gazze politikalarını sert ama stratejik bir pozisyonda sunduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, *“Fidan: Filistinli çocukların kanı, özgürlük mücadelesinin meşru yakıtı olacaktır”*, *“Türkiye,*

İran-İsrail gerginliğinin bölgeye etkilerine karşı uyarıyor” gibi açıklamalarla, Türkiye'nin krizleri önleyici ve insani değerlere dayalı bir aktör olarak yeniden konumlandığı görülmektedir. Öte yandan, Mısır'la yürütülen diplomatik ilişkiler oldukça güçlü bir şekilde yansıtılmıştır. “*Dışişleri Bakanı Şukri, Cumhurbaşkanı Erdoğan ile İstanbul'da görüştü*”, “*Mısır ve Türkiye, Gazze, Libya ve Sudan konularında iş birliği mesajları verdi*”, “*Şukri'nin ziyareti, Sisi'nin Ankara'ya yapacağı ziyaretin hazırlığı kapsamında gerçekleşti*” gibi başlıklarda, iki ülke arasındaki temaslar sadece teknik düzeyde aktarılmakla kalmamış, aynı zamanda olumlu bir iş birliği atmosferiyle çerçevelenmiştir. Ayrıca, “*Türkiye, Mısır'ın Gazze'ye yardım sürecindeki rolünü takdir ediyor*” ve “*Türkiye, Filistin sorununda yeni bölgesel mekanizmalar öneriyor*” gibi ifadeler, El-Ahram'ın söyleminde Türkiye'ye yönelik daha yapıcı bir tonun benimsendiğini ortaya koymaktadır. Bu haberlerde El-Ahram, doğrudan bir taraf olmamakla birlikte; Türkiye'yi proaktif, arabulucu ve diplomatik çözüm arayan bir bölgesel güç olarak yeniden inşa eden bir söylem üretmiştir. Söylemin genel yapısı teknik, yorumdan uzak; ancak seçilen konular yoluyla yönlendirici ve uyumlu bir çerçeve çizmektedir.

Bu dönemde yayımlanan haberlerde El-Ahram'ın söylemi doğrudan bir ideolojik pozisyon taşımamakla birlikte, seçtiği haber konuları, haberlerin sıralanışı ve kullandığı tarafsızlık dili ile örtük bir devlet yanlısı pozisyon ortaya koymaktadır. Türkiye, “tehdit” ya da “rakip” olarak değil; “komşu ülke”, “bölgesel aktör” ve “diplomatik ortak” olarak temsil edilmiştir. Bu durum, basının iktidar söylemini doğrudan tekrar etmese bile onunla paralel biçimde hareket ettiğini; ilişkilerin yumuşamasıyla birlikte söylemin de uyumlu şekilde evrildiğini göstermektedir. Bu analizden hareketle, El-Ahram gazetesi, Türkiye hakkında doğrudan polemik üretmeyen; tarafsızlık görüntüsü altında resmi dış politika çizgisine yakın duran bir söylem kurmuştur. Söylemdeki bu yapı, basının iktidar politikalarıyla olan ilişkisinin yalnızca açık destek üzerinden değil, aynı zamanda sessizlik, seçicilik ve dilsel nötrlük gibi stratejilerle de sürdürüldüğünü göstermektedir. Böylece basın, yalnızca bilgilendiren değil; aynı zamanda belirli ilişkileri normalleştiren ve yeniden üreten bir aktör olarak ortaya çıkmaktadır. El-Ahram'ın dili, belirgin bir şekilde ölçülü, yapıcı ve diplomatik nitelik taşımaktadır. Gazete, geçmişteki gerilimlere doğrudan atıfta bulunmaktan kaçınmış, bunun yerine geleceğe odaklı, iyimser ve devletler arası iş birliğini teşvik eden bir ton benimsemiştir. Bu söylem stratejisi, iki ülke arasında yaşanan siyasi dönüşümün toplum tarafından daha kolay kabul edilmesine hizmet etmekte ve bu değişimi “tarihsel bir sürekliliğin” doğal bir sonucu olarak sunmaktadır. Bu durum, Mısır basınının yalnızca dış politika söylemlerine tepki vermediğini, aynı zamanda bu söylemleri yeniden inşa eden ve meşrulaştıran bir aktör olarak işlev gördüğünü göstermektedir.

El-Ahram örneği, basın söyleminin diplomatik dönüşümleri desteklemek üzere nasıl stratejik bir araç hâline gelebileceğini ortaya koymaktadır.

3.6.1.2. El-Ahram’da Köşe Yazılarında Türkiye’nin Temsili

İncelenen dönemde El-Ahram gazetesinde Türkiye hakkında herhangi bir köşe yazısı yayımlanmamıştır. Bu durum, gazetenin Türkiye’ye dair temsiliyetini yalnızca haber içerikleriyle sınırlı tuttuğunu göstermektedir. Köşe yazılarının yokluğu, Türkiye’nin El-Ahram’daki görünürlüğünün daha çok diplomatik gelişmelerin ve resmi temasların aktarımına indirgenmesine neden olmuştur. Oysa köşe yazıları, olayların yorumlanması, eleştirilmesi veya farklı bakış açılarıyla tartışmaya açılması açısından önemli bir alan sunmaktadır. Bu eksiklik, El-Ahram’ın Türkiye konusundaki yayın politikasının daha temkinli, tarafsızlık görüntüsü altında devlet söylemine paralel bir çizgide ilerlediğini göstermektedir. Dolayısıyla, gazetenin Türkiye’ye ilişkin temsili eleştirel ve yorumlayıcı düzeyde gelişmemiş; yalnızca haber aktarımıyla sınırlı kalmıştır.

3.6.2. El-Masry El-Youm Gazetesinde Türkiye’nin Temsili

İncelenen dönemde Al-Masry El-Youm gazetesi, Türkiye’ye dair toplam 147 haber yayımlamış, ayrıca 1 köşe yazısı ile konuya sınırlı ölçüde yorum boyutu da eklemiştir. Bu veriler, gazetenin Türkiye’ye ilişkin temsiliyetinde haber içeriklerinin baskın olduğunu, köşe yazılarının ise ikincil ve oldukça sınırlı bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Genel olarak Al-Masry El-Youm’un yayın çizgisi, Türkiye’yi diplomatik gelişmeler, resmi ziyaretler ve bölgesel meseleler çerçevesinde aktaran bir söylemle şekillenmiştir. Bununla birlikte gazete, özellikle Gazze savaşı bağlamında Türkiye’yi yüksek perdeden açıklamalar yapan “sert ve vicdani bir aktör” olarak öne çıkarmış; diplomatik temaslarda ise Türkiye’yi “yapıcı ortak” şeklinde temsil etmiştir. Ziyaret öncesi dönemde dramatik ve olay temelli haberlerle Türkiye’nin krizlere tepkisel yönü vurgulanırken, Şubat 2024’te Erdoğan’ın Kahire ziyareti sonrasında söylem belirgin biçimde olumluya dönmüş, Türkiye ekonomik iş birlikleri, stratejik ortaklık ve bölgesel istikrar arayışında bir aktör olarak sunulmuştur. Mart ve Nisan aylarında da bu çizgi devam ettirilmiş; Türkiye hem insani yardım ve arabuluculuk girişimleriyle hem de Mısır ile kurduğu stratejik diyalogla çok boyutlu bir aktör olarak temsil edilmiştir. Dolayısıyla Al-Masry El-Youm’un Türkiye söylemi, yalnızca olay aktarımına dayanan yüzeysel bir çerçeveye sınırlı kalmamış, aynı zamanda Türkiye’yi hem sert güç unsurlarıyla krizlere müdahil olan hem de diplomatik ve pragmatik yönleriyle öne çıkan çift yönlü bir bölgesel güç olarak kurgulamıştır.

3.6.2.1. Al-Masry Al-Youm’da Haberlerde Türkiye’nin Temsili

Al-Masry Al-Youm gazetesinde Aralık 2023 ile Nisan 2024 tarihleri arasında yayımlanan Türkiye konulu haber içerikleri, Betimsel İçerik Analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Analiz sürecinde, haberlerin tematik dağılımı, içeriklerin yapılandırılma biçimi ve kullanılan anlatım dili incelenmiş; Türkiye’ye dair sunulan temsillerin hangi konular etrafında yoğunlaştığı betimleyici bir yaklaşımla ortaya konulmuştur.

Aralık ayında Al-Masry Al-Youm gazetesinde yayımlanan Türkiye içerikli haberlerde, söylemin duygusal, dramatik ve yer yer eleştirel bir ton taşıdığı gözlemlenmiştir. Özellikle Gazze savaşı bağlamında, Türkiye’nin İsrail’e yönelik söylemleri geniş şekilde yansıtılmış; *“Erdoğan: İsrail Hamas liderlerini hedef alırsa bedelini ağır öder”*, *“Türkiye Dışışleri: Gazze’deki İsrail vahşeti meşru müdafaa olarak tanımlanamaz”* gibi haberlerde Türkiye’nin yüksek perdeden bölgesel söylemleri öne çıkarılmıştır. Bunun yanı sıra, Türkiye’nin Filistin’e yönelik insani yardımları da görünür kılınmış, örneğin *“1500 ton yardım taşıyan Türk gemisi Ariş limanına ulaştı”* başlığı ile, sembolik destek mesajları aktarılmıştır. Aynı zamanda dramatik içerikler de dikkat çekicidir: *“Gazze hakkında konuşurken kalp krizi geçiren Türk vekil hayatını kaybetti”*, bu tür haberler söylemde Türkiye’nin duygusal ve fedakâr bir aktör olarak sunulmasına hizmet etmektedir. Ancak spor ve kültür haberlerinde söylemin yönü değişmekte; *“Süper Kupa skandalı: Türk takımları protesto etti”* ve *“Türk yıldızlar Kızıldeniz Festivali’nde”* gibi başlıklarda, ya kriz çerçevesi ya da magazinsel bir dil hâkimdir. Bu, gazetenin Türkiye’yi sadece politik aktör olarak değil, aynı zamanda kültürel/çevresel figür olarak da sunduğunu göstermektedir. Ekonomi ve diplomasi alanında ise daha tarafsız ve bilgi temelli bir aktarım gözlemlenir: *“Türk iş heyeti İskenderiye Ticaret Odası’nı ziyaret etti”* ve *“Türkiye’nin Kahire Büyükelçisi: Türk firmaları Mısır pazarına ilgi duyuyor”* gibi haberlerde olumlu ilişkiler ön plandadır. Özetle, Al-Masry Al-Youm’un Aralık ayı söylemi, Türkiye’yi çok katmanlı biçimde temsil etmektedir: bir yandan Gazze’de “sert ve vicdani lider”, diğer yandan iç sorunlarla mücadele eden, aynı zamanda ekonomi ve kültürde Mısır’la kesişen bir aktör olarak çerçevelenmiştir. Söylem, dramatik ton ve olay merkezli yapı ile kamuoyunu etkileme amacını da taşımaktadır.

Ocak ayında Al-Masry Al-Youm gazetesinde yayımlanan Türkiye haberlerinde, güvenlik, diplomasi, ekonomi ve spor ekseninde çeşitlilik gösteren ancak genel olarak olay odaklı ve yüzeysel bir söylem tercih edilmiştir. *“Türkiye MOSSAD’a çalışan casusluk şebekesine operasyon düzenledi: 33 kişi gözaltına alındı”* ve *“Türkiye, İngiltere’nin Ukrayna’ya hibe ettiği mayın tarama gemilerinin geçişine izin vermeyecek”* gibi başlıklar,

Türkiye'nin dış politika reflekslerinin ve güvenlik merkezli söylemlerinin öne çıkarıldığını göstermektedir. Gazze savaşına dair söylemler de dikkat çekmektedir: *“Erdoğan: İsrail saldırılarını durdurmalı”* ve *“Türk hükümeti, İsrail'e karşı futbol oyuncusu üzerinden suçlamalarla anılıyor”* gibi başlıklar, Türkiye'nin İsrail karşıtı pozisyonunun gazetede yer bulduğunu, ancak bu içeriğin polemik odaklı olaylarla sınırlandığını göstermektedir. Öte yandan, *“Türk lirası dolar karşısında tarihi seviyede değer kaybetti”* başlığıyla verilen ekonomik içerik, Türkiye'nin iç yapısındaki kırılganlığa işaret etmekte; ancak yine de yorumdan uzak, teknik bir dille sunulmaktadır. Spor haberleri ise ağırlıklı olarak Mısır-Türkiye etkileşimi çerçevesinde verilmiştir. *“Mısır masa tenisi takımı Türkiye'de uluslararası turnuvada çeyrek finale yükseldi”* gibi içerikler, karşılıklı halk teması ve kültürel yakınlık göstergesi taşımaktadır. Ayrıca, diplomatik ve sembolik içerikler de görünürdür: *“Türk büyükelçi, Mısır'ı Noel vesilesiyle tebrik etti”* başlığı gibi olumlu ama sınırlı yumuşak güç örnekleri, ilişkilerin yüzeyde normalleştiğini ima etmektedir. Genel olarak, gazetenin Ocak ayı söylemi teknik, tarafsız görünen ve çoğunlukla olay temelli bir yapıdadır. Ancak konu seçimleri üzerinden Türkiye'nin hem bölgesel aktör olarak tanındığı, hem de iç istikrarsızlıklarla ilişkilendirildiği bir çerçeve sunulmaktadır.

Şubat ayında Al-Masry Al-Youm gazetesinde yayımlanan Türkiye haberlerinde, söylemin belirgin şekilde olumluya döndüğü ve Türkiye'nin özellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Mısır ziyareti ekseninde “yeniden kabul gören ortak” olarak çerçevelendiği gözlemlenmiştir. Ziyarete dair haberler, yalnızca resmi görüşmelerle sınırlı kalmamış; aynı zamanda liderlerin karşılıklı açıklamaları, uzman görüşleri, gazetecilerin değerlendirmeleri ve halk temsili figürlerin yorumlarıyla zenginleştirilmiştir. *“Sisi: Türkiye ile yeni bir sayfa açıyoruz”*, *“Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan, Mısır'da sosyal projeleri ziyaret etti”*, *“Uzmanlar: Erdoğan'ın ziyareti bölgesel jeopolitiği yeniden şekillendirebilir”*, *“İki ülke arasında yatırım hedefi 15 milyar dolara çıkarıldı”* gibi içerikler, Türkiye'nin hem ekonomik hem stratejik boyutta olumlu bir aktör olarak temsil edildiğini göstermektedir. Ayrıca, söylem sadece resmi değil; kültürel, dini ve insani boyutlara da genişletilmiştir: *“Erdoğan, imam Şafii'nin türbesini ziyaret etti”*, *“Türk yardım gemileri Gazze için El-Ariş limanına ulaştı”*, *“Türkiye-Somali savunma anlaşması: Afrika'ya açılım mı?”* gibi haberlerle Türkiye'nin yumuşak gücü ve İslam dünyasındaki pozisyonu desteklenmiştir. Bununla birlikte, bazı haberlerde eleştirel ama yapıcı bir ton da gözlemlenmektedir. *“Erdoğan, stratejik sabırla Mısır'ı pozisyonunu değiştirmeye zorladı”* veya *“ABD ve Batı, Türkiye'ye Gazze dosyasında 'rol' veriyor”* gibi başlıklar, söylemin çok sesli ve analitik bir yapıya evrildiğini göstermektedir. Bunun ışığında, Al-Masry Al-Youm'un Şubat ayındaki Türkiye söylemi,

duygusal yakınlık, diplomatik normalleşme ve karşılıklı çıkar söylemleri üzerine kurulmuştur. Gazete, Türkiye'yi bu süreçte yapıcı, pragmatik ve yeniden “meşru ortak” olarak konumlandırmış; böylece kamuoyunu bu yeni döneme ikna edici bir basın söylemiyle hazırlamıştır.

Mart ayında yayımlanan haberlerde Türkiye'nin söylemsel temsili çok katmanlı ve dengeli bir biçimde sunulmuştur. Dış politika, ekonomik gelişmeler, insani yardımlar ve iç siyaset başlıkları etrafında şekillenen bu içerikler, Türkiye'nin hem bölgesel krizlerdeki konumunu hem de iç politik dinamizmini vurgulamaktadır. Özellikle “*Cumhurbaşkanı Erdoğan: Gazze kadınlar ve çocuklar için dünyanın en büyük mezarlığına dönüştü*”, “*Türkiye: İsrail, Raşid Caddesi'nde insanlığa karşı suç işledi*” ve “*Türkiye, Gazze'ye insani yardım gemileri gönderiyor*” gibi başlıklar, Türkiye'nin Gazze meselesindeki sert tutumunu ve insani yardım diplomasi rolünü ön plana çıkarmaktadır. Ayrıca, “*Türkiye, Ukrayna krizinde barış görüşmeleri için ev sahipliğine hazır*” ve “*Antalya Diplomasi Forumu'nda Türkiye ve bölgesel aktörler buluştu*” gibi içeriklerde, Türkiye'nin ara bulucu ve yapıcı aktör olarak temsil edildiği görülmektedir. İç politikaya dair olarak “*Türk muhalefeti Ankara ve İstanbul belediyelerini kazandı*” başlığı, seçmen iradesinin yansımaları tarafsız bir üslupla aktarmakta, demokratik sürece yapılan vurgu dikkat çekmektedir. Ekonomik alanda ise, “*Merkez Bankası faizi yüzde 50'ye çıkardı*” başlığı gibi haberlerde teknik dil kullanılmış; yorumlardan ve değer yargılarından kaçınılmıştır. Al-Masry Al-Youm'un bu dönemdeki söylemi, ağırlıklı olarak tarafsızlık ilkesine dayansa da, konu seçimleri ve tekrar eden temalar yoluyla Türkiye'nin aktif, krizlere müdahil ve diplomatik olarak etkili bir bölgesel güç olduğu imajını yeniden üretmektedir.

Nisan ayında El-Masry El-Youm gazetesinde yayımlanan haberlerde Türkiye, hem bölgesel çatışmalara dair sert tepkiler veren bir dış politika aktörü hem de diplomatik ilişkilerini pekiştiren bir güç olarak sunulmuştur. Özellikle Gazze savaşına ilişkin haberlerde Türkiye'nin İsrail karşıtı tutumu öne çıkarılmış; “*Türkiye, Gazze nedeniyle İsrail'e ihracat kısıtlaması getirdi*”, “*İsrail, Türkiye'ye yaptırım çağrısıyla ABD Kongresi'ne başvurdu*” ve “*Netanyahu bölgeyi savaşa sürüklüyor; ABD artık 'yeter' demeli*” gibi başlıklarla Türkiye'nin tepkisel ve aktif duruşu vurgulanmıştır. Aynı dönemde, Mısır ile ilişkilerin geliştiği de açıkça yansıtılmıştır. “*Erdoğan, İstanbul'da Şukri'yi kabul etti*”, “*Şukri ve Fidan Gazze, Libya ve Sudan'ı görüştü*” ve “*Türkiye ile Mısır, stratejik iş birliği konseyi toplantısına hazırlanıyor*” gibi haberlerde, Türkiye'nin Mısır'la kurduğu yapıcı ve stratejik diyalogun altı çizilmiştir. Bu çerçevede kullanılan söylem çoğunlukla resmi, diplomatik ve bilgiye dayalıdır. Ayrıca

“Türkiye, Gazze’ye 21 uçak ve 8 gemi gönderdi”, “Dışişleri Bakanı: Mısır yardımlar konusunda önemli bir rol oynuyor” gibi içeriklerle Türkiye’nin insani diplomasisi ve bölgesel koordinasyon çabaları ön plana çıkarılmıştır. *El-Masry El-Youm*, haber dili bakımından tarafsız bir aktarım tercih etmiş gibi görünse de, haber seçkisi ve konu yoğunluğu itibarıyla Türkiye’yi proaktif, vicdani ve stratejik bir aktör olarak çerçevelemiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Al-Masry Al-Youm gazetesi Türkiye’yi tek boyutlu değil; kriz dönemlerinde tepkisel ve sert aktör, diplomatik süreçlerde ise yapıcı ortak olarak konumlandıran çok katmanlı bir söylem üretmiştir. Aralık ve Ocak aylarında daha dramatik ve olay temelli bir dil benimsenirken; Şubat ayından itibaren özellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın Mısır ziyaretiyle birlikte olumlu bir dönüşüm gözlemlenmiştir. Mart ve Nisan aylarında ise Türkiye’nin hem bölgesel krizlerdeki aktif rolü hem de Mısır ile ilişkilerdeki istikrar arayışı vurgulanmıştır. Söylemsel olarak teknik, resmi ve görünürde tarafsız bir dil kullanılsa da; haber seçimi, başlık çerçevesi ve tekrar eden temalar yoluyla Türkiye’nin diplomatik gücü, vicdani pozisyonu ve stratejik ortaklık arzusu pekiştirilmiştir. Böylece basın, yalnızca bilgi aktaran değil; aynı zamanda belirli dış politika yönelimlerini meşrulaştıran ve destekleyen bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.6.2.2. El-Masry El-Youm'da Köşe Yazılarında Türkiye'nin Temsili

مقالات متعلقة

د. أحمد يوسف أحمد.. أستاذ جامعي كما ينبغي

«أحمد يوسف أحمد» وخواتمه الحدودية العروبية

يهدف هذا المقال إلى تقديم رؤية استشرافية لمستقبل صراعات منطقة الشرق الأوسط في عام 2023، وتحديدًا الصراعات الدائرة في اليمن وليبيا وسوريا، وذلك من خلال تحليل التطورات الطارئة على المتغيرات الداخلية والإقليمية والدولية المؤثرة في مسارات هذه الصراعات، وحدود تأثير كل من هذه المحددات على اتجاهات تلك الصراعات في العام الجديد.

استشراف المستقبل:

Resim 3. 1. El-Masry El-Youm “2023’te Ortadoğu’daki Çatışmaların Geleceğine Dair Öngörüler” başlıklı köşe yazısı (09 Ocak 2023)

El-Masry El-Youm gazetesinde incelenen dönemde yayımlanan tek köşe yazısının başlığı şöyleydi: “2023’te Ortadoğu’daki Çatışmaların Geleceğine Dair Öngörüler”. Söz konusu makalede Türkiye doğrudan konu başlığı olmasa da, özellikle Libya ve Suriye bağlamlarında oldukça belirgin ve etkili bir aktör olarak sunulmaktadır. Türkiye, çatışmaların yönünü belirleyebilen bölgesel bir güç olarak resmedilirken, askeri danışmanlık, doğrudan veya dolaylı müdahaleler ve siyasi pozisyonları aracılığıyla sahadaki dengeleri dönüştürebilen bir kapasiteye sahip olduğu vurgulanmaktadır. Libya’da Türkiye’nin Batı Libya güçlerine verdiği destek, doğrudan General Hafter’in ilerleyişini durduran etken olarak değerlendirilmiş; bu bağlamda Türkiye’nin Mısır’ın “kırmızı çizgisi”ne meydan okuyabilecek güçte bir aktör olduğu ima edilmiştir. Suriye özelinde ise Türkiye’nin yalnızca dolaylı değil, doğrudan askeri müdahalelerde bulunduğu, özellikle Suriye Kürtlerinin özerklik taleplerine karşı sınır ötesi operasyonlar gerçekleştirdiği belirtilmiştir. Bu bağlamda Türkiye, güvenlik eksenli ve proaktif bir dış politika yürüten ülke olarak çizilmiştir. Bununla birlikte, makalede

Türkiye'nin son dönemde bölge ülkeleriyle, özellikle Mısır, Suudi Arabistan ve Suriye ile yürüttüğü diplomatik açılımlar da olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmiş; bu açılımların çatışmaların yatıştırılmasında potansiyel bir rol oynayabileceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla Türkiye, bu analizde hem güç projeksiyonu yapan sert bir aktör hem de çıkarları doğrultusunda pozisyonunu esnetebilen pragmatik bir bölgesel güç olarak iki yönlü bir şekilde temsil edilmiştir.

3.6.3. El-Youm El-Sabea Gazetesinde Türkiye'nin Temsili

İncelenen dönemde El-Youm El-Sabea gazetesinde Türkiye'ye dair toplam 126 haber yayımlanmış, ayrıca yalnızca 1 köşe yazısı yer almıştır. Bu dağılım, gazetenin Türkiye'ye ilişkin temsiliyetinde haber içeriklerinin ön planda olduğunu, köşe yazılarının ise oldukça sınırlı kaldığını göstermektedir. El-Youm El-Sabea'nın söylemi genel olarak güncel gelişmelere ve özellikle diplomatik ilişkilerdeki yansımalar ile bölgesel konulara odaklanmıştır. Bununla birlikte gazete, Türkiye'yi dönemselsel olarak farklı temalar üzerinden temsil etmiştir: Aralık ve Ocak aylarında deprem, kaza ve benzeri felaket haberleriyle krizlerle anılan bir ülke olarak; Gazze savaşı bağlamında sert ve vicdani bir aktör olarak; Şubat ayında Erdoğan'ın Kahire ziyaretiyle birlikte diplomatik ve ekonomik iş birliği arayışında yapıcı bir ortak olarak; Mart ve Nisan aylarında ise tarihî miras, kültürel etkileşim ve insani yardım temalarıyla çok boyutlu bir aktör olarak sunulmuştur. Söylemde doğrudan ideolojik bir yönlendirme göze çarpmasa da, haber seçimleri ve tekrar eden temalar üzerinden Türkiye'nin hem krizlerle mücadele eden hem de iş birliğine açık, pragmatik ve bölgesel sorumluluk üstlenen bir ülke imajı oluşturulmuştur. Bu açıdan bakıldığında, El-Youm El-Sabea'nın Türkiye temsili, teknik ve olay merkezli görünmesine rağmen, içerik çeşitliliği sayesinde Türkiye'yi hem zayıf yönleri hem de güçlü ve yapıcı rolleriyle çok katmanlı bir şekilde inşa etmiştir.

3.6.3.1. Al-Youm Al-Sabea'da Haberlerde Türkiye'nin Temsili

2023 Aralık ile 2024 Nisan tarihleri arasında El-Youm El-Sabea gazetesinde yayımlanan Türkiye ile ilgili haber içerikleri, betimsel içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bu analiz, söz konusu dönemde Türkiye'nin gazete haberlerinde nasıl bir içerikle ve hangi temalar etrafında sunulduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. İncelenen haberlerde; dış politika, insani yardımlar, diplomatik ilişkiler, güvenlik konuları, tarihî miras ve kültürel etkileşim gibi tematik çeşitlilik gözlemlenmiştir. Özellikle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2024 Şubat ayında Mısır'a gerçekleştirdiği ziyaret sonrasında haber içeriklerinde daha olumlu ve yapıcı bir dilin öne çıktığı görülmüştür. Analiz sürecinde, her ay

yayımlanan içerikler; konu başlıkları, dil kullanımı ve tematik yoğunluk açısından betimlenmiş, Türkiye'nin gazete içeriğinde nasıl sunulduğu açıklayıcı bir çerçevede ortaya konulmuştur.

Aralık 2023 tarihinde El-Youm El-Sabea gazetesinde yer alan Türkiye ile ilgili haberlerde, söylemin ağırlıklı olarak olay temelli ve felaket odaklı bir çerçevede şekillendiği gözlemlenmiştir. Özellikle “5.1 büyüklüğünde deprem Türkiye’yi vurdu”, “Türkiye’de trafik kazasında 10 kişi hayatını kaybetti” ve “2023’ün en yıkıcı felaketi: Türkiye’de 273 bin bina yıkıldı” gibi başlıklarda, Türkiye’nin doğal afetlerle anılan ve krizlerle mücadele eden bir ülke olarak temsil edildiği görülmektedir. Bu tür haberlerde dramatik ve etkileyici bir anlatım tercih edilmiş, söylem duygusal ve trajik boyutlara odaklanmıştır. Bununla birlikte, spor içerikleri öne çıkan diğer bir tema olmuştur. “Koka’dan Türkiye Kupası’nda 9 dakikada hat-trick”, “Koka, ‘Ruh el-Ruh’ formasını Filistin için giydi” gibi haberlerde, Mısırlı sporcuların Türkiye’deki performansları hem millî gurur hem de Filistin davasına destek bağlamında sunulmuştur. Bu tür içerikler, Türkiye’nin spor sahnesinde Mısırlı figürlerle kurduğu sembolik ortaklığı öne çıkarırken, söylemsel olarak pozitif duygular üretmiştir. Ayrıca, Türkiye ile Mısır arasındaki ilişkiler bağlamında sınırlı ama anlamlı bazı diplomatik gelişmelere yer verilmiştir. “Borg El-Arab Havalimanı Türkiye’den ilk uçağı karşıladı”, “Ariş Limanı, Gazze’ye yardım taşıyan Türk ve Kuveyt gemilerini bekliyor” gibi haberlerde, insani yardım teması ve halklar arası etkileşim dikkat çekmiştir. Bu durum, gazetede Türkiye’nin zaman zaman pozitif bir aktör olarak da konumlandığını göstermektedir. Genel olarak, El-Youm El-Sabea’nın Aralık ayı söylemi, Türkiye’yi felaketlerle mücadele eden bir ülke, güçlü spor sahnesine sahip bir ev sahibi ve zaman zaman insani duyarlılığı yüksek bir aktör olarak temsil etmiştir. Söylemde doğrudan ideolojik bir yönlendirme yer almasa da, haber seçimleri yoluyla kriz ve dramatik temaların baskın olduğu bir Türkiye imajı sunulmuştur.

Ocak 2024’te El-Youm El-Sabea gazetesinde yayımlanan Türkiye içerikli haberlerde, güvenlik, insani yardım, diplomasi ve doğal afetler etrafında şekillenen çok katmanlı bir söylem dikkat çekmektedir. Özellikle Gazze savaşı bağlamında Türkiye’nin İsrail karşıtı söylemleri ön planda yer almış, “Türkiye, İsrail için casusluk yaptığı şüphesiyle 15 kişiyi tutukladı, 8 kişiyi sınır dışı etti” ve “İsraili futbolcu nefret söylemi nedeniyle Türkiye’de tutuklandı” gibi başlıklarla, Ankara’nın sert duruşu vurgulanmıştır. Bu haberlerde kullanılan söylem, Türkiye’yi kararlı ve aktif bir bölgesel aktör olarak konumlandırmaktadır. Gazetenin insani boyuta dair haberlerinde ise, Türkiye’nin Filistin’e yardım çabaları görünür kılınmıştır. Özellikle “Gazze’ye beşinci yardım gemisi ulaştı” gibi başlıklar, Türkiye’nin yardımsever ve vicdani bir aktör olarak sunulmasına hizmet etmektedir. Bu tür haberlerde duygusal ve empatiye dayalı bir

söylem tercih edilmiştir. Ayrıca, Ocak ayında Türkiye sıkça doğal afetlerle gündeme gelmiştir. “*Malatya’da 4.4 büyüklüğünde deprem*”, “*Marmara Denizi açıklarında 4,1 şiddetinde sarsıntı*” gibi başlıklar, Türkiye’nin jeolojik kırılganlığına işaret etmiş; bu içeriklerde teknik ve tarafsız bir dil kullanılmıştır. Bununla birlikte, tarihsel ve bilimsel içeriklerde, “*8500 yıllık beyin ameliyatı izleri keşfedildi*” ve “*2800 yıllık ilaç üretim merkezi bulundu*” gibi haberlerle Türkiye’nin tarihî derinliği ve kültürel mirasına vurgu yapılmıştır. Diplomatik açıdan ise, “*Kahire Ticaret Odası ile Türkiye Büyükelçiliği yatırım iş birliği konularını ele aldı*” gibi başlıklar, Türkiye’nin Mısır’la ilişkilerine dair olumlu ve dengeli bir dilin benimsendiğini göstermektedir. Sonuç olarak, Ocak 2024 boyunca El-Youm El-Sabea gazetesinde Türkiye, bir yandan çatışmalara müdahil olan ve sert tutumlar sergileyen bir aktör olarak; diğer yandan insani yardım yapan, tarihî mirasa sahip ve diplomatik ilişkiler geliştiren bir ülke olarak temsil edilmiştir. Söylem, olay odaklı ve çoğunlukla teknik bir yapıya sahip olsa da, Türkiye’nin çok boyutlu görünürlüğünü pekiştiren bir çerçeve sunmaktadır.

El-Youm El-Sabea gazetesinde 2024 yılı Şubat ayında yayımlanan Türkiye içerikli haberlerde söylemsel çeşitlilik dikkat çekmektedir. Özellikle Erdoğan’ın Mısır ziyareti bağlamında Türkiye, diplomatik ilişkileri yeniden yapılandıran ve bölgesel sorunlarda iş birliği geliştiren bir aktör olarak sunulmuştur. “*Cumhurbaşkanı Erdoğan ilk kez 11 yıl sonra Kahire’de*”, “*Türkiye, Mısır ile 15 milyar dolarlık ticaret hedefliyor*”, “*Sisi: Türkiye ile yeni bir sayfa açıyoruz*” gibi başlıklarda olumlu ve stratejik bir söylem öne çıkmıştır. Ziyaret, yalnızca siyasi değil, aynı zamanda ekonomik, kültürel ve toplumsal alanlarda da yankı bulmuş; emlak, savunma sanayii ve kültürel diplomasiye dair haberlerle desteklenmiştir. Gazete söyleminde, “*Türkiye Gazze’deki vahşeti durdurmalı*”, “*Gazze’ye yardım taşıyan Türk gemileri Ariş limanına ulaştı*” gibi başlıklarla Türkiye’nin bölgesel krizlere yönelik insani diplomasi vurgusu sürdürülmüştür. Ayrıca ekonomik verilere ve iş dünyası temsilcilerinin açıklamalarına da geniş yer verilmiş; “*Türkiye, Afrika pazarına açılmak için Mısır’la ortak fuar düzenliyor*” gibi haberlerle karşılıklı fayda söylemi güçlendirilmiştir. Söylem düzeyinde genel olarak olumlu, yapıcı ve pragmatik bir çerçeve hâkimdir. Hem liderlerin beyanları hem de uzman görüşleri üzerinden aktarılan haberlerde, Türkiye-Mısır ilişkilerinin normalleşme sürecinin halklar arası temas ve ekonomik entegrasyonla desteklendiği bir dönem olarak temsil edildiği görülmektedir.

2024 yılı Mart ayında El-Youm El-Sabea gazetesinde yayımlanan Türkiye ile ilgili haberlerde, ağırlıklı olarak Türkiye’nin kültürel, tarihî ve güvenlik temalı yönleri öne çıkarılmıştır. “*11 bin yıllık mezarlarda 100 takı bulundu*”, “*3300 yıllık Hitit tableti keşfedildi*”

ve “*Orta Çağ’a ait tapınaklar içeren tahkimatı yerleşimler ortaya çıkarıldı*” gibi başlıklarla, Türkiye tarihî ve arkeolojik zenginliğiyle kültürel mirasın merkezi olarak temsil edilmiştir. Bu söylem, Türkiye’yi sadece siyasi bir aktör değil, aynı zamanda medeniyetin taşıyıcısı olarak konumlandırmaktadır. Diğer yandan, güvenlik odaklı içerikler de dikkat çekicidir. “*Türkiye’nin kuzeybatısında DEAŞ bağlantılı 33 kişi tutuklandı*” ve “*20 göçmen Türkiye açıklarında boğularak hayatını kaybetti*” gibi başlıklar, Türkiye’nin güvenlik ve göç krizleriyle ilişkilendirilmesine neden olmaktadır. Bu tür haberlerde, olay bazlı ve nötr bir anlatım tercih edilmiştir. Diplomatik alanda ise, “*Filistin Devlet Başkanı Erdoğan ile görüşmek üzere Türkiye’ye gitti*”, “*Tunus Cumhurbaşkanı Türkiye Büyükelçisinin güven mektubunu kabul etti*” gibi başlıklarla Türkiye’nin bölgesel diplomasi trafiği görünür kılınmıştır. Ayrıca “*Türkiye ve Dominik Cumhuriyeti’nin halter milli takımları Mısır’a ulaştı*” haberiyle spor diplomasisi çerçevesinde halklar arası etkileşime de yer verilmiştir. Sonuç olarak, Mart ayı söyleminde Türkiye, El-Youm El-Sabea’da tarihî mirasın koruyucusu, güvenlik sorunlarıyla mücadele eden ve bölgesel diplomasiye aktif katkı sunan çok yönlü bir aktör olarak sunulmuştur. Söylem, çoğunlukla bilgi odaklı, tarafsız ve kültürel-olaysal içerikler etrafında şekillenmiştir.

2024 yılı Nisan ayında El-Youm El-Sabea gazetesinde Türkiye ile ilgili yayımlanan haberlerde, söylemin çok boyutlu ve çeşitlilik arz eden bir yapı sergilediği gözlemlenmiştir. Özellikle dış politika ve diplomatik ilişkiler ön planda yer almıştır. “*Mısır Dışişleri Bakanı Şükrü, Ankara’da Türk mevkidaşı Fidan ile görüştü*” ve “*Şükrü: İki ülke arasındaki ticaret hacmini 15 milyar dolara çıkarmayı hedefliyoruz*” başlıkları, Türkiye-Mısır ilişkilerinin gelişmekte olduğunu ve tarafların karşılıklı iş birliğini artırma niyetini vurgulamaktadır. Ortak basın toplantısı ve diplomatik temasların ayrıntılı biçimde verilmesi, bu sürecin basın aracılığıyla kamuoyuna olumlu şekilde sunulmak istendiğini göstermektedir. Bununla birlikte, İsrail ile yaşanan gerginliklere dair haberler de belirgindir. “*Türkiye, İsrail’e 54 ürün grubunda ihracat kısıtlaması getirdi*” ve “*Gazze ablukasını kırmak için Özgürlük Filosu Türkiye’den yola çıktı*” gibi başlıklar, Türkiye’nin Gazze konusunda sert ve vicdani duruşunu öne çıkarmakta; ülkenin bölgesel sorumluluk üstlenen bir aktör olarak konumlandığını yansıtmaktadır. Ayrıca spor ve kültür içerikleri de dikkat çekicidir. “*Koca, Türkiye Kupası’nda hat-trick yaptı*”, “*Trezeguet, Karagümrük karşısında Trabzonspor formasıyla görev aldı*”, “*Cairokee grubu İstanbul’da konser verdi*” gibi haberlerle Türkiye’nin halklar arası temasta bulunduğu bir alan olarak sunulduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, “*J. Paul Getty Müzesi bronz başı Türkiye’ye iade etti*” haberiyle Türkiye’nin kültürel mirasına dair olumlu gelişmeler de aktarılmıştır. Doğal afet haberleri de söylemde yer bulmuştur. “*Kuzey Türkiye’de 5.6 büyüklüğünde deprem meydana geldi*”, “*Ege Denizi’nde sarsıntı*” gibi başlıklar, Türkiye’nin jeolojik kırılganlıklarını

teknik bir dille sunmuş; yorumdan uzak, bilgi odaklı bir anlatımı tercih etmiştir. Özetle, Nisan ayında El-Youm El-Sabea gazetesindeki Türkiye söylemi; diplomatik yakınlaşma, bölgesel sorumluluk, kültürel etkileşim ve afet duyarlılığı ekseninde şekillenmiştir. Söylem, hem resmi hem de insani yönleriyle Türkiye'yi çok yönlü bir aktör olarak temsil etmektedir.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, El-Youm El-Sabea gazetesinde Türkiye'ye dair yayımlanan haberlerin zaman içinde farklı tematik eksenler ve söylemsel tonlar etrafında şekillendiği görülmektedir. Aralık ayında kriz ve felaketler üzerinden kurulan temsiller, Ocak'ta güvenlik ve yardım odaklı içeriklerle derinleşmiş; Şubat ayında ise Erdoğan'ın ziyaretiyle birlikte söylem belirgin bir şekilde yumuşamış ve yapıcılaşmıştır. Mart ve Nisan aylarında bu eğilim sürmüş, Türkiye hem diplomatik girişimleri hem de insani yardımları ile öne çıkan çok boyutlu bir aktör olarak konumlandırılmıştır. Söylemde kullanılan dil, çoğu zaman teknik ve olay merkezli görünse de, haber seçimleri ve tekrar eden temalar yoluyla Türkiye'nin "aktif", "vicdani", "iş birliğine açık" ve "kültürel derinliğe sahip" bir ülke olarak çerçevelendiği anlaşılmaktadır. Bu durum, gazetenin ideolojik pozisyon almaktan kaçınsa bile, siyasi ve diplomatik atmosferle uyumlu bir basın dili üretme eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır.

3.6.3.2. Al-Youm Al-Sabea’da Köşe Yazılarında Türkiye’nin Temsili

الرئيسية ← مقالات
امل الحناوى

مصر - تركيا صفحة جديدة

السبت، 17 فبراير 2024 10:54 ص

اضف تعليقاً واقرأ تعليقات القراء | مشاركة

(لا عداوة دائمة، ولا صداقة دائمة، بل مصالح دائمة).. مقولة شهيرة لـ ونستون تشرشل رئيس الوزراء البريطاني الأسبق، ينعكس صداها بقوة على الواقع السياسي في الساحتين الإقليمية والدولية الآن.. وتنسجم المقولة الأشهر سياسياً، مع العلاقات بين دول العالم في وقتنا الحالي.. فإن اتفقت العلاقات اقتربت المسافات، وإن اختلفت تباعدت المسافات.

على مر العصور كانت مصر - ولاتزال - بوصلة الأمان والاستقرار لمنطقة الشرق الأوسط، وبالفعل هي عمود الخيمة العربية.. وقد سجل التاريخ العربي القديم والحديث، العديد من المجلدات التي تُبرهن على أن القاهرة هي صمام أمان وسر استقرار المنطقة برمتها.

وفي ظل قيادة الرئيس عبدالفتاح السيسي الحكيمة لمصر، مر الوطن بفترات صعبة وعصيبة منذ عام 2014، وتربص بها أهل الشر كثيراً.. ولكن باءت كل محاولات النيل من مصر وقيادتها السياسية بالفشل الذريع، وتحطمت أحلام الشر الخبيثة على صخرة حكمة وحنكة القيادة السياسية المصرية وحب المصريين لقائدهم وتكاتفهم معه في كل الأمور، لتستمر مسيرة بناء الجمهورية الجديدة التي يحلم بها كل المصريين في تحقيق مستقبل أفضل.

Resim 3. 2. El-Youm El-Sabea “Mısır - Türkiye... Yeni Bir Sayfa” başlıklı köşe yazısı (17 Şubat 2024)

El-Youm El-Sabea gazetesinde yayımlanan “Mısır - Türkiye... Yeni Bir Sayfa” başlıklı yazı, Mısır’ın Türkiye’ye yönelik basın söyleminde önemli bir kırılma anına işaret etmektedir. Bu metin, yıllar süren diplomatik gerginliklerin ardından gerçekleşen Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Kahire ziyaretinin ardından kaleme alınmış ve iki ülke arasında başlayan yeni süreci meşrulaştırma işlevi görmüştür. Yazının girişinde Winston Churchill’in ünlü “Ne daimî bir düşmanlık, ne daimî bir dostluk; sadece daimî çıkarlar vardır” sözüyle başlamak, yalnızca bir düşünsel alıntıdan ibaret değildir. Bu söz, tüm makalenin çerçevesini belirleyen bir zemin işlevi görmekte ve Mısır-Türkiye ilişkilerindeki dönüşümün ideolojik değil, çıkar temelli bir yeniden konumlanma olduğunu ima etmektedir. Böylece söz konusu dönüşüm, bir zayıflık ya da geri adım olarak değil; rasyonel bir dış politika stratejisi olarak sunulmaktadır. Makalenin bütününde Mısır’ın bölgedeki konumu son derece merkezî bir şekilde resmedilmektedir. Ülke, “Orta Doğu’nun güvenlik pusulası”, “Arap çadırının direği” gibi ifadelerle tanımlanmakta ve tarihsel rolü vurgulanmaktadır. Bu temsil, Mısır’ın yalnızca pasif bir aktör değil, bölgesel

dengeyi kuran ve yönlendiren bir merkez ülke olduğu yönünde bir imaj inşa etmektedir. Buna karşılık Türkiye'nin, bu merkeze yeniden yaklaşan ve eski ihtilafları geride bırakan bir aktör olarak resmedildiği görülmektedir. Erdoğan'ın ziyareti, yalnızca diplomatik bir jest olarak değil; aynı zamanda 30 Haziran Devrimi'nin "zaferi" ve Müslüman Kardeşler'e (İhvan) karşı verilen mücadelenin haklılığının dolaylı bir kabulü olarak sunulmaktadır. Bu çerçevelyeme, ziyaretin iç politikayla nasıl ilişkilendirildiğini ve mevcut yönetimin meşruiyetine nasıl hizmet ettiğini ortaya koymaktadır.

Köşe yazısında, iki ülke arasındaki ilişkilerin normalleşme süreci kronolojik bir biçimde detaylandırılmaktadır. 2021 yılında başlayan güvenlik düzeyindeki temaslar, Türkiye'deki muhalif televizyon kanallarının kapatılması, dışişleri bakanları düzeyindeki görüşmeler, Katar'daki Dünya Kupası sırasında gerçekleşen tarihi tokalaşma, depremder sonrasında yapılan yardım çağrıları, G20 ve İslam-Arap zirvelerindeki ikili görüşmeler gibi olaylar bir dizi "iyi niyet göstergesi" olarak sıralanmakta, sürecin karşılıklı adımlarla geliştiği anlatılmaktadır. Bu yapı, Türkiye'nin adım atan taraf olduğu, Mısır'ın ise akıllıca bir zamanlamayla karşılık verdiği bir dengeyi ima etmektedir. Erdoğan'ın Kahire ziyareti sırasında imzalanan "Yüksek Düzeyli Stratejik İş birliği Konseyi" anlaşması detaylı şekilde aktarılmakta; ekonomi, savunma, kültür, eğitim, ulaştırma, enerji, çevre gibi çok sayıda alanda iş birliği vurgusu yapılmaktadır. Bu çeşitlilik, ilişkinin yüzeysel değil, kapsamlı ve sürdürülebilir temellere oturtulmak istendiği izlenimini pekiştirmektedir.

Yine köşe yazısında, Cumhurbaşkanı Sisi'nin Erdoğan'ı Kahire'nin tarihi mekânlarından biri olan İmam Şafii Türbesi'ne götürmesi, yalnızca sembolik bir ziyaret değil; aynı zamanda kültürel ortaklık ve karşılıklı güvenin yeniden tesis edildiğinin bir işareti olarak yansıtılmaktadır. Bu bağlamda ziyaret, sadece politik değil, aynı zamanda tarihsel ve duygusal boyutları da olan bir "normalleşme töreni" şeklinde sunulmaktadır. Bölgesel konjonktürün de ziyaretle ilişkilendirilmesi dikkat çekicidir. Gazze'deki İsrail saldırıları, Suriye ve Yemen'deki gelişmeler, Libya dosyası gibi sıcak başlıklarda iki ülke arasında "görüş birliği" olduğu vurgulanmakta ve bu meseleler üzerinden yeni iş birliği zemini kurulmaktadır. Böylece Mısır ile Türkiye arasındaki yakınlaşma, yalnızca ikili bir mesele değil, bölgesel barış ve istikrarın gereği olarak da meşrulaştırılmaktadır. Yazı, tıpkı başında olduğu gibi sonunda da çıkar merkezli dış politika vurgusuyla kapanmakta; bireyler arasındaki ilişkilerle devletler arasındaki ilişkiler arasında paralellik kurulmakta, "duygu" yerine "menfaat" temel alınması gerektiği belirtilmektedir. Bu noktada, Mısır'ın "akıllı, dengeli ve barışçıl" dış politika çizgisi övülmekte ve diplomasi ile diyalogun, baskı ve güç politikalarından daha etkin olduğu mesajı

verilmektedir. Bu bağlamda makale, yalnızca bir haber ya da değerlendirme yazısı değil; aynı zamanda Mısır'ın dış politikadaki yeni yönelimini tanıtan ve destekleyen bir siyasi söylem inşası örneğidir. Türkiye imajı da bu söylemin parçası olarak yeniden şekillendirilmiş; geçmişteki çatışma noktaları yerine, gelecekteki ortaklık fırsatlarına vurgu yapılmıştır. Bu söylem stratejisi, Mısır basınının iç politika, diplomasi ve kamuoyu yönlendirme rollerini eş zamanlı olarak nasıl üstlendiğini ortaya koymaktadır.

3.6.4. Üç Gazetede Türkiye'nin Temsiline Dair Genel Değerlendirme

Aralık 2023 ile Nisan 2024 tarihleri arasında yayımlanan haber içerikleri genel olarak değerlendirildiğinde, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 2024 Kahire ziyareti, Mısır basınında Türkiye'nin temsiline dair söylemlerde belirgin bir kırılma noktası oluşturmuş ve iki ülke arasındaki diplomatik normalleşmenin basına doğrudan yansımaları sağlamıştır. Bu çerçevede, incelenen gazetelerde Türkiye'ye ilişkin temsillerde daha olumlu bir tonun öne çıktığı, ancak her gazetenin kendi kurumsal kimliği ve yayın politikası doğrultusunda farklı anlatım biçimlerini benimsediği gözlemlenmiştir. Bu farklılıklar, siyasi ilişkiler, ekonomik iş birlikleri ve diplomatik gelişmeler gibi başlıkların ele alınış biçimlerinde çeşitli anlatım tarzlarıyla kendini göstermiştir.

Birinci olarak, El-Ahram gazetesi, Mısır'ın en eski ve resmi nitelikli gazetesi olarak, Türkiye hakkındaki haberlerinde çoğunlukla resmi, teknik ve mesafeli bir dil tercih etmektedir. Betimsel İçerik Analizine göre, bu gazete Türkiye'yi çoğunlukla "temkinli ortak" olarak çerçevelemekte; doğrudan eleştirel bir söylem kullanmamakla birlikte, içeriklerde ihtiyatlı bir mesafenin korunduğu gözlemlenmektedir. Şubat 2024'teki Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Kahire ziyareti sonrasında ise, bu mesafe yerini daha uyumlu ve diplomatik bir tona bırakmış; El-Ahram gazetesi iki ülke arasındaki normalleşme sürecine paralel olarak ölçülü olumlu bir dil benimsemiştir.

İkinci olarak, Al-Masry Al-Youm gazetesi, daha özgürlükçü ve özel sektöre ait bir basın kurumu olması dolayısıyla, Türkiye'ye ilişkin çok katmanlı ve tematik açıdan çeşitli bir söylem sunmaktadır. Aralık ve Ocak aylarında yayımlanan haber içeriklerinde söylemin olay merkezli bir yapıda kurgulandığı; içeriklerin çoğunlukla güncel gelişmelerin aktarımına odaklandığı gözlemlenmiştir. Bu dönemde, özellikle Gazze savaşı bağlamında Türkiye'nin açıklamaları, diplomatik tepkileri ve insani yardım girişimleri öne çıkarılmış; haberlerin başlık ve içerik yapılarında bu temaların düzenli biçimde tekrarlandığı gözlemlenmiştir. Şubat ayından itibaren ise, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Mısır ziyareti çerçevesinde söylemin yön değiştirdiği,

Türkiye'nin "meşru ortak" olarak konumlandırıldığı görülmektedir. Gazete, bu süreçte halk temsiline, uzman görüşlerine ve kültürel unsurlara yer vererek, Türkiye-Mısır ilişkilerine dair daha olumlu ve çok yönlü bir temsil üretmiştir.

Üçüncü olarak, El-Youm El-Sabea gazetesi, daha çok geniş kitlelere hitap eden ve güncel gelişmelere odaklanan bir yayın anlayışı benimsemektedir. Özellikle Şubat ayından itibaren diplomatik temaslara daha fazla yer verdiği; Türkiye'yi kültürel, tarihî ve diplomatik yönleriyle çok boyutlu bir şekilde ele aldığı gözlemlenmiştir. Aralık ve Ocak aylarında kriz, afet ve güvenlik temalarının öne çıktığı; Mart ve Nisan aylarında ise insani yardım, diplomasi ve kültürel etkileşim gibi başlıkların belirginleştiği görülmektedir. Haberlerde genellikle olay merkezli ve bilgi odaklı bir anlatım tercih edilmiş; konu seçimleri yoluyla Türkiye'nin olumlu yönleriyle temsil edildiği tematik bir çerçeve oluşturulmuştur.

Dördüncü olarak, üç gazetenin söylemleri arasında önemli bir ortak payda, Türkiye'nin Şubat ayında Mısır'a gerçekleştirilen ziyaretiyle birlikte basın söylemlerinin belirgin biçimde olumluya dönmesidir. Erdoğan'ın ziyareti öncesinde Türkiye daha çok kriz, ekonomik istikrarsızlık gibi temalarla çerçevelenirken; ziyaretten sonra bu temalar yerini "ortaklık", "normalleşme", "stratejik iş birliği" ve "karşılıklı çıkar" gibi yapılara bırakmıştır. Basının bu dönüşümü, yalnızca resmi söylemleri aktarma değil, aynı zamanda kamuoyunu yeni diplomatik düzene alıştırtma ve bu düzeni meşrulaştırma amacı taşıdığını göstermektedir. Bu genel değerlendirme, Mısır basınının Türkiye hakkındaki temsillerinin yalnızca bilgi aktarımından ibaret olmadığını; aynı zamanda iç ve dış politikadaki yönelimlerle uyumlu, çok katmanlı, seçici ve çerçeveleyici bir basın pratiği sunduğunu ortaya koymaktadır.

İncelenen dönemde yayımlanan köşe yazıları ise, haberlerden farklı olarak daha yorumlayıcı, ideolojik boyut taşıyan ve dış politika yönelimlerini meşrulaştırma işlevi gören metinler olarak öne çıkmaktadır. Al-Masry Al-Youm'da yayımlanan "2023'te Ortadoğu'daki Çatışmaların Geleceğine Dair Öngörüler" başlıklı makalede, Türkiye, Libya ve Suriye gibi çatışma sahalarında belirleyici, sert güç kullanabilen ve bölgesel denklemden etkin bir aktör olarak sunulmuştur. Aynı zamanda Mısır ile yürütülen diplomatik açılımlar da olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmiş; Türkiye pragmatik ve esnek bir güç olarak temsil edilmiştir. El-Youm El-Sabea'da yayımlanan "Mısır - Türkiye... Yeni Bir Sayfa" başlıklı yazı ise Erdoğan'ın Kahire ziyareti sonrasında kaleme alınmış ve bu ziyareti ideolojik değil, çıkar temelli bir yeniden yakınlaşma olarak sunmuştur. Yazıda, Mısır'ın bölgedeki merkezi rolü vurgulanırken, Türkiye geçmişteki ihtilafları geride bırakan rasyonel bir aktör olarak

resmedilmiştir. Bu makale, yalnızca dış politika yönelimi değil, aynı zamanda iç politik meşruiyet üretimi açısından da işlevseldir. Her iki yazı da Türkiye'nin basın temsilinin sadece olaylara tepki veren değil, aynı zamanda yönlendirici ve çerçeveleyici bir stratejiyle yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır. Elde edilen veriler, Erdoğan'ın 2024 Kahire ziyaretinin, Mısır basınındaki Türkiye temsiline doğrudan yansıdığını ve bu söylemlerde olumlu bir dönüşüm yarattığını göstermektedir.

SONUÇ

Mısır basınındaki Türkiye temsilinin dönüşümünü anlamak ve bu dönüşümün iki ülke arasındaki diplomatik sürece nasıl yansıdığını ortaya koymak amacı ile gerçekleştirilen bu çalışmanın temel sonucu, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 14 Şubat 2024 tarihinde gerçekleştirdiği Kahire ziyaretinin Türkiye-Mısır ilişkilerinde yeni bir dönemi başlatmasının yanı sıra, Mısır basınında Türkiye'nin temsiline ilişkin söylemleri de olumlu yönde dönüştürmüş olmasıdır. Mısır basınında Türkiye'nin temsiline ilişkin bu dönüşümün, incelenen haber ve köşe yazılarındaki ekonomik iş birliği, stratejik ortaklık ve bölgesel istikrar temalarında açıkça gözlemlenmiştir.

Mısır ve Türkiye, tarih boyunca bölgesel siyasette etkili olmuş; derin tarihî, kültürel ve dinî bağlarla birbirine bağlı iki önemli ülkedir. Bu bağlam, sadece diplomatik ve ekonomik ilişkilerde değil, aynı zamanda basında oluşan karşılıklı imajlarda da kendisini göstermektedir. Basının, bir ülkenin dış politika yönelimlerine dair tutumları şekillendirmede ve kamuoyunu etkilemede oynadığı rol göz önüne alındığında, basın söylemlerinin analizi büyük bir önem arz etmektedir. Bu çalışmada, Türkiye'nin Mısır basınındaki temsili, özellikle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2024 yılında gerçekleştirdiği Kahire ziyareti ekseninde, siyasi, ekonomik ve kültürel bağlamlarıyla birlikte incelenmiştir. Mısır basınında yer alan haber ve köşe yazılarındaki Türkiye ile ilgili içerikler, betimsel içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, El-Ahram, El-Youm El-Sabea ve El-Masry El-Youm gazetelerinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ziyareti öncesi ve sonrasındaki dönemde yayımlanan metinler; konu başlıkları, tematik odaklar ve sunum biçimleri açısından incelenmiştir. Analiz sürecinde, içeriklerin yapısal özellikleri betimlenmiş ve Türkiye'nin nasıl bir çerçevede temsil edildiği açıklayıcı bir yaklaşımla ortaya konulmuştur.

Türkiye ile Mısır arasındaki ilişkilerin tarihsel seyri, bu çalışmada yalnızca arka plan bilgisi sunmak amacıyla değil; aynı zamanda günümüzde basında ortaya çıkan temsilleri doğru okuyabilmek için gerekli bir çerçeve oluşturmak üzere ele alınmıştır. İkili ilişkilerdeki inişli çıkışlı diplomatik süreçlerin, özellikle 2013 yılındaki siyasi kopuştan sonra nasıl yeniden yapılandığı, taraflar arasındaki algının basın diliyle nasıl aktarıldığına doğrudan etki etmektedir. Bu bağlamda, geçmişte yaşanan krizlerin ve sonrasındaki yumuşama adımlarının doğru bir şekilde analiz edilmesi, 2024 Şubat ayında gerçekleşen ziyaretin taşıdığı anlamı ve bu ziyaretin Mısır basınındaki yansımalarını kavramak açısından temel bir zemin sunmaktadır.

Çünkü Türkiye'nin Mısır basınında nasıl temsil edildiğini anlamak, yalnızca söz konusu döneme ait haber başlıklarına bakmakla sınırlı kalamayacak kadar çok katmanlı bir meseledir. Bu temsiller, tarihsel hafızada yer eden kırılmalarla, yeniden inşa edilen diplomatik kanallarla ve iki ülkenin karşılıklı çıkar beklentileriyle şekillenmektedir. Dolayısıyla, çalışmada sunulan tarihsel analiz, yalnızca geçmişe dönük bir anlatı değil; aynı zamanda basın söyleminin neden belirli bir şekilde kurulduğunu anlamaya yarayan analitik bir araçtır. Özellikle normalleşme sürecinin basında nasıl temsil edildiğini çözümleyebilmek için, bu sürecin hangi tarihsel bağlam içinde geliştiğini kavramak, basın temsillerinin arkasındaki dinamikleri daha sağlıklı yorumlayabilmek adına önemli bir temel oluşturmaktadır.

Bu çalışmada elde edilen bulgular, Türkiye'nin Mısır basınındaki temsiline ilişkin önemli eğilimleri ortaya koymuştur. Öncelikle, haberler ile köşe yazıları arasındaki dengesizlik dikkat çekmektedir. İncelenen beş aylık dönemde toplam 445 haber yayımlanırken yalnızca 2 köşe yazısı tespit edilmiştir. Bu durum, Türkiye'nin Mısır basınında daha çok haber aktarımı yoluyla gündeme taşındığını; yorum, değerlendirme ve eleştirel analiz boyutunda ise oldukça sınırlı bir görünürlük kazandığını göstermektedir. Özellikle El-Ahram gazetesinde köşe yazısı hiç yer almamış, diğer iki gazetede ise yalnızca birer yazı yayımlanmıştır. Bu bulgu, Türkiye imajının Mısır basınında daha yüzeysel, olay aktarımı temelli bir çerçevede inşa edildiğine işaret etmektedir. Gazeteler arası karşılaştırma da dikkate değerdir. El-Ahram, toplam 172 haber ile Türkiye'ye en fazla yer veren gazete olurken; Al-Masry Al-Youm 147, Al-Youm Al-Sabea ise 126 haber yayımlamıştır. Bu durum, El-Ahram'ın Türkiye konusunda daha yoğun bir görünürlük sağladığını, ancak yorum düzeyinde sessiz kaldığını ortaya koymaktadır. Zaman içerisindeki dağılım incelendiğinde, Şubat 2024'te haber sayısındaki belirgin artışın, Erdoğan'ın Kahire ziyaretiyle aynı dönemde gerçekleşen diplomatik temaslar, ortak basın toplantıları, ekonomik anlaşmalar ve Gazze gündemiyle doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Bu ayda toplam 177 haber yayımlanarak zirveye ulaşılmıştır. Mart ayında haber sayısında belirgin bir düşüş yaşanmış, ancak Nisan ayında Mısır Dışişleri Bakanı Sameh Shoukry'nin Türkiye ziyaretine bağlı olarak yeniden artış gözlemlenmiştir. Bu durum, haber yoğunluğunun doğrudan diplomatik gelişmelerle paralel ilerlediğini ortaya koymaktadır.

Tematik açıdan incelendiğinde, Türkiye'nin Mısır basınındaki temsili büyük ölçüde siyaset merkezli olmuştur. İncelenen 445 haberin %46,5'i siyasal içerikli olup diplomatik ilişkiler, resmi ziyaretler ve Gazze savaşı gibi konulara odaklanmıştır. Bunun ardından %28,7'si toplumsal, kültürel ve güncel içeriklerden oluşmuş; %13,2'si ekonomik ilişkiler ve yatırımlara; %11,4'i ise spor konularına ayrılmıştır. Bu veriler, Türkiye'nin yalnızca siyasal bir

aktör olarak değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel, ekonomik ve sportif yönleriyle de gündeme geldiğini göstermektedir. Ancak siyaset, diğer tüm temaların önünde baskın bir alan olarak öne çıkmıştır. Köşe yazıları ise içerik çeşitliliği açısından son derece sınırlı kalmıştır. Yalnızca iki yazının yayımlanmış olması ve bunların tamamının siyasal konulara odaklanması, Türkiye'nin köşe yazılarında yalnızca diplomatik ve politik gelişmeler bağlamında ele alındığını göstermektedir. Ekonomi, kültür veya spor gibi alanlarda herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır.

Genel tematik dağılımın ardından, gazeteler bazında incelendiğinde her birinin Türkiye'ye dair haberlerinde farklı öncelikler taşıdığı bulgusu ortaya çıkmıştır. El-Ahram, 96 haberle siyasal içeriklere en fazla yer veren gazete olmuştur. Bunun yanında 35 haber toplumsal ve kültürel konulara, 25 haber ekonomi alanına ve 16 haber spor içeriklerine ayrılmıştır. Al-Masry Al-Youm da benzer şekilde siyasal içeriklere öncelik tanımış ve 76 haberle bu alanı en üst sıraya yerleştirmiştir. Onu 42 haberle toplumsal ve kültürel konular, 17 haberle ekonomi ve 12 haberle spor takip etmiştir. Buna karşılık Al-Youm Al-Sabea, diğer iki gazeteden ayrılarak 51 haberle sosyal, kültürel ve güncel konulara öncelik vermiş; siyasal içerikler 35 haberle ikinci sırada, spor 23 haberle üçüncü sırada ve ekonomi ise 17 haberle en son sırada yer almıştır. Bu bulgu, El-Ahram ve Al-Masry Al-Youm'un Türkiye'ye dair haberlerde önceliği siyasal içeriklere verdiğini; Al-Youm Al-Sabea'nın ise güncel, toplumsal ve kültürel konulara daha fazla ağırlık tanıdığını göstermektedir.

Gözlemlenen bulgulardan biri, Aralık ve Ocak aylarında yayımlanan haberlerde Türkiye'nin daha çok deprem, kaza, ekonomik kriz ve enflasyon gibi olumsuz gelişmeler üzerinden gündeme gelmiş olmasıdır. Bu durum, Türkiye'nin krizlerle anılan bir ülke olarak temsil edilmesine yol açmıştır. El-Ahram ve El-Youm El-Sabea gazetelerinde doğal afetler ve toplumsal felaketler öne çıkarken, Al-Masry Al-Youm'da ekonomik kırılganlık ve güvenlik sorunları daha görünür kılınmıştır. Buna karşılık Şubat ayında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Kahire ziyareti sonrasında söylemde belirgin bir değişim yaşanmış; yatırım hedefleri, ekonomik anlaşmalar, kültürel ve toplumsal iş birlikleri gibi olumlu temalar öne çıkarılmıştır. Böylece Mısır basınında Türkiye'nin temsili, ziyaret öncesinde daha çok kriz odaklı bir söylemle ele alınırken, ziyaret esnasında ve sonrasında iş birliği ve yakınlaşma vurgularının öne çıktığı bir görünüme kavuşmuştur.

Araştırma sonuçları da, El-Ahram, El-Youm El-Sabea ve El-Masry El-Youm gazetelerinde yer alan haber ve köşe yazılarında, özellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 2024 yılı

Şubat ayında gerçekleştirdiği Kahire ziyareti sonrasında, Türkiye'nin stratejik ortak, bölgesel aktör ve ekonomik iş birliği yapılan bir ülke olarak konumlandırıldığı gözlemlenmiştir. Türkiye-Mısır ilişkilerindeki normalleşme süreciyle birlikte, kullanılan dilin daha yumuşak ve yapıcı bir üslup taşıdığı dikkat çekmiştir. Bu durum, özellikle diplomatik temaslar, ekonomik iş birlikleri ve bölgesel çıkarlar gibi temaların öne çıktığı içeriklerde belirginleşmiştir. Ayrıca, gazeteler arasında içerik sunumunda bazı farklar gözlemlenmiştir. El-Ahram gazetesinde ziyaret, olumlu bir dil ve yapıcı bir üslupla aktarılmış; ilişkilerdeki gelişme “dönüm noktası” olarak sunulmuştur. El-Youm El-Sabea gazetesi, ziyareti Türkiye'nin geçmiş anlaşmazlıkları geride bırakma ve mevcut koşullara uyum sağlama çabasının bir parçası olarak sunmuş; bu açılımı, iki ülkenin karşılıklı çıkarlarına dayanan rasyonel adımlardan biri şeklinde değerlendirmiştir. Türkiye, bu çerçevede Mısır'ın bölgesel rolünü kabul eden ve ilişkileri normalleştirmeye istekli bir aktör olarak temsil edilmiştir. El-Masry El-Youm'da Türkiye, bölgesel meselelerde etkili bir aktör olarak sunulmuş; yürütülen diplomatik açılımlar ise, Türkiye'nin esnek ve çıkar temelli dış politika yaklaşımının bir yansıması olarak değerlendirilmiştir. Her üç gazetede de Erdoğan-Sisi görüşmesine özel vurgu yapılmış; görüşme, ikili ilişkilerin gelişimine işaret eden bir dönüm noktası olarak sunulmuştur. Bu üç gazetenin haber ve köşe yazısı içeriklerinden yola çıkarak yapılacak daha genel bir değerlendirmede ise, Mısır basınının Türkiye hakkındaki temsillerinin yalnızca bilgi aktarımından ibaret olmadığını; aynı zamanda iç ve dış politikadaki yönelimlerle uyumlu, çok katmanlı, seçici ve çerçeveyeleyen bir basın pratiği sunduğunu söylenebilir.

Türkiye-Mısır ilişkilerinin yakın dönemdeki normalleşme süreci, her iki ülke basın içeriklerinde ortak yönler ve farklılıklar üretmiştir. Bu tezde, Mısır basınında Türkiye'nin temsili genel olarak olumlu bir çerçevede sunulduğu tespit edildi; özellikle siyasal ilişkilerdeki gelişmelere paralel olarak haber ve köşe yazılarında iki ülke arasındaki ilişkilerde yumuşama ve karşılıklı yakınlaşma vurgusu öne çıkmıştır. Buna karşılık, Saleh'in (2023) Türk Basınında Mısır İmajı başlıklı çalışmasında, Türk basınındaki temsiller gazetelerin ideolojik yönelimleri ve siyasi iktidarla ilişkileri bağlamında incelenmiş; Mısır'ın çoğunlukla olumlu bir şekilde yansıtıldığı, normalleşme sürecinin bu imajın güçlenmesinde belirleyici rol oynadığı ortaya konulmuştur. Hükümete yakın gazeteler Mısır'a dair içerikleri resmi söylemlerle uyumlu biçimde aktarırken, muhalif çizgideki gazeteler olumlu temsillere yer vermekle birlikte hükümet politikalarına yönelik eleştirilerini sürdürmüştür. Ayrıca, Türk basınında Mısır imajı hem haberler hem de köşe yazıları aracılığıyla kapsamlı biçimde ele alınırken, Mısır basınında Türkiye'nin temsili daha çok haber içerikleri üzerinden aktarılmış, köşe yazılarında ise oldukça

sınırlı biçimde işlenmiştir. Her iki çalışmanın bulguları birlikte ele alındığında, normalleşme sürecinin hem Türk hem de Mısır basınında genel olarak olumlu bir çerçevede yansıtıldığı; ancak temsil yoğunluğu ve derinliği açısından dikkat çekici farklılıklar bulunduğu görülmektedir.

Çalışmanın sonuçlarından hareket ederek bundan sonra yapılacak araştırmalar için bazı önerilerde bulunma gereği doğmaktadır. Öncelikle, Mısır'da yayımlanan farklı ideolojik eğilimlere sahip gazetelerde Türkiye'ye dair söylemlerin daha geniş zaman aralıklarında karşılaştırmalı olarak incelendiği çalışmaların yapılması, Türkiye-Mısır basın söylemi literatürüne önemli katkılar sağlayacaktır. Özellikle basın sahipliği, editoryal çizgi ve siyasi iklim gibi faktörlerin Türkiye imajını nasıl şekillendirdiğini anlamaya yönelik karşılaştırmalı içerik analizleri, söylemin oluşum süreçlerini daha derinlemesine ortaya koyabilir. Buna ek olarak, iki ülke basınının karşılıklı olarak birbirlerini nasıl temsil ettiğine dair çift yönlü söylem karşılaştırmaları yapılması önerilmektedir. Örneğin aynı dönemde Türk basınında Mısır imajı ile Mısır basınında Türkiye imajının nasıl inşa edildiği üzerine yapılacak senkronize analizler, sadece basın dilindeki yönelimleri değil, aynı zamanda iki ülkenin siyasi ajandalarının basına nasıl yansıdığını da açığa çıkaracaktır. Ayrıca, dijital medyanın ve sosyal medya platformlarının bu tür imaj inşalarına olan etkisi henüz yeterince çalışılmamış bir alandır. Bu mecralarda yayımlanan haber içerikleri, kullanıcı yorumları ve görsel temsillerin de söylem çözümlemelerine dâhil edilmesi, daha katmanlı ve güncel bir analiz perspektifi sunacaktır. Bu doğrultuda yapılacak disiplinlerarası çalışmaların, sadece gazetecilik alanına değil, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler ve iletişim alanlarına da katkı sunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- AbdulFettah, R. (2019). “25 Ocak Devrimi: Sebepler ve sonuçlar”. *Araştırma Dergisi El-Âdâb*, 20(4): 515-523.
- Abdulhamid, Ş. (1995). *Yaratıcılık psikolojisi*. Garîb Yayınları, Kahire.
- Abdulkarim, İ. A., ve İbrahim, N. S. (2024). “Mısır’da gazeteciliğin tarihsel kökleri”. *Tarih ve Arkeoloji Çalışmaları Dergisi*, 93: 363-380.
- Acar, B. (2018). *Türk Basınında Arap İmgesi (1923-1928)*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Akalın, D. (2011). *Kavalalı ve Osmanlı Mısır Meselesi*. Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.
- Akbaş, Z., ve Tuna, H. (2012). “Bir dış politika aracı olarak yumuşak gücün turizm sektörüne etkisi: Türkiye örneği üzerinden bir değerlendirme”. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 49(571): 55-70.
- Akkiliç, S. (2018). *Bir ötekileştirme mecrası olarak sosyal medya: Ekşi sözlük ve Ermeniler*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Akpınar, M. A. (2024). *Türkiye’nin dış politika anlayışında yumuşak güç kullanımı, yumuşak güç ve uluslararası ticaret ilişkisinin Kuzey Makedonya özelinde değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Akyurt, H. (2008). *Turizm bölgesine yönelik talebi etkileyen faktörlerden imaj ve Çeşme örneği* Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Akyürek, Y. (2017). “Mısır’da İlk Dönem Türk İdarî Uygulamaları, Ahmed B. Tûlûn Örneği”. *FSM İlmi Araştırmalar İnsan Ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (10): 25-47.
- Al-Abd, A. A. (1993). *İletişim ve kamuoyu*. Dârü’l-Fikr el-‘Arabî, Kahire.
- Al-Abd, A. A. (2001). *Medya araçlarında öğretmen imajı*. Dârü’l-Fikr el-‘Arabî, Kahire.
- Al-Ayoubi, E. (2013). *History of Egypt during the reign of Khedive Ismail Pasha*. Hindawi Foundation, Kahire.

- Albayrak, E., ve Çiltaş, A. (2017). “Descriptive Content Analysis of Mathematical Modeling Research Published In the Field Of Mathematics Education in Turkey”. *International Journal of Turkish Education Sciences*, 2017(9): 258-283.
- Al-Daqqi, İ. (1996). *The image of the Arabs among the Turks*. Center for Arab Unity Studies, Beyrut.
- Al-Obeidi, A. I. M. (2022). “Cumhurbaşkanı Sisi Döneminde Mısır-Türkiye İlişkileri (2013-2019)”. *Lark Felsefe, Dilbilim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(35): 60-76.
- Al-Khafif, M. (2012). *Ahmed Orabi: The leader who was slandered*. Hindawi Foundation, Kahire.
- Alkan, S. (2019). *Hüsni Mübarek Dönemi ve Arap Baharında Türkiye-Mısır İlişkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Altınbaşak, İ. ve Yalçın, E. (2008), Avrupa Birliği Üyeliği Yolunda Türkiye’nin Tanıtımı Tüsiad Örneği, *TÜSIAD-T*, İstanbul.
- Amer, F. H. (2006). *The private press in Egypt*. The Center of Arab Civilization, Kahire.
- Au, W. (2007). “High-stakes testing and curricular control: A qualitative metasynthesis”. *Educational Researcher*, 36(5): 258-267
- Ayad, H. G. (2024). “Siyasal iletişim ve yeni dönüşümler üzerine bir çalışma”. *Yükseköğretim Enstitüsü Nitelikli Araştırmalar Dergisi*, 4(3): 585-733.
- Baharçipek, A., ve İnan, C. E. (2013). “Dış politikanın belirlenmesinde ulusal güvenlik algısının rolü”. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1): 101-120.
- Baş, A. (2015). “Atatürk dönemi Türkiye-Mısır ilişkileri ve günümüze etkileri”. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 31(92): 31-76.
- Bayram, Y. (2011). “Liberal demokrasilerde medya ve kamuoyunun dış politika karar alma sürecine etkisi”. *Erciyes İletişim Dergisi “Akademia”*, 2(2): 68-80.
- Bilgin, M. (2007). *Britain and Turkey in the Middle East: Politics and Influence in the Early Cold War Era*. Tauris Academic Studies, Londra.

- Bulut, S. (2010). "Atatürk Dönemi Türkiye-Mısır İlişkileri (1926-1938)". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, (26)78: 535-60.
- Cüdi, A. (1980). *Basın ve zehirli kalemler*. Dar al-İ'tisam, Kahire.
- Çalık, M., ve Sözbilir, M. (2014). "İçerik analizinin parametreleri". *Eğitim ve Bilim*, 39(174): 33-38.
- Dakuki, İ. (2001). *Arapların gözünde Türk imajı*. Arap Birliği Çalışmaları Merkezi, Beyrut.
- Dalhgren, P. (1995). *Television and The Public Sphere: Citizenship, Democracy and The Media*. SAGE Yayıncılık, İngiltere.
- Davis, A. (2006), *Halkla İlişkilerin ABC'si*, (Ü. Şendilek, Çev.), Kapital Medya Hizmetleri, İstanbul.
- Demir, V. (2012). *Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç*. Beta Yayınevi, İstanbul.
- Duran, M., ve Karaca, M. (2013). "1950-1980 Döneminde Türkiye-Ortadoğu İlişkileri". *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1): 121-135.
- Durlak, J. A. (1995), *Reading and understanding multivariate statistics* American Psychological Association, Washington DC.
- El-Bendary, M. (2010). *The Egyptian press and coverage of local and international events*. Lexington Books, Lanham, MD.
- El-Haj, S. (2016). *Türkiye'nin Mısır'a yönelik dış politikasının belirleyicileri*. İDRÂK Araştırma ve Danışmanlık Merkezi, İstanbul.
- Elhamy, M. (2017). *Egyptian-Turkish relations: Roots and fruits*. Egyptian Institute for Political and Strategic Studies, İstanbul.
- Elhamy, M. (2017). *Turkey: Roots of internal conflicts*. Egyptian Institute for Political and Strategic Studies, İstanbul.
- Entman, R. M. (1993). "Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm". *Journal of Communication*, 43(4): 51-58.

- Fahmy, K. (2001). *All the Pasha's Men: Mehmed Ali, his Army and the Making of Modern Egypt* (Çev. Ş. Younes). Dar El Shorouk, Cairo.
- Fitzpatrick, K., Fullerton, J., ve Kendrick, A. (2013). "Public relations and public diplomacy: Conceptual and practical connections". *Public Relations Journal*, 7(4): 1-21.
- Gelûd, M. H. (2008). *İlişkiler: Körfez-Türkiye ilişkileri 1973-1990*. Yüksek lisans tezi, Musul Üniversitesi Bölgesel Araştırmalar Merkezi, Musul.
- Gökalp, E., Ergül, H., & Cangöz, İ. (2010). "Türkiye’de yoksulluğun ve yoksulların ana akım basında temsili". *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(1): 145-182.
- Gözen, R. (2001). *Dış Politika nedir? 21.Yüzyılın Eşiğinde Türk Dış Politikası*. Alfa Yayınları, İstanbul.
- Gül, Z. (2018). *Haber söylemi ve haber söyleminde gerçekliğin yeniden inşası*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Dış Ticaret Enstitüsü, İstanbul.
- Gültekin, B. (2013). "Türkiye’nin Uluslararası İmajında Yükselen Değerler ve Eğilimler". *Selçuk İletişim*, 4(1), 126-140.
- Güneş, N. (2021). *Türkiye Mısır İlişkileri: Siyasi, Sosyal, Ekonomik Hayatının Türk basınına Yansıyan Gündemi (1922-1952)*. Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kütahya.
- Güner, S. (2013). "Mısır’da âsi bir Memlûk: Bulutkapan Ali Bey (El-Kebîr) (1768/69-1773)". *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 53(1): 155-182.
- Gürleyen, I. (2013). "Turkish media framings of the NATO-led intervention in Libya". *Ortadoğu Etütleri*, 5(1): 117-139.
- Hacıbektaşoğlu, A. (2023). *Yumuşak güç ve Türkiye: Bosna-Hersek örneği*. Doktora tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Hall, S. (1997a). "The work of representation. S. Hall (Ed.), *Representation: Cultural representations and signifying practices*. SAGE Publications, London.

- Hall, S. (1997b). *Stuart Hall: Representation & the media*. Media Education Foundation. <https://www.mediaed.org/transcripts/Stuart-Hall-Representation-and-the-Media-Transcript.pdf> (erişim Tarihi: 03.08.2025).
- Hamza, A. (1967). *Arap basınının hikâyesi (Mısır'da): Başlangıcından 20. yüzyılın ortalarına kadar*. Ma'arif Matbaası, Bağdat.
- Hamza, A. A. (2007). *Mısır basını yüz yıl içinde*. Dar al-Qalam, Kahire.
- Hazar, A. (2014). "Mısır'da 25 Ocak 2011 Devrimi öncesi kilise-devlet ilişkisi". *Ortadoğu Yıllığı*, (10): 461-480.
- Hicab, M. M. (2004). *Medya sözlüğü*. Dârü'l-Fıkr Yayınları, Kahire.
- Holsti, K. J. (1992). *International politics*. Prentice-Hall International, New Jersey.
- İbrahim, N. K. (2020). "Türkiye'nin Mısır'a Yönelik Dış Politikası (1960-1971)". *Al Adab Journal*, (99): 206-241.
- Kamarı, N. (2018). *Arap Baharı sonrası Orta Doğu'da su sorunu: Mısır ve Suriye örnekleri*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Karabacak, F. (2022). "Kavalalı ve Osmanlı Mısır Meselesi". *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1): 1-18.
- Karadağ, H. (2016). *Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut Kamu Diplomasisi*. Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Kasapsaraçoğlu, M. (2021). "İki Darbe Arasındaki Dönemde Türkiye'nin Ortadoğu Politikası ve Mısır ile İlişkileri". *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 17(33): 255-270.
- Khalil, M. A. (2012). "İki "Adalet" Partisi ve Mısır-Türkiye ilişkilerinin geleceği". *Rû'yah Turkîyah*, 1(4): 98-110.
- Kocaoğlu, B. (2017). "1952 Mısır Devriminin Türk basınına yansımaları: Cumhuriyet gazetesi örneği (Temmuz-Ekim 1952)". *Sosyal Bilimler Dergisi*, (13): 163-170.
- Kocaoğlu, M. (1995). "Kavalalı Mehmet Ali Paşa isyanı (1831-1841)". *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, (6): 195-210.

- Köksoy, E. (2013). *Halkla ilişkiler bağlamında kamu diplomasisi yönetimi: Türkiye'nin kamu diplomasisindeki yetkinlik incelemesi*. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kotler, P. ve Gertner, D. (2002). "Country as brand, product and beyond: A place marketing and brand management perspective". *Journal of Brand Management*, 9: 249-261.
- Kotler, P., Haider, D., ve Rein, I. (1993). *Marketing Places. Attracting Investment, Industry and Tourism to Cities, States, and Nations*. Maxwell Macmillan Inc, New York.
- Laffan, M. (1999). "Mustafa and the Mikado: A Francophile Egyptian's turn to Meiji Japan". *Japanese Studies Association of Australia*, 19(3): 269-286.
- Layık, M. (2024). *Kamu diplomasisinin oluşumu ve 2000 sonrası Türk kamu diplomasisi*. Yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Manisa.
- Menküç, H. L. (2017). *Mısır basınında hilafet tartışmaları (1922-1926)*. Doktora tezi, Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Mohamed, A. B. S. (2016). *Mısır basınında 1919-1924 dönemi Türkiye'nin imajı*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Murat, T. (2013). "Kuruluşundan İkinci Dünya Savaşı Sonuna Kadar Mısır Siyasetinde Vafd Partisi". *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi*, 9(1): 159-173.
- Mustafa, A. A. R., Kasım, C. Z., Aşur, S. A. F., Nevvâr, A. S., Bekr, A. V. ve Nazlı. M. A. (1991). *Araplar açısından Türk-Arap ilişkileri (Cilt 1)*. Arap Araştırmaları ve İncelemeleri Enstitüsü, Kahire.
- Nagashima, A. (1970). "Comparison of Japanese and U.S. Attitudes Toward Foreign Products", *Journal of Marketing*. 34: 68-74.
- Nasser, M. K. (1979). *Press, politics, and power: Egypt's Heikal and al-Ahram*. The Iowa State University Press, Ames, Iowa.
- Nisan, F., ve Şentürk Kara, E. (2021). "Muhammed Mursi'nin Ölümünün Türk Basınındaki Yansıması". *İnönü Üniversitesi, İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2): 244-268.

- Nour El-Din, M. (2015). *Türkiye ve Arap Baharı: Yeni Osmanlıcılığın Direnişi ve Çöküşü*. Riyad El-Rayyes Kitap ve Yayıncılık, Beyrut.
- Nouhy, E. A. A. (2017). *Arap Baharı sonrası Türkiye'nin Mısır yumuşak gücü*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özgiray, A. (1996). "Türkiye-Mısır Siyasi İlişkileri (1920-1938)". *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 11(1): 1-7.
- Özüpek, M. N. (2004). *Kurum imajında sosyal sorumluluk: Kuramsal ve uygulamalı bir çalışma*. Doktora tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Peltekoğlu, F. B. (2009). *Halkla ilişkiler nedir?*. Beta, İstanbul.
- Polat, H. (2018). "Geleneksel medyada temsil sorunu: Alternatif bir mecra olarak yeni medya". *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, (38): 45-60.
- Polat, Ü. (2011). *Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Mısır'a Yönelik Strateji ve Faaliyetleri*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Powell, J., ve Menendian, S. (2016). "The Problem of Othering: Towards Inclusiveness and Belonging". *Othering and Belonging: Expanding the Circle of Human Concern*, 1: 14-39.
- Refik, C. E. (2015). "Mısır basınının gelişimi: Mehmet Ali döneminden siyasi partilerin ortaya çıkışına kadar (1805-1907)". *Al-Farahidi Edebiyat Dergisi*, 22: 274-292.
- Robinson, P. (2001). "Theorizing the influence of media on world politics: Models of media influence on foreign policy". *European Journal of Communication*, 16(4): 523-544.
- Robinson, P. (2008) "The Role of Media and Public Opinion". Steve Smith, Amelia Hadfield ve Tim Dunne (Ed.), *Foreign Policy: Themes, Actors, Cases*, Oxford University Press, Oxford.
- Sakr, N. (2013). *Transformations in Egyptian journalism*. I.B. Tauris, in association with the Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford, London.

- Saleem, N. (2021). "US Media Framing of Foreign Countries Image: An Analytical Perspective". *Canadian Journal of Media Studies*: 130-162.
- Saleh, A. A. O. T. (2023). *Türk basınında Mısır imajı*. Yüksek lisans tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Sarıaslan, F. (2019). "Türkiye-Mısır ilişkilerinde ekonomik dinamiklerin etkisi". *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (54): 526-559.
- Sarıoğlu, M. (2019). *Birinci Dünya Savaşı sırasında İkdam gazetesine göre Mısır meselesi (1 Ağustos 1914- Ağustos 1916)*. Yüksek Lisans Tezi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı.
- Sebiyyat, N. (2015). "Medyanın zihinsel imaj oluşturmada rolü". *Cezayir İletişim Dergisi*, 17(24): 151-183.
- Shaker, S. (2006). *Mısır dışişleri 1937-1953*. Dar Al-Kutub ve Ulusal Belgeler Matbaası, Kahire.
- Shoukry, M. (2021). *Egypt at the turn of the nineteenth century (1801-1811) Part 2*. Hindawi Foundation, Cairo.
- Sinkaya, B. (2011). "Geçmişten günümüze Türkiye'nin Ortadoğu politikası ve Batı etkisi". *Adam Akademi Dergisi*, 1(1): 79-97.
- Sönmez, Ş. (2009). "Cemal Abdül Nasır İktidarında Mısır Türkiye İlişkilerinin Türk Basınına Yansımaları (1954-1962)". *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Atatürk Yolu Dergisi*, 11(43): 491-516.
- Sönmezoğlu, F. (2019). *Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi*. DER Yayınları, İstanbul.
- Sternfeld, R. A. (2014). *Political coalitions and media policy: A study of Egyptian newspapers*. Doktora tezi. University of Texas at Austin, Texas.
- Şayır, M. (2018). "Arap Basınında Türkiye İmajında Kırılma Noktaları". *Eskiyei*, 36: 73-87.
- Şentürk, T. (2018). "Ülke imajı araştırmalarında ölçek seçimi ve kullanımı". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 21(1): 78-91.

- Şimşir, B. N. (1984). “Fes Olayı: Türkiye–Mısır İlişkilerinden Bir Sayfa (1932-1933)”. *Belleten*, 48(189-190): 1-54.
- Tarhan, A. (2013). *Türk dış politikasını belirleyen faktörler ve yirmi birinci yüzyıl olaylarla Türk dış politikası*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Taşyürek, E. (2019). *Yazılı basında nefret söylemi ve ötekileştirme: Recep Tayyip Erdoğan örneği*. Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Telci, İ. (2018). *Devrim Sonrası Mısır Dış Politikası: Dönüşüm Arayışından Meşruiyet Çıkmasına*. SETA Yayınları, İstanbul.
- Tosun, S. (2022). *Kamu diplomasisinde uluslararası insani yardım ve destek kapsamında Türkiye’nin yumuşak güç uygulamaları: Sudan ülke örneği*. Yüksek lisans tezi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı.
- Turan, Ş., ve Bingöl, Y. (2024). “Mısır’da demokrasiye geçiş sürecinin başarısızlığı”. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(3): 585-615.
- Tutar, L. C. (2023). *Kamu diplomasisi aracı olarak: AFAD*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türk, M. S. (2022). “Medyanın gerçeklik inşası ve gerçeklik algısı”. *Siyaset ve Kültür Dergisi*, 5(28): 9-32.
- Utma, S. (2018). “Dijital Çağda Medyanın Psikolojik Gücü: Algı Yönetimi Perspektifinden Kuramsal Bir Değerlendirme”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(Özel Sayı): 2903-2913.
- Ültay, E., Akyurt, H., Ültay, N. (2021). “Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi”. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10): 188-201.
- Wahban, A. M. (2014). “Türkiye'nin Orta Doğu'ya yönelik dış politikası: Kimlik, pragmatizm ve Kemalist ilkeler arası çatışma”. *Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, (26): 75-129.
- Yanık, C. (2013). *Dünyada ve Türkiye’de Çokkültürlülük*. Sentez Yayınları, Bursa.

- Yeşilyurt, N. (2020). “2011 sonrasında Türkiye-Mısır ilişkilerinde yaşanan ani yükseliş ve sert düşüşü anlamak”. *Siyasal: Journal of Political Sciences*, 29(2): 337-365.
- Yıldırım, A. F. (2019). *Günlük yaşamda farklılıkları ötekileştirme üzerine sosyolojik bir araştırma*. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yüce, N. (2009). “Mısır'da Türk Dili Ve Kültürünün İlk İzleri”. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 41: 91-106.

İnternet Kaynakları

- Al-Ayadi, N. A Perusal in the Turkish-Egyptian relations after 25 January revolution. <https://www.almasryalyoum.com/news/details/319487> (erişim Tarihi: 03.08.2025).
- Al-Anani, Mısır ve Türkiye: Temkinli Yakınlaşma Adımları. Al Jazeera. <https://www.aljazeera.net/opinions/2022/11/29/مصر-وتركيا-خطوات-تقارب-حذر> (erişim Tarihi: 03.08.2025).
- Al Jazeera. Erdoğan Kahire’de: Ziyaretin iki ülke ve bölgeye yansımaları. <https://www.aljazeera.net/news/politics/2024/2/15/-/اردوغان-في-القاهرة-أي-انعكاسات-على-البلدين> (erişim Tarihi: 03.08.2025).
- Al Jazeera. Mısır Cumhurbaşkanı Sisi’nin Türkiye ziyareti ne anlama geliyor? <https://www.aljazeera.net/politics/2024/9/5/ماذا-حققت-زيارة-السيسي-إلى-تركيا> (erişim Tarihi: 03.08.2025).
- Allam, R. (2018). Egypt - Media Landscape. European Journalism Centre (EJC). https://www.researchgate.net/publication/326572199_Egypt-Media_Landscape
- Asharq Al-Awsat. Mısır, Türkiye’yi Orta Doğu’da kaos yaratmakla suçladı. <https://aawsat.com/english/home/article/1980146/egypt-accuses-turkey-sponsoring-terrorism> (erişim Tarihi: 03.08.2024).
- BBC. Sisi, Erdoğan ile Doha’da uzun süredir devam eden kopuştan sonra ilk kez tokalaştı. <https://www.bbc.com/arabic/tv-and-radio-63707729> (erişim Tarihi: 03.08.2025).
- BBC. Türkiye ve Mısır 10 yıl sonra yeniden büyükelçi atadı. <https://www.bbc.com/arabic/articles/c51zryejn7ko> (erişim Tarihi: 03.08.2024).

Cull, N. J. "Public diplomacy" before Gullion: The evolution of a phrase. <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase> (erişim tarihi: 16.08.2025).

France24. Mısır, Türkiye'nin Kahire büyükelçisini sınır dışı etti; Ankara aynı şekilde karşılık verdi. <https://www.france24.com/ar/20131123-%D9%85%D8%B5%D8%B1-%D8%AA%D8%B1%D9%83%D9%8A%D8%A7-%D8%AF%D8%A8%D9%84%D9%88%D9%85%D8%A7%D8%B3%D9%8A%D8%A9-%D8%B7%D8%B1%D8%AF-%D8%B3%D9%81%D9%8A%D8%B1> (erişim Tarihi: 03.08.2025).

International Crisis Group. Lost in Transition: The World According to Egypt's SCAF. <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/egypt/lost-transition-world-according-egypt-s-scaf> (erişim Tarihi: 03.08.2025).

Middle East Monitor. Erdogan: 'Sisi is a tyrant, not a president'. <https://www.middleeastmonitor.com/20140726-erdogan-sisi-is-a-tyrant-not-a-president/> (erişim Tarihi: 03.08.2025).

Morsy, A. Egypt and Türkiye: A Pragmatic Turn?. <https://mecouncil.org/publication/egypt-and-turkiye-a-pragmatic-turn> (erişim Tarihi: 03.08.2025).

Nye, J. S, Soft power, <http://www.futurecasts.com/book%20review%206-4.htm> (Erişim tarihi: 28.08.2025).

Sievers, M., ve Çağaptay, S., Turkey and Egypt's Great Game in the Middle East. The Washington Institute for Near East Policy. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkey-and-egypts-great-game-middle-east> (erişim Tarihi: 03.08.2025).

Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr> (Erişim tarihi: 28.08.2025).

Vuving, A. L. (2009). How soft power works. <https://apcss.org/wp-content/uploads/2010/PDFs/Vuving%20How%20soft%20power%20works%20APSA%202009.pdf> (Erişim tarihi: 28.08.2025).

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Karam Magdy Elsayed Hussien HAMMAD
EĞİTİM DURUMU	
Lisans	Akdeniz Üniversite, İletişim Fakülte, Gazetecilik Bölümü (2018-2022)
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversite, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Bölüm (2022-2025)
Tez Konusu	Mısır Basınında Türkiye'nin Temsili: 2024 Yılı Örneği
Burslar	Türkiye Bursları, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)
Yabancı Diller	Arapça, İngilizce, Türkçe
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Sosyal İlişkiler ve İletişim Dairesi Başkanlığı (Fotoğrafçı)